DĚJINY
MĚSTEČKA
ROUCHOVAN

Sepsal řed. Rud. Pavlíček a vydal za přispění 1.000 K
z pokladny obecní za starostování pana Frant. Růžičky č. 73.

František Růžička,
zasloužilý starosta městečka Rouchovan.

V Rouchovanech 1.P.1940.

Již ve XII. století měly Rouchovany svůj kostel.

Již roku 1369 byly zeměpanským městečkem.

Na nejstarších mapách Moravy jsou znamenány.

O Rouchovanech věděla štědrá přízeň českých knížat a králů.

Zbytky listinné svědčí o nevšedním významu Rouchovan v dávné minulosti.

Dvacet pokolení od první písemné zprávy o městečku vystřídalo své osudy ve zdech rouchovanských a tisíce nezvěstných hrobů našich předků v městečku stajily ve svých temnotách vše všecko ústní podání, to podání, jež je výplní hrubé osnovy velkých dějin....

Mně nevyzpytatelným řízením Osudu připadl úkol podchytiti poslední zkazky vymírajících pamětníků, vnořiti se zvídavě v poklady archivů a vynésti na Boží světlo, co ještě dává se zachovati. Marně jsem badal po jediném předchůdci -rouchovanském kronikáři dávné minulosti. Zato volné listy této knihy zvou a volají po pokračovateli. Konečně jsem si vědom, že je nad síly jediného člověka dokonale zmoci velký úkol.

Rudolf Pavlíček

Jméno , jeho původ.

V nejstarších písemných záznamech z roku 1273 a 1325 je je pojmenováno městečko R u c h o v a n, v latinské listině z roku 1369 oppidi nostri Ruchowany ,v latinské listině z roku 1437 opidi mei R u c h o W a n , v české listině z roku 1486 R a u c h o w a n y ,, na obecních účtech z roku 1711 je psáno "počet knížecího městečka Rouchowan", v německé listině z roku 1827 Gemeinde Rauchowann, v německé listině úřední z roku 1826 Markt Rochowann, na nejstarší mapě Komenského , jenž Moravu procestoval v letech 1614-1621 , z roku 1627 je městečko zapsáno Rúchovan .

Dnes píše se jen Rouchovany.

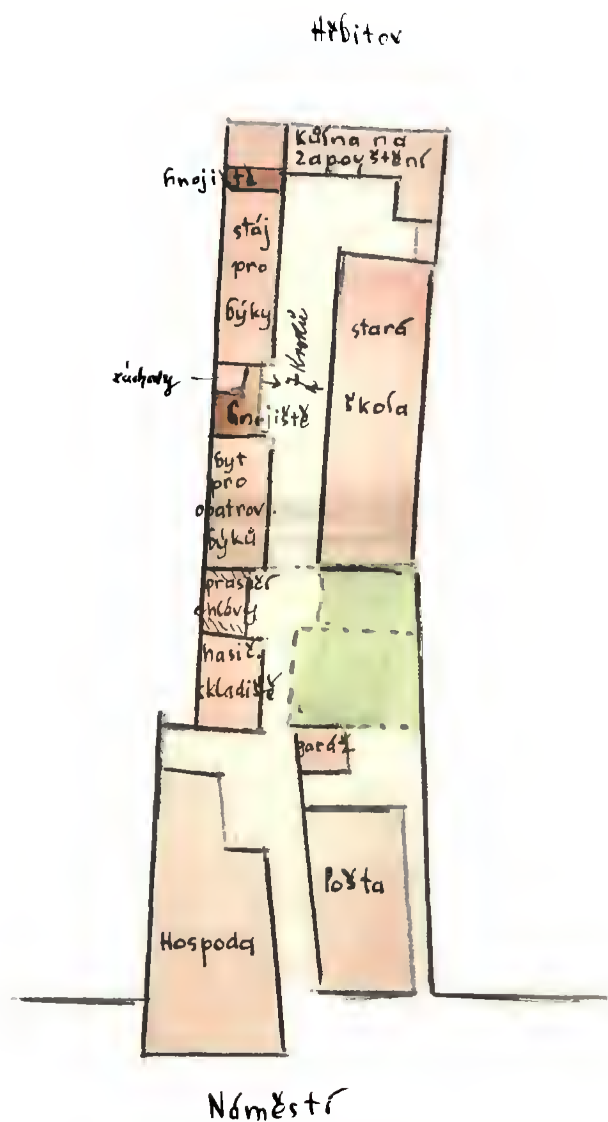
Dle jazykozpytce prof. Dr. Mrázka naše Rouchovany předpokládají jméno Rúchov. Obyvatelé Rúchova byli Rúchověné, 4.pád Rúchověny a odtud se převzal tvar Rúchověny- Rouchovany na označení starého Rúchova,

Základ Rúchova byl v tomto případě od podstatného jména rúcho, roucho a souvisí se slovy rušiti, ruch. Může býti ale ještě jiná možnost:

Rúchov předpokládá Rúdkov /:místo ,kde vyskytovala se nějaká ruda- u Rouchovan ruda železná ,magnetovec:/ při čemž změnilo se při výslovnosti dk v hch v ch jako ve slově chebz z kchebz-bez-,tedy Rúdkov- Rúchov. Rúdkov,Rúdhchkov,Rúchov od rúdka zmenšovací od ruda. Nepochází jméno Rouchovany od jména světce Rocha, ježt

tento narodil se teprve roku 1295 , kdy
Osada Rouchovany dávno pod tímto jménem existovala.

Je možný ještě jiný výklad: V době rozkvětu cechů býval nejsilnějším cech tkalcovský. Snad od starodávna býval v květu průmysl tkalcovský v Rouchovanech , že zhotovovali zde dovední tkalci jemná roucha -rúcha- , jež větrem vanula, tudíž roucha vzácná a hledaná, snad výroba ta dala jméno i místu výroby -Růchovany- Rouchovany

Situace staré hosp. školy v Rouchovanech.

Poloha Rouchovan.

Městečko je tvaru podlouhlého, je položeno celou délkou asi 1200m podél okresní silnice z Hrotovic do Rešic, má u kostela 356 m výšky nadmořské, leží na planině, jež na jihu svažuje se příkře k potoku Rouchovance /: u Hrotovic jmenuje se potok Mocla/, za Bendovým mlýnem na katastru šemíkovském vlévá se do Rokytné či Jaroměřičky :/.Rouchovanku strání omývá po celé délce a planina nad ní u mlýna Hrůzova dříve Zárubova tvoří strmý ostroh.

Planina rouchovanská náleží k českomoravské vysočině a sice k pásmu roketnicko-klučovskému.

Na východě městečka přechází planina v Babí kopec /: 368 m:/, k severozápadu stoupá podél silnice hrotovické u Červeného kříže /:z roku 1882:/ do výšky 388 m. Na severu rozkládají se nejhlubší a nejlepší pozemky, jež v pozadí proti severákům chrání kopec "Na vinohrádcích" /:378 m:/ a dále k severozápadu dvojice kopců "Stráž" /:blíže k Olešné :/ a "Na Perštejně ". Směrem severovýchodním klesá planina podél silnice k Lipňanům až k potoku Olešné /:"Volešné"/, jenž teče na severním úpatí Vinohrádků. Na pravém břehu Rouchovanky krajina stoupá až do výše 405 m přes šemíkovský kopec k jihu do lesem porostlé "Borůvky".

Se šemíkovského kopce lze přehlédnouti celé Rouchovany, lze viděti k Přešovicům, za lesy panskou sýpkou prozrazují se Hrotovice, patrny jsou Slavětice, Lipňany, Heřmanice, Rešice projevují se kaplí sv Jana Nep.na kopci a na východním okraji obzoru rýsuje se lysý Leskoun /:387 m:/.

Založení osady.

Proč asi právě toto místo zvoleno bylo ku založení a vybudování osady ?

Byla to jistě na prvém místě blízkost„ živé vody" v Rouchovance, jež zároveň skytala přirozenou ochranu se strany jižní, obtékajíc příkré stráně /:říkají tam dodnes "Na bále" správně na vale:/. Místo samo na vysoké rovině s hlubokou půdou k severu kopci chráněnou s pozvolnými svahy k jihu proti slunci /:Vinohrádky:/, o jehož bezpečnost na této otevřené straně mělo býti postaráno na kopci "Stráži"

Základní část osady má podobu podkovy, v dalším vývoji přijímala podobu řad. Původní podkovovitý tvar dává usuzovati na prastarý vznik osady. Vznikla v době, kdy celá vlast naše byl jediný prales a původní osadníci musili napřed potřebnou prostoru vymýtiti, než osadu budovali a pokračujíce v mýcení ,mohli své území rozšiřovati.Lid tento požíval osobní svobody od jakživa, na půdě vlastním přičiněním získané hospodařil samostatně, odváděje zeměpánu - knížeti jedině "úrok" v plodinách a hospodářských výrobcích. Nebyl to lid nevolnický , ale také ne lid svobodný s plnými právy politickými, nýbrž lid poddaný, uznávající nad sebou jako vrchnost majitele osazené půdy-zeměpána. Tento lid byl pouze uživatelem půdy úroční do vůle vrchnosti. Půda pod přímou správou vrchnosti slula dominikální /:panská:/, půda při osadách pak rustikální /selská/. Původně majitelem veškeré země zejména lesů byl zeměpán-kníže.A nejstarší historické připomínky dokazují /:1243:/,že prvotní Rouchovany byly

statkem zeměpanským. Zeměpáni drželi také patronát/:ochranu:/ kostelní a fary obsazovali. Rouchovansko po stránce praehistorické je pokrovnu probádáno. Z praehistorických nálezů vyskytují se tu častěji kamenné sekerky a na polích u Červeného kříže objevena byla žároviska , vesměs z mladší doby kamenné.

Východní část podkovávité osady od nepaměti sluje "Lhota". Nasvědčovalo by to , že pozdější osadníci dostávali půdu "na lhůty" t.j. po jistý čas, než snad půdy vydá žádoucího užitku, byli od "úroku" osvobozeni.

Lhota povždy souvisela s městečkem a požívala všech výsad městečku udělených, kdežto západní část zvaná "V němcích", bývala předměstím, jakž výslovně nazývá se v listině Jana z Lipého z roku 1533. Lhota jako součást městečka uvádí se výslovně r. 1612. Předměstí "V němcích" má svůj původ z doby obecného osazování Němců v zemích českých zejména v městečkách za králů z rodu Přemyslova.

Katast obce Rouchovan.

Veškerá pozemková oblast rouchovanská od nejstarších časů dělí se na trať s e l s k o u a c h a l u p n i c k o u .

Trať selská rozděluje se na trať dolní, prostřední a zadní/:k Hrotovicům :/, kdežto chalupnická pouze na prostřední a zadní.

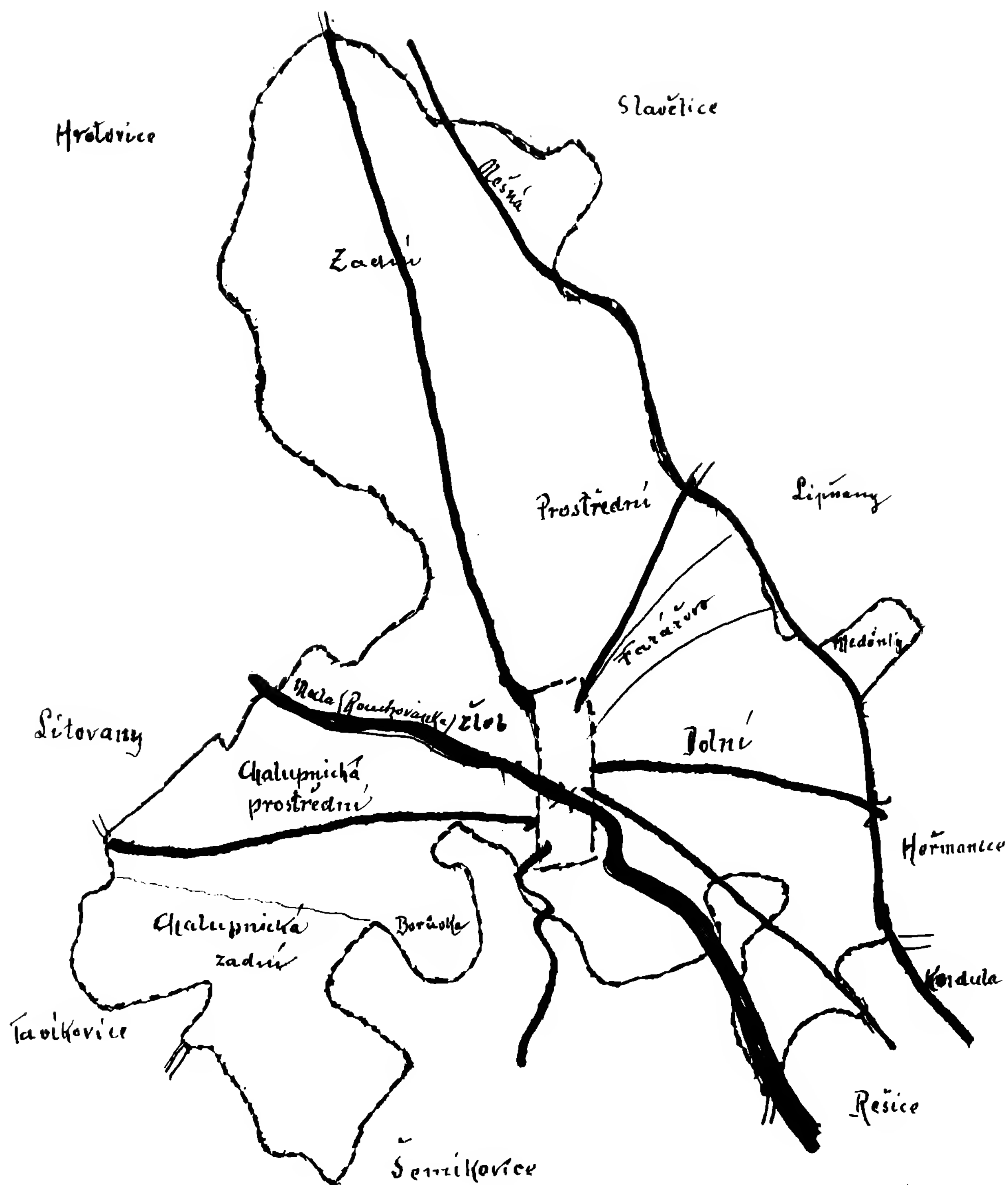
Jednotlivé názvy čátatí tratí jsou :

Místní trať : kousky za Němcima.

Dolní trať : Kousky za Lhotou u městečka,
Babí kopec,
Háj,
Šamíkovský kopec,
Bojanovský kopec,
Zárubův mlýn,
Ramachův mlýn,
Krajiny příční,
Békovce, Padělky od békovců,
Padělky,
Rybníčky, v rybníčkách,
Krajina,
Zavadilka,
Nádavky,
Zadní díl,
Medónky,
Přední díl,.

Farářské pole/:odděluje prostřední trať od dolní :/.

Prostřední trať:Prostřední díl,
Čtvrtka u kolečka,
Pšeničný padělek,
Špičatý padělek,
Nádavek,
Přední štráf.

Hrotovice
Slavětice
Lesná
Zadní
Prostřední
Lipňany
Farářovo
Medůnky
Malá (Rouchovanka) žlob
Dolní
Litovany
Chalupnická prostřední
Hořmance
Chalupnická zadní
Borůvka
Kordula
Tavíkovice
Rešice
Šemíkovice

Zadní trať :Čtvrtka na Stráži,
Na kuderáku,
Dlouhé čtvrtky u Březí,
Nádavky u Březí,
Kněžská louka,
Nádavky u kněžské louky,
Příčné nádavky,
Příčné čtvrtky,
Pod Březím,
Čtvrtky pod Březím,
Nádavky u hranic,
Dlouhé čtvrtky,
Velké padělky,
Wald u Dubu.
Velký padělek u Dubu,
Čtvrtka u lesa,
Hnilý padělek,
Zadní díl,
Přední díl,
Nádavek,

Zadní trať u hrotovické hranice :
Padělky za Němcima,
Louky na Žlábkách,
Beránky.

Chalupnická prostřední trať:
Louky ve Žlebě,
Kopec za Němcima,
Kousky za Němcima,
Kopec,
Roháčův mlýn,
Obec,

Louky pod Boží mukou,
Nádavky u lesa Borůvky,
Vierteln bei den Marter-Säulen,
Hodinářka pod Stejskalem,
Prostřední čtvrtky,
Zadní čtvrtky,
Příční padělky,.

Chalupnická zadní trať: Louka nad horním rybníkem,
Nádavky u horního rybníka,
Čtvrtky,
Padělky,
Louky,
Padělky u Litovan,
Zlámaný padělky /:vyskytuje se 30 krát:/,
Litovanské padělky,
Padělky u horního rybníka,
Padělky nad rybníkem,
Šrámkový kopaniny,
Louka pod hrází,
Padělky u prostředního rybníka,
Padělky za borovicou,
Louka u přešovické hranice,
U hývi,
Široké kopaniny,
Ouzké kopaniny,u Přešovic,
Ouzké kopaniny u rovnice,

Na bále má asi správně zníti "na vale". Opravňuje k tomu poloha dotčeného místa, kde mohly býti ochranné valy za prvního pokusu ve XIII. století učiniti Rouchovany městečkem hrazeným /:Rå 1273 Přemysl Otakar II za tím účelem jmenoval svého osobního kaplana Wernera farářem v Rouchovanech :/.

Békovce -louky, jichž výtěžky dostávali odjakživa chovatelé obecních býků.

Medónky. Je to jediný kousek dolní tratě , jenž leží za přirozenou hranicí katastru rouchovanského, potokem Volešnou , zasahuje do území osady Lipňan. Vypravuje se, že Rouchovští pozemky ty obdrželi od vrchnosti krumlovské odměnou za med, jejž z brtí svých vrchnosti dodávali .

Farářské pole jsou pozemky v jediném kuse, jichž užitky od nepaměti náležely držitelům rouchovanské fary.

Hodinářka pod Stejskalem:užitky její náležívaly tomu, kdož na starosti měl natahování hodin na obecní věži u kostela.

Stejskal ,Prostřední a Horní rybník bývaly původně obecní , později panské rybníky v chalupnické trati.

Na severní straně katastru z roviny mírně zdvihá se vrch zvaný Na vinohrádcích . Vrch klonící se k jihu jeví se způsobilým ku pěstění vinné révy. Z register obecních zvídáme, že Rouchovanští mívali vinice nejen doma ,ale také až na vinných horách ve Žbanicích a jinde na Krumlovsku.

Směrem severozápadním k hranicím slavětickým nad potokem Volešnou týčí se dva kopce, z nichž severnější sluje Stráž a jižní vyšší Na Perštejně. Stráž zajisté připomíná doby nejstarší, kdy na kopci tom zapalovány byla ohně v dobách blížícího se obecného nebezpečí. Je to na straně , odkud Rouchovany byly proti vpádům od přírody nejméně chráněny. Název druhého vrchu 'Na Perštejně' připomíná dobu počátku XV. století, kdy přechodně byli pánové z Perštýna majiteli Rabštýna a spolu vrchností rouchovanskou .

Nejstarší podrobný úřední soupis veškerých pozemků katastru obce Rouchovan pochází z roku 1826 . Z téhož roku pochází nejstarší katastrální mapa obce Rouchovan. Parcelní protokol německy sepsaný nese datum 4. dubna 1826. Podepsán je na něm: Maurus Kreisler jako geometr, Lechky jako hejtman a collacionator Bander. Datován je na Vyškově.

Dle tohoto nejstaršího soupisu měřil katastr rouchovanský 2.107 jiter 432 sáhů, z čehož na stavební plochy připadalo 17 jiter 865 sáhů, na pozemky 2089 jiter 1167 sáhů.

Dle posledního vyměřování k účelům scelovacím v letech 1926-1930 zjištěna rozloha katastru rouchovanského na 1211. 15 ha.

Z toho bylo dle úředmích soupisů v roce

	1921	30.V. 1930
orné půdy	950.61 ha	946.54 ha,
lesů	84.87 ha	108.27 ha,
luk	51.77	46.32 ha,
zahrad	9.18	2.94 ha,
rybníků	6.83	6.83 ha,
pastvin	74.72	74.99 ha,
půdy zastavěné a neplod..	33.17	25.76 ha .

Rouchovanské půdy náleželo majitelům :

ze Slavětic	39.53 ha	32.74 ha,
z Přešovic	22.16	24.71 ha,
ze Šemíkovic	19.19 ha.	17.93 ha,
z Hrotovic	7.39	-
z Korduly-Rešic	3.10	2.- ha,
ze Skryjí-Lipňan	3.93	3.73 ha ,
celkem	95.30	81.11 ha.

Orná půda oseta byla a /:osázena:/ :

pšenicí	102.40 ha	142.35 ha,
žitem	157.97	158.17 ha,
ječmenem	92.15	119.20 ha,
ovsem	117.75	132.96 ha
obilninami ä	47027 ha	552.68 ha.

brambory.........	104.38 ha	129.62 ha,
řepou krmnou ----	37.94	23.29 ha,
okopninami ----	142.32	152.91 ha,
makem --------	1.11 ha	1.28 ka ,
hradem ---------	16.69 ha	6.65 ha,
čočkoú ----------	18.71	57.42 ha,
vikou ----------	7.30	1.56 ha,
směskou ---------	105.99	9.73 ha
luštěninami ---	148.69 ha	75.36 ha,
pícninami -----	172.58 ha	163.55 ha,
lnem ----------	0.35	0.35 ha,
úhorem leželo ----	14.86 ha	0.53 ha.
Celkem -------	950.61 ha.	946.54 ha.

Dle soupisu ze 27.V. 1930 měli rouchovanští majitelé půdy v sousedních katastrech :

v Hrotovicích -----------	Ha 46.26
v Kordule -----------	3.33 ha,
v Litovanech ---------	18.84 ha,
v Přešovicích ---------	0.40 ha,
v Šemíkovicích ---------	41.44 ha,
v Dukovanech ----------	1.10 ha,
ve Skryjích -Lipňanech ----	1.00 ha ,
celkem -----	112.37 ha.

Dle soupisu z 27.V 1930 bylo v Rouchovanech 197 závodů zemědělských a ice v rozloze :

od 10 a do 50 a --------------	35 ,
od 15 a do 1 ha ----------	31 ,
od 1ha do 2 ha -------	40 ,
od 2 ha do 5 ha ---------	28 ,
od 5 ha do 10 ha ---------	32 ,
od 10 ha do 20 ha -------	21,
od 20 ha do 30 ha	6,
od 30 ha do 50 ha	3,

od 50 ha do 100 ha -------------- žádný ,

od 100 ha do 200 ha ------------- 1 .

Celkem 197 závodů zemědělských .

Obec Rouchovany vlastní celkem 172 ha 79 a 05 čtv.m.

Z toho dle skutečnosti je :

neplodné a zastavěné půdy ---- ---------- 2.72 ha,

rolí ----------------------- -------- 45 - ha,

pastvin -------------------------- 45.45 ha,

luk --------------------------------- 16 - ha,

lesů -------------------------------- 63.62 ha ,

celkem ------------- 172.79 ha.

Podrobný přehled majetku obecního před scelováním a po scelování viz v následující příloze :

VII. třída (200) jednoho hektaru ha	a	m²	VIII. třída ha	a	m²	IX. třída ha	a	m²	X. třída ha	a	m²	Dohromady Plošný obsah ha	a	m²	Dohromady Cena Kč	h	5 Úhrnný (á) obsah plošný vyceněných ploch ha	a	m²	6 Úhrnný (á) peněžní hodnota vyceněných ploch Kč	h	7 Neplodné plochy ha	a	m²	8 Z operace vyloučené plochy ha	a	m²	9 Suma plošného obsahu ha	a	m²	Poznámka
27	00	39										86	97	20	71.866	42	173	01	74	286741	36										
												-1	83	93	-3935	47	-3	30	44	-9644	20										
												85	13	27	67930	25	169	71	30	277097	16	3	00	34				172	71	64	
24	59	86										83	82	03	70.701	52	170	07	20	274646	82	2	71	85				172	79	05	
																	+	35	90	-2450	34	-	28	49				+	7	41	
(že mohla dostati horší, tedy více na ploše)																	33	94	26	6927	43										

Vinohrady v Rouchovanech zmizely zcela. Z plodin býval nejproslulejším rouchovanský hrách .Vypravují, že před 50 lety ještě ve Vídni obchodníci uváděli jako specialitu

„Rouchowaner Erbsen", sladký a lehko uvarčivý .
Jakost půdy je průměrem prostřední . Jsou zde půdy hluboké i mělké , těžké i lehké . Při odhadech ku scelování vystřídalo se všech 10 stupnic bonitních v nejrozmanitějších poměrech.
Pěstují se zde také všecky druhy obilí .
Celé území rouchovanského katastru náleží prahorní r u l e .
Jednotnost geologickou porušují mocné tahy h a d c e .
Mezi Rouchovankou /:Moclou :/ a Volešnou jsou mocné nánosy cihlářské hlíny .Tato hlína je dle mluvy cihlářů mastná , ale jakost její trpí značným obsahem vápenitých cicvarů .
Výborná hlína na Vinohrádcích dlouho -ještě před 50 lety- byla výborným materiálem kdysi v Rouchovanech kvetoucího hrnčířství /:zboží toufarové :/ a kamnářství.
Ač půdy orné nejsou zvláště bohaty vápnem, nicméně vody pramenité jsou silně „vápenité". Jako geologická zvláštnost vyskytují se při Volešné s obou stran silnice k Lipňanům náplavy štěrkové ,kdysi naleziště vltavínů.
Za hřbitovem ještě v roce 1922 zjevny byly hluboké šachty, kdež ještě před 60 lety dobývaly železnou rudu magnetovou a vyváželi na Zástavku ku zpracování .
Porůznu vyskytují se na Rouchovansku opály, jaspisy, křemeny, amfiboly, osinek granátovec, eklogit , živce a m.j.

Obyvatelstvo v Rouchovanech .

Obyvatelů v Rouchovanech vždy zejména za starodávna bývalo poměrně více než v jiných venkovských místech , protože lid zvláště řemeslný čile vyhledával k bydlení Rouchovany jako svobodné městečko bez tělesných robot , jak o tom svědčí list Rouchovských k vrchnosti krumlovské z 21.února 1830. Jediné nejstarší bezpečné zprávy o počtu obyvatelstva rouchovanského čerpáme z Registrů über Seelebeschreibung bei der Pfarrerei RouchoWan od roku 1818....

1818		395 mužů a	411 žen,	806 obyv,
1819		340 a	414 ,	754 ,
1820		349 a	412 ,	761 ,
1821		335 a	413 ,	748 ,
1822		342 a	402 ,	744 ,
1823	148 čísel	334 a	384 ,	718 ,
1831		370 a	395 ,	765
1832		387 a	401 ,	788 ,
1836		389 a	419 ,	,778 ,
1839		521 a	552 ,	1073 ,
1840		371 a	403 ,	774 ,
1846		391 a	433 ,	824 ,
1849		463 a	485 ,	948 ,
1857		518 a	533 ,	1051 ,
1858		510 a	536 ,	1046 ,
1860		532 a	556 ,	1088 ,
1863		508 a	531 ,	1039 ,
1864		496 a	518 ,	1014 ,
1865		490 a	505 ,	995 ,

1900 ------- 167 čísel -------- 461 a 511 , 972 ,

1910 ------ 197 čísel ----- - - 963 ,

1920 ---- 217 čísel ------ - - - - 1041 ,

1931 ------- 246 domů,265 byt.stran -------- 1080 .

Ve všech předchozích číslech do r. 1900 je započítávána samota Nové Dvory a nesla popisná čísla rouchovanská 140 -144 a sice : čís. 140 byl byt šafářův, č. 141 byt myslivcův , č. 142 byt ovčákův , 143 byt hajného a 144 býval nyní zrušený mlýn ve Žlebě/:později myslivna a nyní hájenka :/.

Nové Dvory mívaly průměrně obyvatelů asi 42 , 22 mužů a 20 žen.

Nové Dvory až do r. 1833 v soupisech farních vedeny byly jako majetek vrchnosti krumlovské , až od zmíněného roku jako majetek hrotovické vrchnosti pánů z Harnoncouru a jich nástupců. Asi v letech devadesátých připojeny byly do obce Hrotovic a uprázdněná popisná čísla 140 - 144 byla teprve při sčítání lidu r. 1931 rozdělena na domy rouchovanské.

Obec rouchovanská odmítla školní děti z N.Dvorů z návštěvy školy v Rouchovanech. Zemská šk.rada mor. výnosem ze dne 21.III. 1902 nařídila komisionelní šetření na místě na den 6.srpna 1902 o 11.hodině dop. do Rouchovan. Měřením prý zjištěno, že šk. děti z N.Dvorů mají do Rouchovan blíže a po dlouhé rekursní cestě nejvyšší správní dvůr rozhodl , že děti novodvorské mají býti přiškoleny do Rouchovan a za to majitel resp.nájemce N. Dvorů jest povinen přispívati na potřeby školní jen dle novodvorské domovní daně třídní nikoli dle daně také z pozemků a lesů . V roce 1931 bylo předepsáno N.Dvorům na dani domovní Kč 80 , na dani pozemkové a z lesů Kč4.78 a ostatní půdy Kč 530.52 .Po převratu vůbec nikdo ničeho za N.Dvory do Rouchovan neplatil , ač školou povinné děti novodvorské školy v Rouchovanech navštěvují nepřetržitě

Jako zajímavost ze soupisů farních uvádíme:
V čísle 16 /:dle číslování od r. 1777:/ bydlíval panský myslivec až do r. 1858 /:dle jmen Fr. Kolísko, Kar. Klas,

Václ.Panzner,Kadrnožka:/.

V čísle 1. bývala odjakživa obecní pastouška až do r. 1922, kdy byla jako stavební místo prodána Janu Škarabelovi z Rouchovan.

V čísle 37. bydlíval žid Jakub Fröhlich , v čísle 33. od r. 1832 do 1843 ~~bydlíval~~ panský správce Martin Vejrosta , v čísle 78. panský dráb /: Horák, Vocelka, Lang :/. Oba jmenované č.33-78 celolány byly po jistou dobu majetkem vrchnosti krumlovské. Na nich robotovati byli Rouchovanští po léta donucováni.Viz článek o zápasech Rouchovských proti robotám :/.

V roce 1844 byl už majitelem čísla 33. rolník Martin Votoupal.

V čísle 113 byla roku 1842 trafika :/trafikantka Ant. Vochočová :/.

V čísle 41 bydlíval žid Aron Schneck.

V číslech 146.147 a 148 byly vždy mlýny.

Obyvatelstvo rouchovanské bývalo vždy převážně zemědělské. Nejstarší záznam , z něhož možno posouditi stav zemědělství v Rouchovanech , máme z roku 1672 , kdy ukončena byla po válce 30leté rektifikace katastru na panství krumlovském, k němuž Rouchovany patřívaly .

Dle toho byl tehdy zjištěn v Rouchovanech osazený 1 dvoulán, /:majetek obecní :/, 4 půldruhalány /: Pavel Černý dř. Jan Svoboda, Martin Bojanovský dř. Pavel Prüger, Matyáš Kulhánek dř. Bartoloměj Sutter a Jan Milota :/, 2 celolány /:Michal Taubschütz a Mikuláš Svoboda dř.Václav Sobotka :/, 8 pololánů /: Václ.Císař dř. Petr Galan, Jiří Čermák dř. Václ. Stehlík,Václ.Svoboda dř. Šimon Čermák,Vít Mikyš dř.Ondřej Novák, Jiří Příhoda, Tobiáš Weber, Frant. Špička, Vávra Weber dř. Uršula Kobzinova:/4 čtvrtlány s pozemky /: Václ.Kratochvíl,Jiřík Havlíček dř.Hans Havlíček,Mikuláš Špaček dř.Ondřej Sutter,Uršula Jelínkova převzala r. 1658 starou pustinu po Janu Tišňovském :/, 1 domkař /: Jan Jelínek převzal starou pustinu r. 1658 po Apolonii Witibové:/ Celý lán měřil 90 měřic. Dle toho osazeno bylo pouze 1306 měřic pozemků rouchovanských.

Dále byly zjištěny :

Staré pustiny : 2 celé lány zcela zpustlé u vsi Bořikovic, 1 půldruhalán po Adamu Martinovi,1 celolán po Prokopu Dvořákovi, 4 pololány po Janu Pavlasovi, po Martinu Vojtichovi,po Matouši Rasinovi,po Pavlu Babovském :/, v celkové výměře 585 měřic.

Nové pustiny od roku 1657 : 2 půldruhalány /:Jiří Kalina zemřel r. 1661, Jiří Tručka zemřel r. 1658 :/, 2 lány /:Uršula Boptinová zemřela 1661, Mariána Suchánkova zemř. 1667 :/,2 pololány /:Havel Pokorný zemřel r. 1668, Tomáš Doležil zemřel r. 1660:/,1 čtvrtlán s pozemky /:Kateřina Růžičková zemřela r. 1671 :/, v celkové výměře 549 měřic.

Bylo tedy osazeno pouze 19 gruntů a 14 opuštěmých ,pustých.

Z celkové rektifikované rozlohy 2.440 měřic pouze 54 % bylo osazeno a 46% pustých .

Tehda také sběhl nájemce obecní lázně Jan Láznička r. 1662 jako mnoho jiných ,kteří nezemřeli .

V roce 1741 dle obecních účtů bylo v Rouchovanech :

10 celolánů,
26 pololánů,
64 chalupníků
21 baráčníků .

R. 1748 : 1 půldruhalán,
9 celolánů,
23 pololánů,
61 chalupníků,
3 mlynáři,
23 baráčníků,
9 hoferů /:podruhů:/.

Roku 1750 byl stav: 10 celolánů,
26 pololánů,
64 chalupníků, 20 baráčníků, 7 hoferů.

Roku 1775 : 10 celolánů,
25 pololánů,
61 chalupníků,
23 baráčníků,
2 hofeři.

Roku 1826 : 13 celolánů, /: dle parcelního protokolu:/:
24 pololánů
61 chalupníků,
38 baráčníků,
3 mlýny,
1 pastouška.

Roku 1833 /: dle farních "soupisů duší" :/:
38 selských usedlostí,
38 baráčníků,
2 panské domy, celolány /: čís. 33 a čís. 78 :/,
3 mlýny.

Roku 1921 : 5 celolánů ,/:asi po 100 až 150 měrách :/,
28 pololánů,
42 chalupníků /:po 20 až 50 měrách :/.

Roku 1930 bylo úředně zjištěno v Rouchovanech 197 zemědělských podniků /:Podrobné viz v Katastru v odstavci : "Dle soupisu ze 27.V. 1930/:/."

Dle volebních seznamů je ze 624 dospělých voličů 244 zemědělců t.j. asi 40 %.

Dle týchž seznamů bylo mezi 624 voliči 177 různých řemeslných osob t.j. asi 28 % .

Za starých časů býval pro řemeslníky poměr jistě příznivější jako v městečkách vůbec. Kromě řemesel , obecně důležitých a zvlášt pro zemědělství nezbytných , přivábil do Rouchovan příkladně pivovar zvláštní řemesla jako bednáře, chmelaře, sládky ,jak se o tom ze zápisů dovídáme už z roku 1597. Početnost řemeslníků v Rouchovanech bezpečně prokazuje už v dobách starých existence četných řemeslných cechů se sídlem v Rouchovanech.

O tom nejstarší zprávu máme o Rouchovanech už z roku 1563.

V roce 1629 připomínají se následující cechy v Rouchovanech : kovářský, kolářský, bednářský, zámečnický , pekařský, mlynářský, krejčířský, ševcovský, hrnčířský, tkalcovský a řeznický. K těmto rouchovanským cechům dávali se řemeslníci až z Vladislavě, Křtěnice, Hrotovic a Ounanova u Znojma.

V soupisech daňových z roku 1762 připomínají se v Rouchovanech následující řemeslníci :sklenář, hrnčíř, 2 řezníci, 11 tkalců, 5 ševců, 1 barvíř, 5 krejčích, 2 pekaři , 3 kováři. K těmto poplatným řemeslníkům čítalo se také 10 podruhů /:hoferů:/

R. 1729 připomínají se v Rouchovanech cihláři, roku 1711 jakási Juliána cymbálnice.

Roku 1822 -dle farních soupisů - byli v Rouchovanech tito řemeslníci : obuvníci 4, tkadlců 12, tesaři 2, krejčích 8, pekaři 3, řezníci 2,stolař 1, mlynáři 4, zedník 1, sládek 1, obchodníci dobytkem 2, celkem 38 .

V roce 1921 napočítáno v Rouchovanech řemeslníků: kováři 3,strojníci 2, koláři 3, sedlář 1, soustružníci 2, řezní 4, stolaři 4, krejčích 6, obuvníků 10, kožešník 1,klempíř 1, mlynáři 4,celkem 41 .

V roce 1840 připomíná se také 1 puškař a 1 pilnikář, . roku 1607 lázeňský v obecní lázni a r. 1810 lazebník /holič a ranhojič/ a porodní bába.

Přítomnost hrnčířů/toufarů/ v Rouchovanech lze sledovati až do druhé polovice 19.století.Jako poslední hrnčíř a kamnář jmenuje se Stošek .Bydlil v čísle 24. za kostelem.Výbornou hlínu poskytovaly hrnčířům "Vinohrádky". Roku 1784 uvádí se v obecním účtu, že místní hrnčíři platili do obce ročně 8 R za dovolení používati hlíny z Vinohrádků.

Roku 1711 má obec ve vlastní režii cihelnu s najatými cihláři. Roku 1741 je zaznamenáno, že zásoba cihel v obecní cihelně od loňska obnáší 1115 cihel. Plat cihlářův arciť nebyl valný. Roku 1729 dostali cihláři sumu 24 R 54 kr za 18.000 pálených cihel,5.000 syrových a 5.000 "kabátových " cihel. Ještě r. 1802 stará obecní cihelna existovala. Pravděpodobně v místech severně od hřbitova.

Roku 1922 pokusila se obec dáti vyrobiti a vypáliti v těchto místech najatými cihláři cihly na chystanou stavbu školy měšťanské. Leč podnik mnoho úspěchů nepřinesl.

Rouchovany pravděpodobně svou polohou v území zcela českém mívaly obyvatelstvo jen české národnosti jako dnes. Ale když Rouchovany jako jediné městečko v širém kraji neušlo pozornosti krále Přemysla Otak.II. ve snaze jeho zakládati po zemích českých hrazená města a městečka /: /: r. 1273 král.kaplan Werner vyslán jako farář do Rouchovan, aby tu hradby kolem městečka uskutečnil :/, samozřejmě nebyly Rouchovany pominuty jako městečko nadané nejvyšším právem městským právem mílovým, když jmenovaný král a jeho nástupci usazovali i v českých místech kolonisty německé národnosti. Na toto porušení českého rázu městečka Rouchovan dodnes upomíná starodávný název západního předměstí rouchovanského "V Němcích ". Od této doby bezpečně sledovati možno přítomnost německých obyvatelů v Rouchovanech v zápisech listinných :

Roku 1620 o soudě na obci přijímá peníze Hans Kilnar jinak Wirth zvaný -Němec z Hostěradic přistěhovalý.

R.1633 je zaznamenán v registrech gruntovních Hans Kellner z Hostěradic jako nápadník gruntu.

R.1663 Jan Seidl z Kladska ,mistr bednářský -Němec, složil slib poddanství i s manželkou a dětmi v Rouchovanech.

Roku 1713 následující němci restují peníze kontribuční z Rouchovan: Thomas Friedrich, Paul Sutter, Karl Schmidt, Mates Ritter .

R. 1729 do gruntovních register obecních proveden zápis kupu německy 2/:str. 230 :/.

Roku 1741 vedeni jako dlužníci němci Franz Schmidtmann a Johann Schottner. R.1742 týž Schmidtmann jako bohatý obchodník půjčuje obci peníze na výpalné a hostí na účet obce pruského generála .

Roku 1742 uvádějí se jména německých spoluobčanů rouchovanských : vdova po Michlovi, pan /:výslovně:/ Schmidtmann, Johann Hein, Jakob Schotteŕ.
Roku 1743 nová jména Johann Kraus, Johann Gruber, Kristoph Schlichte .
Roku 1744 Simon Siegel, roku 1746 Martin Rohann, roku v registrech gruntovních opětně německý zápis kupu pololánu Pavlem Friedrichem.
Roku 1750 nově Carl Aichinger a Register über Empfang und Ausgabe Geld t.j. obecní účty jsou německé.
Roku 1752 Ludwig Stach nově . Tento jako obecní hospodář předkládá obecní účty za roky 1748 - 1750 německy.
Z těchto jmenovaných osob nikdo nebyl židem , ježto židé v Rouchovanech uvádějí se vždy zvláště:r. 1697 v registrech na straně 205 uvádí se Hansl -žid,1741 jako nájemce obec. lázně Aron žid,roku 1818 až 1831 Jakob Fröhlich žid, a t.d.
Roku 1910 při sčítání lidu v Rouchovanech přihlásili se ještě 4 uživatelé obcovacího jazyka německého /:židé:/, v roce 1921 už nepřihlásil se němec žádný, ani roku 1931.
Za protižidovských památných bouří v Rouchovanech l.P. 1899 zmizeli z Rouchovan židé obchodníci Roth a Hauser, setrvává tu jediná rodina žida Weiningera.

Jinak obyvatelstvo rouchovanské bylo téměř vesměs katolické .O poměrech náboženských v Rouchovanech viz články Kostel a Fara .

Účast Rouchovan v obecných dějinách českých .

Základní část Rouchovan má tvar podkovy, v dalším rozvoji přijímaly podobu řad. Původní tvar podkovovitý dává usuzovat i na prastarý vznik osady. Vznikla asi v době, kdy prales pokrýval naši vlast a původní osadníci musili napřed potřebnou prostoru vymýtiti, než osadu vybudovali a pokračujíce v mýcení, mohli své území rozšiřovati..Lid tento požíval osobní svobody a na půdě vlastní prací získané hospodařil samostatně, jen úrok původně v plodinách a hospod. výrobcích zeměpánu odváděl.Nebyl to lid nevolný ,ale také ne zcela svobodný s plnými právy politickými.Tento lid úroční nebyl vlastníkem půdy , nýbrž toliko uživatelem jejím dle vůle vrchnosti. Půda pod přímou správou vrchnosti slula panskou /:dominikální:/,půda při osadách pak selskou /:rustikální:/. Původně majitelem veškeré země zejména lesů byl zeměpán /:kníže:/.A nejstarší historické připomínky dokazují, že prvotně Rouchovany byly statkem zeměpanským. Také patronát kostelní /:ochranu:/ drželi zeměpáni a na fary kněze dosazovali.

Z praehistorických nálezů v území rouchovanském vyskytují se kamenné sekyrky a žároviska na polích u Červeného kříže, vesměs z mladší doby kamenné. Ovšem po stránce této jsou dosud Rouchovany poskrovnu zbádány.

Východní část podkovovité osady od nepaměti slula Lhota. Nasvědčovala by to, že pozdější osadníci dostávali půdu na lhůty t.j.že po jistý čas,než půda vydá žádoucího užitku, byli od úroku osvobozeni.

Přemysl Otakar II.
1253 - 1278. Králové čeští a později markrabata moravská jako zeměpáni dosazují do Rouchovan na faru kněze.Poprvé uvádí se tu

jakýsi Bedřich /:Fridericus:/ r. 1243. Roku 1273 král Otakar II. dosadil na faru rouchovanskou rektora Wernera, svého bývalého osobního kaplana/:kancléře:/, nadav bohatě faru přivtělením vesnice Přešovic, která králi jako odúmrť bez nápadníků připadla.

Že král osobu tak významnou do Rouchovan dosadil, svěřiv Wernerovi i soudní pravomoc pro tuto obec, vnuká domněnk že král horlivý v budování a zakládání měst hrazených i z Rouchovan chtěl vytvořiti péčí Wernerovou město hrazené, ježto té doby v krajině daleko široko města hrazeného nebylo. Když však Werner poznal celkovou nevhodno Rouchovan k založení města hrazeného, král asi od původního úmyslu upustil a milý Werner kolem r. 1300 jako kanovník přesídlil do Olomouce. Zádušní mši, kterou si Werner v Rouchovanech založil třemi hřivnami, přenesl s sebou do Olomouce.

Jan Lucemburský

1310 -1346. Král Jan r. 1325 na přímluvu své manželky Elišky přivtělil zboží rouchovanské s právem patronátu klášteru cisterciáckému na Zbraslavi u Prahy, což papež Jan XXII. potvrdil. Klášteru pak bylo zboží rouchovanské příliš vzdáleným a proto opati usilovali o výhodný prodej jeho.

Karel IV

1346-1378. Leč Karel IV., syn Janův a Eliščin, jako markrabě moravský po dvakráte /:1340 a 1347 :/k tomu nepřivolil, aby se se zbožím pro spásu duší zvěčnělých rodičů obchodovalo. Ale po smrti Karlově r. 1384 opat zbraslavský požitky zboží rouchovanského přece prodal pánům z Lipého na Krumlově za 100 kop mečových a 300 kop českých. Rouchovany r. 1353 výslovně uvádějí se jako městečko /:Markt:/. Zatím co Karel kraloval, svěřil Moravu mladšímu bratrovi Janovi jako dědičné markrabství /:1355-1375:/. Nejstarší listinnou památkou městečka Rouchovan je list markraběte Jana ze dne 3.února 1369

dle něhož mohou obyvatelé městečka Rouchovan majetek svůj odkazovati závětí a na míli cesty kol městečka nesměli vařiti pivo, jen Rouchovanští a zločinci mohli hledati v Rouchovanech útočiště./:asyl:/. Listina je latinská , na pergaméně psaná, ale dnes téměř nečitelná. V poslední závěti své markrabě Jan výslovně uvádí také Rouchovany.Dle ní přecházejí r. 1375 na syna Soběslava a r.1381 na údělného knížete Prokopa, mladšího to syna Janova.

Václav IV.
1378- 1419.

Za vzpoury vyšší šlechty proti králi Václavu IV.Prokop zůstal v bojích věren králi Václavovi. Prokop svému nejoddanějšímu válečníkovi Hynkovi z Jevišovic, zvanému Suchý Čert, za věrné služby v bojích těch daroval městečko Rúchovany se zbožím rabštýnským. Od r. 1408 podpisoval se nový majitel Hynek z Jevišovic, na Rabštýně ,Rouchovanech a t.d.
Rouchovany a Rabštýn po smrti Hynkově připadly zeměpánu Joštovi,když mladší bratr Joštův Prokop zemřel/:prý byl otráven:/.Z rozkazu Joštova ujal se vladařství nad Rabštýnem a Rúchovany pan Jan z Perštejna.

Zikmund
1419- 1437.

Ve válkách husitských král Zikmund zeti svému Albrechtovi rakouskému za pomoc proti Čechům postoupil Moravu. Ten za vpádu do Moravy obsadil Rouchovany,Jako památku mají Rouchovany na Albrechta opis listiny, kterou tento uděluje Rouchovanům právo vybírati mýta a poplatky od cizinců.

Albrecht
1437-1439.

Albrechta připomíná též latinská listina z r. 1437, kterou potvrzují se Rouchovanům výsady ,udělené jim mark.Janem.

Kališnictví v Rouchovanech připomínají dosud zachovalé dva kamenné kalichy .Nacházely se do r. 1928 nad oběma branami farskými . Protože se rozpadávaly a ohrožovaly kusy odpadávající kolemjdoucí, byly sundány a uloženy ve škole. Při dostavbě měšťanky byl jeden zachovalejší umístěn nad branou do dvora školního r. 1932.Druhý je v museu místním. Dle ústního podání bývaly kalichy ty zasazeny do zdi nad vchody do kostela se strany jižní.
V době bezvládí 1436-1452 hrad Rabštýn na Jihlavce , Čalonice u Nalešic, Lamberk nad Oslavou u Březníka, Holoubek u Plešic, staly se hnízdy loupežníků.

Jiří z Poděbrad
1452-1471.

Za krále Jiřího také kraj náš očistěn byl od loupežníků. Hrady Holoubek a Čalonice byly rozbořeny. R. 1458 v červnu navštívil král Jiří svého zetě pana Jindřicha z Lipého na Krumlově /:měl za manželku Jiříkovu dceru Barboru :/ a při té slavné příležitosti král potvrdil zvláštním listem českým ze dne 20.června 1458 Rouchovanským všecka dosavadní práva a výsady.List ten bohužel se ztratil.
R. 1464 rozhodnutím soudu panského Rabštýn s Rouchovany trvale připadl panu Janu Z Perštejna/:kopec na Perštejně na sever od Rouchovan :/.
Za bojů Jiříkových s Matyášem uherským právě náš kraj utrpěl strašlivě. V tomto období obléhána byla Třebíč Matyášem a nájezdy jeho hord zničeny byly blízké osady Bořikovice, Lipňany a Mstěnice pod Novými Dvory i hrad Rabštýn. Rouchovany po těchto navštíveních poklesly na pouhou dědinku.
Král Matyáš odňal panu Janu z Perštejna ,věrnému to Jiříkovu šlechtici, zboží rabštýnské a Rouchovany a daroval je panu Jindřichu z Lipého na Krumlově odměnou

za málo čestné zásluhy /: zradil svého švagra knížete Viktorina ,syna Jiříkova , tak že upadl do rukou Matyášových ve Veselí nad Moravou .. :/.Darování toto potvrdil Matyáš synu Jindřichovu Pertoldovi r. 1476. Syn Pertoldův Jindřich vzal si za manželku Bohunku , dceru slavného pana Viléma z Perštejna , a s ní spojil Rouchovany trvale se zbožím krumlovským.

Vladislav 1471-1515.

Příslušné úmluvy potvrzeny byly králem Vladislavem r. 1484.V letech 1478 - 1490 spravoval Moravu jako markrabě Matyáš,král uherský.Na tohoto markraběte mají Rouchovany památku obzvláště cennou. Je to pergamenová listina s pečetí a podpisem Matyášovým z roku 1486 . Listinou touto povyšují se Rouchovany opětně na městečko s právem dvou výročních trhů /:na sv.Víta a sv Jiljí :/, uděluje se Rouchovanům právo užívání městského znaku a právo pečeti.List tento vydán byl na Vyškově na den sv.Františka léta Božího 1486.

Pánové z Lipého.

Pánové z Lípy ,nová vrchnost rouchovanská, věnovali štědrou přízeň městečku .Důkazy té přízně nacházíme v listinách, zachovaných v archivu městečka Rouchovan. Jan z Lipého r. 1532 povolil Rouchovanům zakoupiti půl dvora v Šamíkovicích.

R. 1533 v neděli před sv.Řehořem zakazuje se obyvatelům na předměstí v Rouchovanech vařiti pivo a dovoluje se majitelům vinohradů šenkovati vlastní víno /:burčák:/ od vinobraní do sv.Martina.

R. 1574 v páek na Proměnění Páně dovolil pan Pertold z Lipého , aby Rouchovanští činiti mohli poslední pořízení za přítomnosti rychtáře a konšelů.Měl-li

přejíti statek na dědice přespolního , ať je to hodný člověk.Kdyby nebylo dědiců, připadne statek obci.
Ve všech rozepřích mají právo hledati jen u své vrchnosti.
Jan z Lipého potvrdil všecky dosavadní výsady a odpouští Rouchovanským povinnost prodávati 8 beček panského vína. Za to musí odváděti vždy na sv. Václava 100 R do panského důchodu.Dále promíjí se rouchovanským majitelům koní dojížděti pro desátky obilní do Troskotovic.Konečně nařídil , aby jen v pivovaře městečka Rouchovan pivo se vařilo, aniž nějaké cizí pivo smí se v obci šenkovati.V okolních panských hospodách smělo se prodávati také pivo rouchovanské.

Rudolf II.

1576- 1612. Na přímluvu vrchnosti král Rudolf II. potvrdil Rouchovanům všecky staré výsady. Originál listu toho s podpisem a pečetí královskou , vydaný na hradě pražském v pondělí po sv. Bartoloměji r. 1597 , chová se také v archivu městském.
R. 1585 započali Rouchovanští se stavbou obecní věže. Roku 1610 věž dostavěli nákladem 400 R. Stavbu provedl vlašský mistr Ferri a vazbu věže zhotovil mistr Matouš z města Jaroměřic.Na věži zavěšeny byly dva zvony, jeden větší, který původně visel po 116 roků na kostelní věži,
Doba vladaření pánů z Lipého na Krumlově byla dobou blahobytu městečka Rouchovan.Tehda měli v Rouchovanech obecní lázeň,obci náležel výnosný pivovar, rozsáhlé lesy, dvoulán/:radní dům:/, tři rybníky/Stejskal, Prostřední a Hroní :/,mlýn /:Závrubův :/, s věčným právem rybolovu nad stavem,kovárna,obecní věž,dvě budovy školní/:původní

škola připomíná se v Rouchovanech už r. 1596 v místě,
čís. 81,
kde bydlí nyní bednář Horký:/, cihelna,.Rouchovany byly sídlem mnohých řemeslnických cechů.
Dle vrchnosti i obyvatelstvo rouchovanské bylo nekatolické /:cuius regio,huius religio:/.
Posledním vladařem z rodu pánů z Lipého na Krumlově byl pan Pertold Bohobud VI.Byl 20.nejvyšším maršálkem království českého .Úřad maršálkův byl dědičným v rodině pánů z Lipého a úkolem maršálkovým bylo hlavně rozsuzovati spory mezi příslušníky rodin šlechtických. Paní Marie Zárubovna z Hustiřan, manželka páně Bohobudova, byla sestrou Jednoty českobratrské.V odboji českém proti Ferdinandovi II. stál pan Pertold Bohobud mez předními českými vzbouřenci.Po bitvě na Bílé Hoře byl zbaven úřadu maršálka a nahrazen katolickým šlechticem Berkou, odsouzen ku ztrátě pravé ruky a všech statků. Obdržel sice milost , leč statků již nenabyl a zemřel v bídě v Uherské Skalici r. 1643.Synem jeho Čeňkem Hovorou z Lipého vymřel r. 1452 slavný rod pánů z Lipého na Krumlově,jenž byl od r. 1469 do 1620 tedy přes 150 roků blahodějnou vrchností městečka Rouchovan.
Co Bohobud po 3 léta strádal ve vězení, byly veškeré statky jeho z rozkazu králova skonfiskovány pro komoru královskou.Dne 12. června 1622 císař zajistil statky ty knížeti Gundakarovi z Liechtenštejna a 10. října 1622 zvláštní smlouvou prodány témuž za 600.000 zl.Úplné předání statků rodině liechtenštejnské provedeno bylo českou smlouvou ze dne 25.června 1625.

Roku 1633 povýšeno bylo panství krumlovské na knížectví a čteme pak o Rouchovanech jako o městečku knížecím. V prvním čase tom jmenuje se Krumlov Město Liechtenstein.

Od roku 1622 sdílejí Rouchovany osudy krumlovského panství liechtensteinského,.Gundakar vladařil do roku 1647. Byl komorníkem J.V. císaře a bratrem pověstného gubernátora království českého Karla Liechtenstein

Roku 1622 připomínají se na náměstí rouchovanském dva masné krámy , jichž základové čtverce kamenné dosud viděti lze zejména po dešti při silnici za sv. Janem.

S rodem pánů z Lipého opustilo městečko Rouchovany všecko štěstí. V městečku je stále hůře. R.1626 obec nemajíc čím platit v tato obtížná válečná léta, prodává obecní zahradu za obecní stodolou za 200 R a těmi platí dluh Janu Svobodovi. Na části tohoto pozemku zřízen byl r. 1629 hřbitov nový. Starý býval kolem kostela. Ze zpráv listinných /:v zem.archivu :/ zvídáme dále,že obec následkem poměrů válečných /:vojna 30letá:/ musila vypůjčiti si r. 1642 od souseda Slováčka 50 R. Slováček pak 13 let musil čekati a domáhati se zaplacení dluhu tohoto. Dle poznámky z roku 1647 městečko náramně trpělo vojenskými durchcúky.

Listem z roku 1651 z 21.ledna nařizuje vrchnost obyvatelům svobodného městečka Rouchovan první roboty lesní...

R. 1662 sběhl z obecní lázně Jan Láznička, protože už nemohl dostáti všem platům.

Nejen bída hmotná, ale jistě více vyháněla osadníky na panství leichtensteinském nevšední přísnost proti jinověrcům - a těch bylo v Rouchovanech velmi mnoho-

Roku 1672 po dokončené rektifikaci pozemků na panství zjištěno bylo v Rouchovanech jen 19 osazených gruntů a 14 opuštěných , 54 % půdy bylo obděláváno a 46 % zpustlo. To bylo už celé čtvrtstoletí po ukončení války třicetileté .....

Císařský komoří Hartmann Liechtenstein na M.Krumlově tuze zavádí na panství němčinu /:1666 - 1686 ,20 let :/

R. 1629 vyhořel rouchovanský kostel a s ním shořely artikule a korouhve ,náležející cechům. Teprve během roků 1632 až 1657 kostel znovuzřízen asi v podobě dnešní .

Krátce po svém nastoupení na panství hrotovickém /:1672 - 1695 :/Ondřej Roden z Hirzenau /:AR.V. H.:/ dle pověsti o Pánově studánce /:vi tuto:/, jako supremus curiae mor. judex prý nepoctivým způsobem připravil Rouchovany o krásný a rozlehlý les , jemuž dodnes proto říkají „Zlodějka." Ještě dnes tohleto panování Rodenů hrotovských hlásají staré zachovalé mezníky pod Nov.Dvory s iniciálkami a letopočtem A.R.v.H. 1699 .

Z roku 1711 zachoval se nejstarší "Počet obecní " /:obecní účty:/ knížecího městečka Rouchovan.

R. 1729 provedeno bylo svatořečení Jana z Pomuku.

V Rouchovanech jako v mnohých jiných obcích na panství krumlovském r. 1747 na náměstí postavena

socha tohoto světce :/před Hrdličkovými :/,zajisté na viditelný důkaz, že dílo obrácení městečka na pravo víru bylo dokonáno.
Boží muka u Ondráčků nese letopočet 1740. Pravděpodobně i druhá mohutnější Boží muka nad lihovarem pochází z téže doby.To odehrávaly se zlé vojny Marie Teresie s pruským králem Bedřichem. R.1742 navštívili Prusové městečko Rouchovany /:Viz článek Pohromy válečné:/Z doby té asi pocházejí ty četné podzemní skrýše ,lochy ,doupence po Rouchovanech .
Roku 1746 postavena byla na náměstí nová škola /:nyní číslo 36:/
Roku 1776 počíná nové číslování domů v Rouchovanech, číslo 1,na bývalé pastoušce„V němcích."/:dříve bývalo 1.číslo na domku bednáře Horkého na náměstí:/.
Roku 1787 vyměřovány byly v Rouchovanech pozemky "skrze hraniční instrument ".Byly to přípravy na Josefinský katastr. .Řádný katastr s katastr, mapou pochází z roku 1826.
Za všech dob Rouchovany trpěly vojenskými durchcúky.
Roku 1805 byli v Rouchovanech Francouzi.Toho roku prý neopatrností fr. vojáka -kuřáka z dýmky vznikl velký oheň , jemuž větší část městečka podlehla.
Roku 1827 císařským listem dostalo se Rouchovanům nynějších čtvero trhů výročních.
V době nejvyššího útisku venkovského lidu robotami a platy doléhají těžké doby také na svobodné městečko Rouchovany.Aby krumlovská vrchnost s prospěchem využíti mohla také obyvatelstva městečka Rouchovan k pracím robotním /:v městečku nikdy velkostatku nebylo:/,pokusila se vrchnost v Rouchovaněch

zříditi panský velkostatek a za tím účelem koupila v Rouchovanech dva lány č. 33 a 78 .Je to doba tuhých zápasů Rouchováků proti robotám za práva svobodného městečka. Zápasy ty skončily teprve zrušením robot vůbec r. 1848./:Viz Zápas Rouchovských proti robotám :/.

V těchto letech 30tých připravila vrchnost městečko Rouchovany o 3 rybníky/:Stejskal,Prostřední a Horní :/.

Osvobození selské připomínají na území rouchovanském zřízené 3 kříže nákladem občanů s letopočtem 1849 /:Obec Rouchovany 1849, druhý v polích k Litovanům, třetí t.zv. Coufalův kříž :/.

Do roku 1850 spadá pokus úřední zříditi v Rouchovanech okresní soud /:po zrušení soudnictví patrimoniálního:/.

Roku 1852 ustavilo se v Rouchovanech dle nových zákonů obecní zastupitelstvo pro polit. obec, k níž náležely také Přešovice, Heřmanice, Šamíkovice.

Roku 1865 vyměřil obecní výbor starostovi platu ročního 100 zl, načež přispívaly Rouchovany po 2 kr, ostatní obce po 1 kr ze zlatky gruntovní daně.

Roku 1866 byli v Rouchovanech Prušáci , když táhli na Vídeň//:přes Šamíkovice:/ i když se od Vídně vraceli.Přinesli do Rouchovan choleru.

Památky a pamánosti městečka Rouchovan.

/:O jednotlivých v příslušných článcích:/.

1./ Kostel Nanebevzetí P.Marie z XI.stol.

Viz zvláštní seznam zajímavostí kostelních.

2./Fara z r.1802 /:nynější budova:/

3./Škola obecná a měšťanská.

Kronika obecní školy od r. 1872.

Kronika měšť. školy Masarykovy od r. 1920.

4./Pivovar starý pop.čís.105 /:nynější obec. "špitál:"/ a

nový pivovar /:stará hospodář. škola./ čís. 36 zadní trakt:/.

5./ Radnice od r. 1604 majetkem obce.

Museum vlastivědné s archivem obecním .Viz zvláštní seznam památek :/.

6./Hřbitov od r. 1629.Původní hřbitov kolem kostela.

7./ Boží muka u Ondráčků z roku 1740 ,druhá nad lihovarem.

V místě a okolí 15 křížů s letopočty od r. 1849 do 1906.

8. / Kameny ze starého pranýře: jeden na prahu radnice, druhý je lavičkou "U Bochníčkových čís.76", třetí je rožním kamenem v "Brance" od náměstí.

9./2 kamenné čtverce na náměstí u silnice za sv.Janem , základy to býv. masných krámů.

10./Věž obecní u kostela z roku 1585-1610.

11./Doupence u Černých za kostelem, u Hainů //:Ševčíků:/, u Konvalinů čís. 37, a j v.

12. Pánova studánka/u Boříkovic.

13./"Zlodějka" ,les nad Žlebem.V lese na osrohu k Boříkovicům hradisko se 3 valy.

14./Mezníky pod Novými Dvory s iniciálkami A.R.V.H. a letopočtem 1699.

15. Kámen s křížem na staré polní cestě k Hrotovicím za Červeným křížem.

16./Mstěnice, zaniklá osada v XV.století, za žlebskou myslivnou na trati ,,Havlinka'' zvané, se zbytkem dvorce či tvrze na trati ,,slinský rybník /:zrušený rybník:/.Nálezy z vykopávek na místech těch chová p. Jaroslav Odehnal ,statkář ve Valči dříve nájemce Nových Dvorů . Jsou to střepy hojné, kus hliněného poháru,hliněný svícen, kosti koňské, hov., vepř a p.,hřebíky, srp,třmen,udidlo,přezky,ostruhy, kus meče, šípky,.

V lese na ostrohu ,,Černá kopanina''hradisko se 2 valy.

Z archivu městečka Rouchovan:

List markraběte Jana z roku 1369 ze 3.února. /:latina:/

List krále Albrechta z roku 1437. /: latina.:/

List krále Matyáše z roku 1486. /:český:/

List kále Rudolfa II.z roku 1597. /:český:/

L. Františka I ze 17.III. 1827 /:německý:/

List pana Jana z Lipého z roku 1533 :/český:/

List Pana Pertolda z Lipého z roku 1574./:český:/

List pana Jana z Lipého z roku 1597/:český:/

Registra gruntovní městečka Rouchova od roku1595 do 1854.

Počty hlavní /:účty obecní :/z let 1711.1713,1729,1741-1752.

Rejstříky ob. hospodářů z let 1747 - 1769/:české:/, za léta 1750-1752 /:německé:/

Ratifikované smlouvy obce s vrchností o reluici robot za léta 1738-1740, 1741-1743,1761-1763,1764-1768, 1773-1775,1777-1779,1780-1782.

Svazek listin o boji Rouchovských proti robotám.

Nejstarší katastr. mapa Rouchovan.

Zpráva cechovní, soupis mejt za krále Zikmunda, rozvržení kontribuční, soupisy domovní,Požární řád za cís. Josefa,

Právo rychtářské .

Kostel.

Codex dipl. ve III. díle uvádí v latinské listině zmínku o jakémsi Bedřichovi /:Fridericus:/, jenž byl roku 1243 knězem v Rúchovanech. Je to nejstarší písemná zmínka o Rouchovanech a je z ní patrno, že již v prvé polovici XIII.století byl v Rouchovanech kostel /:castellum:/ Původní zasvěcení kostela Panně Marii nasvědčuje tomu, že původ kostela je ještě starší, ježto nejvíce v X. a XI.st. kult mariánský rozkvetl. (viz „Objevy na kostele v Rouchovanech).

Dle nejstaršího způsobu stavby původní kostel pozůstával pouze z apsidy t.j. kněžiště, ve slohu románském, tehdáž obvyklém. Před apsidou bývalo shromaždiště věřících pod širým nebem na posvěcené půdě hřbitova ,jenž prostíral se kolem kostela. Loď chrámová přistavěna byla později a zajisté v době blahobytu městečka .Nelze pochybovati, že původní loď zbudována byla také ve slohu románském jako apsida. Vlašský mistr Ferri , když budoval v samém sousedství kostela památnou obecní věž roku 1610, vybudoval ji pravděpodobně ve slohovém souladu se sousedním kostelem t.j. ve slohu románském. Původní kostel měl také svoji vlastní věž, asi menší nežli byla nová věž obecní. V listině totiž pojednávající o stavbě věže obecní z roku 1610 je poznamenáno, že jeden ze dvou zvonů na věži /:menší:/ přetažen byl z věže kostelní na věž obecní a na kostele ještě dva zvony zůstaly . A tyto zvony prý před tím na kostele od 116 let bývaly t.j. od roku 1494. Dalo by se tedy tušiti, že věž kostelní s lodí chrámovou vybudována byla ve slohu románském roku 1494. V té době také zvláštní sedilia asi pro přední zámožné měšťany a sanctuarium v kněžišti bylo pořízeno , později však při přestavbě kostela vše zazděno. Roku 1629 kostel vyhořel. Když opatrná rada

městečka Rouchovan zvláštní listinou pod pečetí ze 13. července 1629 a s dovoláním svědectví opatrné rady sousedního městečka Horních Kounic dosvědčuje cechům rouchovanským, že artikule cechovní , korouhve a jiný majetek cechovní , kteréž ku ozdobě chrámu Páně bývaly, toho roku ke zničení a ztrátě jsou přišly /:požárem:/.
Oprava kostela po požáru ukončena byla roku 1632 a tehdy asi již za panování nové katolické vrchnosti na Krumlově, pana Gundakara Liechtesteina, přestavěn byl ve slohu gotickém v nynější podobě v hlavních součástích.
Roku 1833 místo šindelové střechy byla dána křidlice a věžička na sanktusek byla pobita bílým plechem.
Roku 1835 přistavěna byla nejprve síňka před vchodem na chór klenba na chor a kamenné schody , později druhá síňka při vchodu předním .Nad původními těmi oběma vchody prý bývaly do zdi vsazeny kamenné kalichy.Tyto husitské památky byly právě při této příležitosti vysekány a na oblouky s obou stran budovy farní umístěny. S těchto míst sundány byly dne 7. dubna roku 1928 a jeden umístěn nad nádvorním vchodem školním ,druhý uložen ve zbytcích v museu.
Také v roce 1851 byl kostel ve větší míře opravován.
Roku 1892 pořízen byl nový hlavní oltář nákladem 1500 zl. Zhotovil jej Josef Svoboda z Byteše. Téhož roku dne 14. května byl biskupem Fr. S.Bauerem z Brna vysvěcen, Také v týž čas opatřena byla nová kazatelna za 500 zl. Pozůstatky starého oltáře /:nízkého:/ jakož i dvou andělů,figur to dříve stojících po obou stranách starého oltáře , byly rozebrány nábožnými občany a v některých domácnostech /:Klimánek st:/

v uctivosti se přechovávají. Roku 1894 pořízeny byly do kostela dvě sochy: P. Marie Lurdské a sv. Josefa. Jako zvláštnost ve zdejším kostele chovají ostatky sv. Fortunáta v síňce k choru. Ty byly roku 1844 dne 27. května farářem Jos. Kraholcem přímo z Říma přivezeny ve zvláštní bedničce, jež byla papežskou pečetí uzavřena. Ostatky ty byly roku 1837 v římských katakombách vykopány. Uložení ostatků sv. Fortunáta v kostele rouchovanském stalo se za velké církevní oslavy v přítomnosti asi 5.000 lidí. Původní zasvěcení kostela bylo P. Marii. Jako zajímavost uvádíme, že na nejstarší katastr. mapě rouchovanské z roku 1826 jakož i v příslušném protokolu parcelním zaznamenán je „kostel sv. Rosalie." Jest to snad přezvání kostela z doby husitské. Kostel byl dlouho v držení Husitů a ti snad nejsouce ctiteli kultu mariánského přezvali kostel na sv. Rosalii a přezvání to dochovalo se až do doby nové.

Jiné zajímavosti kostela:

1./ Obraz sv.Josefa z roku 1868 v presbytáři.Darovala jej Marie Kukáčková z Vídně , rodačka rouchovanská.

2./Obraz Nanebevzetí P.Marie na hlavním oltáři.Maloval jej Fr. Kyselý,malíř z Třebíče.

3./Za oltářem visíval obraz Nanebvzetí P.Marie.Nachází prý se v majetku rodiny Pelánových v Myslibořicích, ač pověst pravila, že byl už tak sešlý, že při sundávání se zdi se rozpadl.

4./Peníze na pořízení hlavního oltáře věnovala Kateřina Odvarová z Přešovic a svobodný Matěj Ludvík z Přešovic.

5./Kazatelna byla pořízena z darů nejmenovaných příznivců.

6./Starý zlatem protkávaný ornát pocházel prý ze zrušené koleje jesovitské ve Znojmě-Louce.

7./Stará monstrance v podobě slunce ,vykládaná drahokamy. Též ze zrušené koleje ve Znojmě. Jednoho roku za faráře Jos. Hauera /:1848-1887:/ ztrátil se o průvodu Božího Těla nějaký kámen z nesené monstrance. Po návratu do kostela, když kněz spozoroval ztrátu, od oltáře oznamoval věc věřícím se žádostí o navrácení nalezeného s poznámkou, že kámen je drahý. Staří pamětníci s obdivem vzpomínají na monstranci:"zlatá byla ,drahým kamením vykládaná, vzácný vzor.."

Bývalý farář P.Doležel byl obviňován,že monstranci prodal. Jako vysvětlující připojujeme vlastnoruční dopis téhož o věci této :

Ctěný Pane!

Na Váš ctěný dopis stran elektriky a dopisu ve Vašich záležitostech úplně porozumím, ale proti nařknutí, že bych byl odcizil monstranci, musíte mně dokázat. Při jubileum zemřelých manželů Sýkorových zakoupila se nynější gothická monstrance od pasíře. Zemřelý bývalý P. farář, protože byla z pakfongu, ji prodal, a obdržel za ní od F. Marasa Sgl. který mu za tento obnos pořídil nádobku na sv. oleje k nemocným. —

[illegible]

Nynější nová monstrance ,pozlacený bronz, pochází z roku 1886,kdy v den zlaté svatby své kostelu ji věnoval soused rouchovanský Karel Sýkora č. 60 za celý svůj rod.

8./ Varhany s 8 rejtříky byly pořízeny roku 1783.

9./V čele kostela na vnější zdi nad hlavním chodem býval prý mosajkový obraz Nanebevzetí P.Marie. Dosud je po něm patrná „jizva," ,Viz článek "Objevy na kostele "

10./ Lustr, který byl zaměněn za kaplana P.Lakomého ve světové válce za nynější kovový. Starý lustr byl v průměru asi 1 1/2 m

A to se stalo tenkrát, když ještě jste bydlel v Kladrubech a neměl jste ani tušení, že se jedenkráte přiženíte do Samilovic. —

Tímto se Vám poroučím, s povšechnou úctou

Jan Doležel

farář.

Býval dřevěný , barokový , s pozlacenými rameny. Ramen bylo 12 a na každém místo pro 3 svíce. Ke každému rameni připínal se od zhora lustru růženec z velkých, broušených , skleněných korálů. Na každém rameni bylo přivěšeno mnoho skleněných hranolů a paciček. Takový lustr nemá žádný kostel ani v Brně. V letech 60-tých minulého století byl lustr darován Josefinou Wollmannovou ,roz. Sýkorovou ,pocházející z Rouchovan, bydlící ve Vídni .P. Doležal na otázku, kam dali ten lustr, prý odpověděl : „Vyhodili ho na půdu ,visel na křivo..."

11./Za války byly zrekvirovány z choru dva měděné bubny, starší 100 let a zvony. Také tehdy přišel na zmar starý zvonek , jenž býval upevněn nad vchodem do radnice na svolávání obce k radám.

/:Dle záznamů a zpráv starých pamětníků :/

Objevy na kostele v Rouchovanech .

Roku 1936 během jarních měsíců provedena důkladná oprava celého vnějšku kostela rouchovanského. Veškerá omítka stará odstraněna a nahrazena březolitem, oba přístavky na jižní straně zcela přebudovány, hlavní vhhod na západní straně přizdoben pl\ířovým portálkem a novými dveřmi. Přístavky dostaly nové eternitové střechy.

Po odstranění omítky dle materiálu a způsobu stavby bylo zjištěno, že kostel byl několikráte přestavován.Největší překvapení způsobila část zdi na severní straně v délce 14 m a výši as 4 m ,tlouštce 1.30 m z rovného kamene pěkně vrstevnatě kladeného na způsob prastaré stavby románského kostela v Řeznovicích u Ivančic.Ve zdivu tomto zazděna jsou dvě okna s kamenným rámovím slohu čistě románského.Pozvaní znalci zemského Památkového úřadu z Brna odhadli původ tohoto románského zdiva nejpozději do XII, století. Dle toho kostel rouchovanský původem náleží mezi nejstarší stavby na Moravě.Původní kostel byl dle všeho daleko menší i nižší, snad kaple jen či apsida.Kostel byl kdysi úplně přestavěn,tři zdi krom severní zbývající byly rozrušeny a materiálu bylo upotřebeno na zdi nové kostela hodně zvětšeného, do nynějších rozměrů. Zbylá zeď románského slohu je dutá s vnitřním prostorem 70 cm širokým.Jsou v ní kamenné schody ,jež asi vedly k sediliím nebo do oratoře pro nejváženější měšťany rouchovanské/:nějaké vrchnosti panské v Rouchovanech nikdy nebylo:/.Vchod do-- k těmto schodům býval z vnitra kostela. Spodní schody ztrácejí se v násypu ,jehož hloubka zjištěna na 150 cm nad původní podlahou.Účel tohoto násypu v kostele nedá se dobře vysvětliti. Ale pod tímto násypem tušíme obvyklou kryptu. Existenci krypty dávají také tušiti záznamy v místní úmrtní matrice/z XVIII, st:/V záznamech tam

uváděno označení hřbitova, kde byli zemřelí pochováni, buď ad S. Crucem nebo ad B. Virginem. To první míní hřbitov za městečkem, to druhé týká se kostela, jenž je zasvěcen Nanebevzetí P. Marie. V Rouchovanech od založení matrik r. 1708 zemřelo několik kněží. Byli to faráři: Bistauer zem. 1724, Přerovský zem. 1732, Korytovský zem. 1741 Pohl zem. 1768, Kloss zem. 1768, Vogel zem. 1794, Čoklič zem. 1828, Huber zem. 1831, Pelikán zem. 1848 a Hauer zem. 1887. Však jen po jediném z nich pozůstává na rouchovském hřbitově hrob. Po posledním P. Josefu Hauerovi. Hrob ten nachází se napravo od hlavního kříže hřbitovního. Hrob označen je křížem, na němž nápis je už velmi nezřetelný. Snad aspoň někteří z nich byli pochováni v kryptě pod kostelem. Nejzřetelněji pro existenci krypty nasvědčují následující dva matriční záznamy: R. 1768 u zemřelého faráře P. Klosse stojí psáno, že byl pochován in ecclesia t.j. v kostele. Dále o 4 léta později u zemřelé matky tehdejšího faráře Morávka, jenž 1778 stal se děkanem a přesídlil z Rouchovan, je poznámka, že byla pohřbena ad cryptam. Pátrání po kryptě při letošní velké opravě kostela nedovolily již vyčerpané povolené prostředky.

Pod omítkou v kněžišti objevena byla dále tři gotická okna, každé 4 m výšky a 70 cm šířky, ovšem již zazděná. Na nové březolitové omítce byla okna ta aspoň v obrysech zřetelně vyznačena. Nad hlavním vchodem do kostela odhaleno bylo zazděné okno s kulatým obloukem, jež původně asi mělo účelem osvětlovati kůr. Je ale tak vyvrácena dosavadní domněnka, že v těchto místech, jak prozrazovaly obrysy oblouku, býval prý kdysi jakýsi mosaikový obraz znázorňující Nanebevzetí P. Marie, jakž dokonce tvrdili někteří dnes již mrtví pamětníci.

Z nařízení komise Stát. památkového úřadu brněnského část původní zdi románské zůstala neomítnuta v původním svém vzhledu s patrnými zazděnými zbytky původních románských oken a s kulatým okénkem vytesaným v jediném kameni, osvětlujícím shora zmíněné schody uvnitř zbylé románské zdi.

Opravy provedl s velkým porozuměním místní stavitel p. Ant. Sequens nákladem farníků.

Za zprávy o kryptě děkujeme velmi ochotnému místnímu faráři dp. Ignáci Sedláčkovi a dp. kaplanu K. Exlerovi.

Fara.

Fara v Rouchovanech ma zajisté stejně dávný původ jako kostel.

Roku 1243 uvádí se jakýsi Fidericus jako farář v Rouchovanech .

R. 1259 jakýsi Rudlín z Rouchovan .

R. 1273 je v Rouchovanech farářem kaplan a kancléř krále Přemysla Otakara II.Asi do roku 1300.

R.1311 magister Kristián.

R. 1357 kněz Brikcí z Rouchovan.

R.1377 farář Vavřinec.

R. 1502 kněz Šimon jako nájemný kaplan v Rouchovanech .

Roku 1512 kněz Jiří Ludic.

R. 1607 farář Anselius.

R. 1626 dvojctihodný Mikuláš Rájecký,farář krumlovský a rouchovanský.

R. 1637 kněz Zachariáš Vitemberský s manželkou Zuzanou,rozenou Pacovskou z Rouchovan.

R. 1639 od 1.II. řádový kněz P.Samuel Žechovic.

R.1639 od 14.XII Alexander Wabský.Od roku 1650 ad commendam do Čučic do 1675. R.1657 bylo 7 věčných krav po 20 bílých groších.

R.1671 Udalrico de Mario.

R. 1690 Kašpar Zdechal.

1700 - 1720 Matěj Beseda ,jenž založil r. 1707 nejstarší matriku rouchovanskou.Byl přesazen do Ivančic.

1720-1723 Jan Čermák .Přesazen do Krumlova.

1723- 1724 Jiří Bistauer .Zemřel a pochován v Rouchovanech.

Roku 1725 od 5.I do 12.IX 1732 Matěj Přerovský .Pochován v Rouchovanech .

1732- 1741 Jan Ludvík Korytovský .Pochován v Rouchovanech .

1741 - 1755 Jan Pól.Zemřel v Rouchovanech .

1755 od 7.II do 1768 Fortunát Klos.Zemřel v Rouchovanech.

1769 16.II do 1778 František Morávek z Drozdova u Jihlavy.

Stal se děkanem.

1778 - 1794 Josef Vogel z Červené Vody.Zemřel v Rouchovanech .

1794 - 1801 Filip Kraher.Zemřel r. 1803 v Čučicích.

1802 1.II.- 1828 Mikuláš Čoklič z Litobratřic.Založil Pamětní knihu r. 1803. Zemřel v Rouchovanech .

1828 - 1831 Josef Huber z Frainspitz.Zemřel v Rouchovanech .

1831- 1848 Jan Pelikán.Zemřel v Rouchovanech .

1848 od 22.IX do 15.VI 1887 Josef Hauer.Farářoval v Rouchovanech po celou dobu komkordátu.Pocházel z Mor. Budějovic.Postavil kapli Nejsv. Trojice za místečkem na západ. straně.

1887- 1888 IgnácDrbušek z Kadova.V srpnu r. 1889 byl přeložen do Křepic u Židlochovic. Tam v krátkosti zemřel prý taberkulosou.

V knize protokolů městečka Rouchovan ze dne 15.VII. 1888 nalézáme tento zápis:

Záležitost .

/:I s chybami opsáno:/.Obecni wybor se usnesl skrze p.faraře Ignata Drbuška,že co se stalo na Rouchovanske faře skrze hospodin p.faraře že ona hospodin porodila na faře ditko aby se zadala žádost na Biskupskou konsistoř do Brna,obecni výbor jedno hlasně wolil že ano z čimž protokol ukončen a podepsan.. Anton Wagner,starosta,

Jan Škarabela Radny

Matej Nowak Radni

František Skarabela výbor

František Růžička vybor

František Sýkora /:Frantissek:/

Jan Nováček

František Jelinek

Pravým prý původcem tohoto mravnostního rozčilení a rozhorlení byl tehdejší dobrý duch Rouchovan Kment. Drbušek byl skutečně přeložen na chudou lokálii do

Křepic u Židlochovic a křepický farář Doležel nastoupil faru v Rouchovanech . O faráři Drbuškovi poznamenal kronikář ve školní kronice r. 1888 doslova toto:„...po sobě zanechal památku pravého lidumila a zvláštního přítele školy a učitelů...Bůh je soudce nejvyšší..."

1889 - 1922 František Doležel,konsist. rada. Pocházel z Bludova u Šumperka.Odešel na odpočinek do Kravska u Znojma,pak zemřel ve Vyškově..

Od 2. dubna 1923 Ignác Sedláček z Mor. Krumlova ,rodák z Jimramova.Vzácný vzor snášelivosti všelidské..

Viz „Účast Rouchovan v obecných dějinách českých ",neboť fara sdílela osudy Rouchovan a kostela. /

Páni krumlovští pobírali bohaté desátky ze zboží rouchovanskéh i fary, ale vydržovali v Rouchovanech jen nájemné kněze.

Roku 1512 kněz Jiří Ludic pronajal farské pozemky , aby své příjmy zvýšil.Farníci pak odepřeli nástupcům na faře pozemky navrátit. Až kněz Anselius při vyhrál a farníky-nájemníky k navrácení pozemků farských donutil.

Roku 1607.

Páni na Krumlově přáli jinověrcům ,zejména českým bratřím. Krumlov byl baštou českobratství, husitství a evangelictví. Druhé město pánů z Lipého-Ivančice - bylo sídlem nejsilnějšího sboru českobratrského na Moravě, sídlem biskupů čsbr. a slavných škol bratrských. Paní Marie Zárubovna z Hustiřan, choť Pertolda Bohobuda z Lipého, byla zjevnou sestrou českobratrskou. Okolní vrchnosti byly vesměs nekatolické, Hodičtí na Miroslavi ,Tavíkovští byli evangelíci, Chroustenští na Myslibořicích byli evangelíci.V Hrotovicích vládl Jimram Osovský z Doubravice a ten se vším lidem svým přestoupil na pikardství/:čsbratr.:/.Páni na Krumlově dávají svým poddaným na panství svobodnou volbu círk.správců konfese evang. augsburské. Pochybujeme, že kněz Šimon r 1502

neb Jiří Ludic r. 1512 či kněz Anselius r. 1601,které vrchnos krumlovská posílá do Rouchovan, byli římští .V XVI. stol. byly Rouchovany celé jiných věr. Již za válek husitských vezděli nad vchody chrámové svá znamení -kalichy kamenné. Roku 1626 kněz Mikuláš Rájecký z Krumlova titulován jest , dvojctihodný ' jako eveng. pastor. Kněz rouchovanský Zachariáš Vitemberský r. 1637 prodává nápad/:podíl:/ své ženy Zuzany rozené Pacovské z Rouchovan, který má na statku Kavánově v obnosu 224 R, a to pouze za obnos 10 R. Pravděpodobně sbíral na útěk za hranice. Po Bíle Hoře při velkém nedostatku kněží katol. Rouchovany od r. 1650 asi po 20 roků přifařeny byly ku bohaté faře v Čučicích na Náměšťsku. Roku 1671 začíná řada kněží katolických na faře rouchovanské.Protireformace dokonána, zdařilé výsledky její patrny jsou také v nepoměrně velkém počtu opuštěných gruntů/:Viz Obyvatelstvo v Rouchovanech :/.Všichni raději opustili statky své ,nežli svou víru .Vítězné dokončení obrácení kraje na katolictví dokumentují četné sochy sv. Jana z Nepomuku v osadách i v Rouchovanech na náměstí . Na panství liechtesteinském pracují po roce 1625 Jesuité, které císař Ferdinand II.usadil v blízkém Znojmě za tím právě účelem.

Fara stojí na svém původním místě, ale jistě mnohokráte změnila svou tvářnost, než nabyla své dnešní podoby. Roku 1744 opravována byla nákladem 28 R 42 kr, roku 1747 zase vydáno na opravy 24 R.Původně bývalo to stavení přízemní pod doškem,později kryté šindelem. Byt kostelníků bývala prý došková chalupa vedle fary na místě dnešního domu Hrdličkova.Nynější farská budova čís. 32 byla postavena

r. 1802 péčí a nákladem pánů Krumlovských ,jak zvěstoval do nedávna znak liechtenstinský nad vchodem do fary. Při opravě fary r. 1932 znak byl sundán a uložen v museu. Hospodářská stavení farská pořízena byla r. 1805 za faráře Čokliče.Studně farská byla zřízena r. 1748,náklad uhrazen sbírkou mezi farníky v obnosu 16 R 33 kr. K faře náleží pěkná zdí ohrazená zahrada a pozemky v rozloze 25 ha.Je to t.zv. farské pole a kněžská louka, ono v přední , toto v zadní trati. Louka zmíněná bývala ode dávna v nájmu obce za ročních 16 kr /:1711 /.
Faráři dostávali desátek všech obilních druhů i luštěnin. Odváděli jej všichni osminoláníci, pak majitelé pozemků u kněžského pole a ve čtvrtkách u lesa.Roku 1750 obnášel farský desátek : 47 1/3 měř.pšenice,
92 " žita,
10 1/2 " ječmena,
31 1/8 ovsa,
7 1/ 4 hrachu.

Desátek z roku 1802 /:od 64 achtelníků ze všech obilí a od láníků a pololáníků /: 4 kopy 10 snopů žita,
6 " 24 " pšenice,
- 6 1/2 " ječměne,
- 6 " čočky,
5 " 40 hrachu,
2 " 10 " ovsa,
- 10 " viky.

Od 34 láníků a pololáníků : ječmene 16 1/2 snopů
/:z jarní traty :/ hrachu 2 kopy 35 sn.
ovsa - 22 snp.
viky - 12 1/2 sn.

Od obce dostával farář 10 sáhů dříví s dovozem a vědro piva z každé várky. Místo másla od každé krávy platilo se faráři po 3 kr,místo každého desátého jehněte, v Rouchovanech se chovalo mnoho ovcí :/ po 1 kr .

Od roku 1790 béře místo dříví 10 zl ročně a od r. 1835 místo dovozu po 8 zl konv. měny. Dosud béře farář od obce 40 K ročně.

R. 1848 desátky farské pominuly.

Za starodávna /přákl.1741 :/ dostával farář od obce :

na Zelený čtvrtek ----- 21 kr,

o sv.Duše----- - 21 kr,

na Všechny svaté ---- 37 kr,

na Štědrý den ------- 17 kr,

koledy ---- 1 R 8 kr.

Také za procesí na sv.Floriána a na sv.Hátu dostával po 26 kr.Za rekviem a kondukt „za všecky předky naše a sousedy" při Posvěcení chrámu dostával 2 R.

Kaplan uvádí se v Rouchovanech již r. 1756.Obydlí jeho bývalo za farou ve zvláštním domku.Na kaplana se sbíralo mezi sousedy /:naposled r. 1805 :/ a sbírka vynášela ročně tak 17R47 kr.Za konání mše v neděli a ve svátek dostával kaplan ročně 1 sud a 1 vědro piva /:ještě r. 1794 :/.Od roku 1757 /: r. 1777 už ne:/ dostával kaplan „skrze dělání procesí do Tuřan" „na mazání" po 1 R 30 kr.

Za vpádu Prusů r. 1742 na faře ubytováni byli sasští kurýři.

Škola.

V registrech gruntovních městečka Rouchovan čteme na straně 25. tento zápis:
Roku 1596 v pondělí den pamaátný Rozeslání apoštolů Páně koupil Matouš Kubíčků dům, jenž prve škola bejvala, od opatrných pánů purkmistra a rady městečka Rouchovan za 50 rýnských ... Bylo to nynější stavení bednáře Horkého čís. 81.
Z toho souditi se dá, že v Rouchovanech dávno před uvedeným datem škola bývala. Z pohnuté doby pobělohorské nacházíme jedinou poznámku v hlavním rejstříku příjmů a vydání městečka z roku 1647, že zaplaceno bylo služby starému rektorovi 2 zl a novému rektorovi Václavu Rokytovi roční služby až do Tří králů 6 zl.
R. 1711 vyplácí se rektorovi služného ročních 8 zl/: kostelnímu hlásnému však 10 zl:/a deputátu 2 míry žita.
Jako varhaník dostával rektor 8 R ročně a 2 R za natahování a spravování hodin.
R. 1713 bylo vyplaceno za nové futro ke školce 21 kr a tesařovi od téhož dělání 18 kr a za panty 14 kr.
R. 1729 dostává sklenář od správy oken ve školce 28 kr a hrnčíř za pořízení pekárny tamtéž 2 R 5 kr.
R. 1741 pobírá rektor za účast na procesí na sv. Rosálii a sv. Floriána 6 kr a za rozličné práce při obci odměnu pivem v ceně 1 R 21 kr.
Také za procesí na sv. Hátu dostává na pivo 8 kr.
Každoročně dostává rektor od obce 3 kr koledy.
Školka-jméno vyjadřuje malost budovy- potřebám asi nevyhovovala. Byla se svolením vrchnosti r.1746, předsevzata v obci peněžitá sbírka na školu novou :
10 celoláníků po 30 kr ------/:R po 60 kr :/.... 5 R,

27 pololáníků po 30 kr-------- 13 R 30 kr,
62 chalupníků po 30 kr ----- 31 R - ,
20 baráčníků po 15 kr----- 5 R, celkem.. 53 R 30 kr.

Skutečná dle „specifikací" na stavbu nové školy obnášela

57 R 29 kr.

Roku 1747 existují v Rouchovanech školní budovy dvě: nová škola a stará školka, neboť nalézáme v seznamech vydání na udržování obou budov.

RokU 1760 dostává rektor služby 12 R ročně s deputátem 4 sáhů dříví .

Vyučovalo se asi v obou budovách , protože r. 1757 také do staré školky pořízena nová tabule.

Roku 1782 došlo ku prodeji staré školky. Od Ant. Jelínka utržili za ni 170 R.Z obecních pozemků pronajímali k tomu 20 měr polí za roční nájem 20 R a utvořili tak ze školky selskou usedlost.

Roku téhož dne 2. listopadu podává celá obec poníženou žádost /:německy psanou :/ k hospodářskému úřadu vrchnostenskému do Krumlova, o milostivé povolení ku stavbě větší normální školy, protože stará nepostačuje..."

Již 30.listopadu téhož roku dostává se obci vrchnostenského souhlasu k provedení stavby.Na stavbu této normální školy sebral se v obci 119 R 53 kr.Nová budova -dnešní číslo 36 - byla již jednopatrová. Nové stolice /:lavice :/ a tabule stály 8 R. Roku 1783 dává obec starou školu do nájmu a o 18 let později starou budovu ve veřejné licitaci prodává za 450 R.

R. 1805 při velkém francouzském navštívení škola nová do polovice vyhořela. Vyučování zatím odbývá se v najatých místnostech v domech soukromých.R.1806 platí se z

kvartýrů, kde školní děti se učily, Michalu Kukáčovi 7 R, Martinu Stejskalovi 4 R. Během tohoto roku budova školní po ohni se opravuje. Dříví stavebního bylo na to spotřebováno za 57 R a 48.600 šindelů stálo 437 R 24 kr. Také tenkráte nová kamna byla do školy pořízena. Ale ještě r. 1810 není školní budova zcela v pořádku, neboť platí se ještě z kvartýru pro školu 20 R. Budova však ani po těchto opravách nepostačovala. Za řízení samotné vrchnosti krumlovské dochází ku stavbě nové budovy jednopatrové s pěti místnostmi /na náměstí/ Přípravy na tuto velkou stavbu dály se od r. 1826 do 1829. Byla to škola farní. Příprav a opatřování materiálu zúčastnily se obce ve farnosti Rouchovany, Heřmanice, Šamíkovice, Skreje a Lipňany. Veškeré práce konaly se z povinnosti robotní. R. 1827 pracovalo se po celý říjen, r. 1828 od 25. srpna do 30. září, 1829 po 13 týdnů od 12. čerce. Potřebný materiál dodaly jednotlivé vrchnosti za obce zúčastněné v poměru dle počtu usedlostí :

Krumlov /:za Rouchovany a Heřmanice :/ä...... 173 čísel,
Tavíkovice /:za Šamíkovice :/----- - 52 ".
Dalešice /:za Skryje a Lipňany:/ ---- - 45 ",
Hrotovice /:za Nové Dvory :/------ ----- 5 ".

Podobně i na penězích přispívaly vrchnosti.

Roku 1833 budova stojí , ale horní světnice je nehotová. Vyučovalo se ve 2 třídách.

Roku 1866 působil zde rektor Wimmer a pomocník Cyba.

Roku 1873 / 4 začíná se vyučovati už ve třech třídách/:třetí třída umístěna mimo budovu školní/:nyní byt pro strážníka a chovatele býků obecních/

Roku 1888 / 9 při osobní návštěvě své zemský školní inspektor Václav Royt z Brna ukládá obci postaviti novou účelnější budovu školní . Proti stavbě zdvihá se mohutný odpor místních činitelů a s pomocí advokáta krumlovského V. Perka bojuje se proti stavbě rekursy.

Konečně ve škol. roce 1893 /4 zakoupeno stavební místo „V němcích" za 1800 zl a roku 1895 vystavěna nynější budova školy obecné trojtřídní s bytem pro řídícího učitele. čís. 131.
Dne 2. ledna 1896 započalo se v nové budově vyučovati ve třech třídách .A sice jen děti z Rouchovan, neboť vyškoleny byly Šamíkovice r. 1893 a Heřmanice r. 1894. /:Skryje už roku 1863:/. Přešovice patřily školou do Rouchovan do r. 1794.

V archivu zachoval se zlomek starodávní početnice ,psané německy , obsahující poučky a příklady počítání s čísly vícejmennými.

Řídící Václav Všetečka 1872 - 1885 pocházel z Třebíče. Vyučoval v Nivnici, Komenského rodišti.

Ve šk.roce 1873/4 zavedena na žádost občanů obligátní němčina ve 2. a 3. třídě.

1874/5 zavedeno na škole vyučování žen. ručním pracím.

1886/7 zřízena u potoka školní zahrada.

1893/4 vyučování němčině zrušeno.

Stavbu nové školy v Němcích provedl stavitel Prokeš z Jevišovic za 14.500 zl.

Přešovice patřívaly školou do Rouchovan do r. 1794 .

Záznamy o učitelích rouchovanských :

1818 Vocelka Jan ,rechtor,27letý, Pátek Karel ,preceptor 23 letý,

1820 : Vedle Vocelky byl pomocníkem Ant. Cyba.

1823 : Vocelka a Cyba.

1831 : Vocelka a Lichtnecker Jakub.

1834 : Ant. Cyba rechtorem , Mikuláš Štěpán pomocníkem.

1835 : Cyba a Mikuláš Steyskal .

1836 : Cyba rechtor, Hájek Mikuláš a Křivánek Fr, ,16 letý, pomocníci,

1837 : Cyba rechtor, v čísle 36.

Mikul.Stejskal a Fr. Vocelka , pomocníci.

1838 : Cyba,

Jan Šmíd a Fr. Votoupal, pom.

1840 : Cyba,

Mik. Stejskal a Jan Nečas, pom.

1842 : Cyba,

Mik.Stejskal a Jindř. Melichar, pom.

1844 : Cyba,

Jos. Krajíček a Kar. Čichna, pom.

1846 : Cyba,

Jos. Ondrák a Ant. Čecháček ,pom.

1849 : Cyba,

Hošek Jos.,pom.

1857 : Cyba sám.

1864 : Cyba.

1872 : Všetečka Václav ,naučitel,

Šebesta Ferd. poduč.

1873 : Všetečka V., aduč.

Hain Eduard, Kohoutek Leopl.

1874 : Všetečka V až do roku 1885/Toho roku přesídlil do Hrotovic./

Hejtmánek .

1875 : Netoličková Cecilie z Běhařovic.

1878 : Uč. Hain.

1879 : Spílka Jan , uč.,Linhartová Matylda ,poduč.

1881 : Adamec Fr. a Linhartová.

1885 : Kanis Ladislav ,naduč. ,rodák ze Sebranic,

Linhartová, Adamec.

1886 :Týž sbor.

1887 : Kanis,

Linhartová, Furman Václav /:Adamec přeložen do H.Dubňan:/.

1888 : Sbor týž.

1889 : Furman přeložen do Střebenic.

1890 : Kanis,
Linhartová , Štefl Cyrill z Domašína .Maturoval na reálce v Telči.

1893 : Kanis ,Linhartová , Kubec Jan z Plotiště u Hradce Kálové ,gymnasista se dvěma semestry na filos. fakultě, jednoroční dobrovolník.
Štefl na zástup do Šamíkovic.

1894 : Štefl vrací se ze Šamíkovic a Kubec jde do Něm .Knínic. dne 1.IV. 1894.Když odešel Štefl do Křtěnice , nastupuje v Rouchovanech Richard Sedláček
Sedláček excurrendo 3 dny v týdnu učí v Šamíkovicích.

1895 : Sedláček zat. správcem v Šamíkovicích. Na jeho místě abit. Kar. Veselý ze Šamíkovic a od 1.III. 96 Hynek Novotný z Jezeřan.

1896 : Naduč. Kanis zaměňuje místo s Janem Taubrem , naduč. v Zašové ,okres. Val.Meziříčí. Nový řídící převzal správu školy dne 9. srpna.
Linhartová a Rich.Sedláček.
Když Sedláček ustanoven správcem školy ve Slavěticích, nastupuje v Rouchovanech poduč. Jos. Nechvátal

1899-1900: Nechvátel supluje ve Slavěticích a výpomocně nastupuje v Rouchovanech Ant. Čermák od 31.XII. 1899.

1900-1: Tauber, Nechvátal , Linhartová.

1901-2.Linhartová odchází na trvalý odpočinek.

1902-3 : Tauber, Nechvátal a Frant. Frantzlová z Budkovic.
Jos. Přibylová ,uč. žen.ruč. prací.
Od 1.III. 1903 nastupuje naduč. Jan Koch, vyměniv své místo ve Štítné s J. Taubrem. Nechvátal a Frantzlová.

Obecní lázně v městečku Rouchovanech .

Nejvýmluvnějším znamením , že obyvatelé městečka Rouchovan zejména v XVI. století žili v nejvyšším té doby dostupném blahobytu,byly obecní lázně.Dočítáme se o jich existenci v gruntovních registrech rouchovanských na str. 150.
Léta 1607 v pátek před sv. Martinem koupil Tomeš nádeník obecní lázně za 50 rénských...V roce tomto asi zastihujeme obecní lázně v posledním záblesku staré slávy.S Bílou Horou bědy válečné zaléhají i na Rouchovany a dusí blahobyt i všechna blahobytná zařízení. Obecní lázně r. 1607 podle práva a pořádku městečka Rouchovan odevzdány byly Tomšovi od ouřadu. Stalo se tak za staršího obecního Jiříka Vodičky. Tomeš splácí z lázní po 2 rénských ročně pravidelně až do r. 1629.Tohoto roku přejímá lázně nějaký Václav řečený Lázníčka. Roku 1649 přijat byl v poddanost a sousedství na lázně rouchovanské Matěj Hrubý z království českého, když dovolili Lázničkovi lázně prodati Hrubému za 50 rénských.Hrubý má platit jeden moravský rénský vejrunku ročně. Výslovně se v záznamu kupním uvádí, že Hrubý s lázněmi koupil také slepici, kohouta, ovci a prase.Však byl lázeňský povinen dodávati po jedné slepici vždy k obecnímu soudu.Jan Láznička ,dědic Václava Lázničky prodavatele prohlašuje, že sám zůstává v poddanosti a v podruží u Matěje Hrubého, svého strýce. Roku 1650 při soudě v městečku Rouchovanech vstupuje v dědičné hospodářství v lázních Jan LázničkaJeště v roce 1654 dle Obecního počtu /:účtu :/ platí vejrunky Jan Láznička. Byly však tehdy už časy hodně bědné i v Rouchovanech , tak že zbylí obyvatelé sotva pomyslili na přepych lázně. Láznička nemoha se na lázních udržeti, jako jiní prostě sběhl. Dne 18.máje 1662 bylo rozsouzeno na obecním souděza pana knížecího primátora Baltazara Hoffmanna z Mor. Krumlova a obecního staršího Pavla Pokorného :"Z tej příčiny pro jeho vzpouru t.j. Jana Lázničky, že s téhož gruntu sběhnul, on takové sumi se dokonale i s dětmi odsuzuje, nic dokonce tuto nemaje, nýbrž takvá suma 73 rénských obci rouchovanské

nynější i budoucí náležeti bude ."

Opuštěné lázně současně koupil Václav Svoboda z království českého i s poddanstvím za 40 rénských. Kupitel dostává grunt jako lhotu na rok ode dne smlouvy. Po ten čas nebude obci povinen nižádnou robotou. Rukojmími, že na téže živnosti dobrým a pilným hospodářem býti a ji zlepšovati chce, postavil pana Václava Stehlíka a pana Bartoloměje Řezníka, oba to sousedy rouchovanské. Stalo se za ouplného shromáždění poctivé obce léta 1662. Až zápis z roku 1741 zvěstuje, že ocitají se obecní lázně v nájmu a nájemcem je Aron žid. S počátku platí nájmu 10 rénských ročně, roku 1757 už 13 rénských, dle nového kontrachtu pak 17 rén., k čemuž žid ještě 3 rén. sám přidával. S tímto ročním nájmem od žida v obecních lázních setkáváme se naposled roku 1800. Toho roku žid umřel. Mezitím roku 1767 lázně vyhořely. Jednak roku tohoto nákladem 26 rénských 54 krejcarů, jednak roku 1770 dalším nákladem 22 rén. 46 kr. obecní lázně byly renovírovány.

Roku 1802 nový nájemce Jan Křivánek platí po 20 rén., ale to už byly lázně v tuze špatném stavu, neboť následující poznámka v Obecním počtu z roku 1804 zvěstuje neslavný konec blahobytného kdysi zařízení městečka Rouchovan obecních lázní: "Z obecních lázní tento není užitek žádný, poněvadž tam žid není a kořalka se nepálí, je zbor a musí se stavět." Na "zboru" tom po židovi nájemci po dlouhá léta udržoval se název "židovna".

Z dnešních ani nejstarších pamětníků však nikdo o tom již ničeho neví.

Kde asi stávaly někdejší rouchovanské lázně obecní ?

Zajisté na břehu potoka Rouchovanky, neboť dle záznamu z r. 1743 před lázněmi ledovali. V uvedeném nahoře zápisu gruntovním jest toto nejisté určení: "K tomu se prodávají ta k těm lázním kopanice od domu obecního, jedna přední před lázněmi,

místo to, jak prve zahrada bejvala, mezi cestami až do kopce nad lázněmi, jakž a pokud kameny zasazeny jsou.
V soupisu kontribučním z roku 1748 jest tehdejší nájemce Aron žid uveden mezi baráčníky pod číslem 10.
Dle našich domněnek mohlo to býti někde v místech dnešní školní zahrady dolní u Rouchovanky.

Masné krámy v Rouchovanech .

Na náměstí u okresní silnice směrem k soše sv. Jana jsou zvláště po dešti patrné kamenné základy čtverců as po 3 m délky. Lze tam zjistit takové čtverce 3. Jsou to zbytky základů starých masných krámů. V nich rouchovanští řezníci ode dávna vysekávali maso. Krámky ty existovaly již roku 1662, neboť dle „Počtu obecního" toho roku s povolením cechu řeznického mládenec poctivého řemesla řeznického Jan Svoboda koupil jeden masný krámek za 8 rénských, od Bartoloměje Sládka. Později byly krámky ty majetkem obce a řezníci platili do obce nájemné. Od r. 1741 až do roku 1801 obnášel příjem obecní z masných krámků ročně 4 rénské 40 kr. Roku 1801 stavěla obec jeden nový masný krámek a vazbu , střechu dávala na oba druhé krámky. R. 1805 prosí řezník, aby mu odpuštěn byl obecní plat z krámku, protože krám vyhořel.

R. 1809 po velkém požáru masné krámky v Rouchovanech byly vůbec zrušeny.

Pašerákův kámen v Rouchovanech.

Při vstupu do "Žlebu" cestou od Rouchovan,nahoře nad strání na pokraji prvního pole vpravo ukazovávali kamenný jehlan jako "Pašerákův kámen". Časem však kámen ten asi při orání byl vyvrácen, přeražen a zbytek jeho náhodou r. 1921 z jara objevil jsem v potůčku, tekoucím na dně údolí pod strání. Byl to jehlanec 70 cm vysoký, na přední straně s vytesaným nápisem, z jehož zbytků dala se sestaviti slova: "Památka nenadálé smrti Martina..." Ostatní bylo již nečitelné. Doplňující vysvětlení nalezli jsme v úmrtní knize farního úřadu rouchovanského. Tam je zaznamenáno: Dne 24. červ. 1817 byl finančním dozorcem zastřelen ve "Žlebě" Martin Jakubovič vulgo Bramlá[illegible]ek, narozený ve vsi Sant-Georg, župa bratislavská/:v Uhrách:/. Byl ženat. Dne 26. června 1817 byl kaplanem Čadou Janem v Rouchovanech pochován.

Nejstarší pamětníci vypravovali, že Martin byl známý pašerák, jenž pašoval z Uher tabák a lacino jej v kraji rozprodával. Byl pro to finančními dozorci silně stíhán, až zmíněného dne dopaden a na útěku zastřelen zrovna ve chvíli, když před stíhajícími jej finančními dozorci přeběhl přes Žleb napříč a objevil se na okraji s druhé strany rokle. Na místě tom občané rouchovanští postavili uvedený památník "Pašerákův kámen".

Památník dříve než mohl býti uklizen, odvezl si domů rolník Cydrich starší č. 139, sedával na něm doma na dvoře a konečně použil ho jako základního kamene při stavbě stodoly.

Po stopách dolování na Hrotovsku.

Hrotovsko má geologickým základem horninu rulu se sledy tuhy a vápence. Jednotvárnost hrotovské ruly je však jen zdánlivou. Znalec bývá zpravidla překvapen ne tak rozmanitostí jako hojností více méně vzácných nerostů. Vrozená zištnost člověka na Hrotovsku odedávna upoutával výskyt rudy, železné rudy hnědele, krevelu a v největším množství magnetovce. Jeho bohatá ložiska jsou na Hrotovsku známa hlavně u Rouchovan, Dukovan /: 6km na svz. od Rouchovan:/, u Rešic /5 km Korduly /:2 km:/ a Slatiny / jz.8 km:/.

Jsou to rudné žíly vesměs v sousedství hornin jinorázových /amfibolových / a hadců. Protože žíly rudné všude tu vystupují na povrch, upoutala železná ruda naše pozornost a zájem obyvatelů už dávno. Tomu by nasvědčoval i výklad jména Rouchovan. Známý jazykozpytec a vykladač místních jmen Ph.DR Hosef Mrázek ze Žatce vysvětluje původ jména Rouchovany od jména Rúdkov /:ruda-zdrobnělé rúdka:/, v němž aspirací změnilo se k na ch, při čemž d vymizelo. Obyvatelé Rúchova sluli Rúchověné se 4. pádem Rúchověny, Rúchovany. Byla by tedy dle tohoto výkladu známost železné rudy u Rouchovan opravdu dávná, datuje-li se vznik Rouchovan /Rúchovan:/ někdy do X. století našeho letopočtu. O dolování na železnou rudu u Rouchovan bezpečně víme. Nejstarší pamětníci/:zemřelý hostinský Kalina -Angličan:/ udávají období posledního dolování u Rouchovan asi před 60-70 lety. Tehdy bydlil v Rouchovanech důlní mistr, jenž dolování řídil a vytěženou rudu dal koňskými potahy dopravovati do nejbližších tehdejších hutí /náleževších jakési francouzské společnosti / na Zastávku /Boží Požehnání/u Rosic.

Prý pro drahotu této dopravy na tehdejších nedostatečných cestách bylo od dolování u Rouchovan upuštěno. Místo dolů tehdejších bylo objeveno r. 19 21 za hřbitovem při kopání studně na výrobu cihel pro chystanou výstavbu měšťanské školy v hliništi za hřbitovem, výkop jednoho dne zajistili na stěnách prkenným bedněním. Leč do rána druhého dne celý obsah i s bedněním propadl se do otevřevší se prohlubně. Při bližším ohledání, byla tu zjištěna jedna bývalá důlní šachta.

V území od Rouchovan přes osadu Kordulu k Rešicům zejména k Valově stráni u Rokytné jsou nevybraná ložiska magnetovce. Také zde se dolovalo. V letech 1710-1730 tehdejší držitel Rešic hrabě z Rödernů vybudoval za účelem dolování celou hornickou osadu dnešní Kordulu .

Také u Dukovan blíže dvora se kdysi dolovalo na železnou rudu.

U Slatiny v kopci Roudném vlastně Na Roudnici se dobývala železná ruda .O slatinských dolech zaznamenal prof. Jiří Wolny ve své topografické Moravě z roku 1846, že„ergiebiges Eisenerz wird für die Werke in Wölkingsthal /:Iglauer Kreis:/ ausgebeutet. /:Wölkingsthal-Bolíkovice ?:/"

Když Hrotovsko po slavném táboru lidu z máje 1927 ještě naposled pokusilo se o uskutečnění stavby dráhy z Jaroměřic přes Rouchovany do Ivančic s variantou na Mor. Krumlov, tu z nařízení ministerstva železnic měli jsme mimo jiné věci určitě zodpověděti otázku, zda zmíněné opuštěné doly železné rudy byly by otevřeny v případě, že by „ uvažovaná" dráha byla zbudována. V těžké otázce té uchýlili jsme se s dotazem k nejpovolanější čsl. instituci k Masarykově Akademii Práce do Prahy. Akademie Práce má

dle stanov svých také úkol organisovati tech. práci k hospodářskému využití přírodního bohatství čsl.státu k nejvyššímu obecnému prospěchu.

Dne 8. června 1928 došla nás odpověď IV. odboru Akademie:
„Horničtí členové -odborníci vyslovili názor, že by se o jmenované magnetové doly jistě ucházely příslušné průmyslové kruhy, kdyby doly skytaly možnost laciného dolování. Jestliže j doly opuštěny, tedy se v nich dolování nevyplácí a jsou tudíž vlastně bezcenné. Vyslání hornického odborníka za účelem podání posudku bylo by jistě drahé....“

V důsledku těchto a podobných výsledků šetření pochovali jsme po 50 letém živení nadějí i tu naši dráhu do starých svých opuštěných rudných šachet .

Radnice.

Je to budova se zvláštním starobylým rázem , na náměstí s pop.číslem 35.

O původu radního domu či rathouzu městečka Rouchovan zvídáme z register městečka Rouchovan: „Léta P. 1604 ve středu po neděli Květné z jistého povolení pana úředníka ten čas urozeného pana Jana Matouše Nedinského na Krumlově podle pořádku a práva městýse Rouchovan koupili jsou opatrní purkmistr a rada na místě obce k ruce obecní dům od Jana F r a n t o v é h o jinak Kanky za sumu 1700 renských. Závdavku položili pak Janovi Kankovi 300 renských, vejrunku na každých příštích vánocích po 60 renských až do zaplacení. Na tom domě mají sirotci jana Kankového po manželce Ofce spravedlnost."

Připrodalo se k tomu domu obilí ozimé všechno na tratě prostřední, koně čtyři s kšíry a příslušenstvím, vozy 3 okované,, krávy 3, 4 jalovice, svině 3, pluhy, radla s železím, brány-jedna železná, druhá dřevěná-, žebřiny, fasunk, řetěz,plachta vozová, 2 kádě, 2 stoly, 2 almary a co hřebíkem přibito je.....

Na úhradu dluhu tohoto obec správně splácí až do roku 1685. Naposled splácí 10 renských.

Koupený dům tento nazývá se odtud domem obecním. Otcové městečka zřídili v přízemí obecní hospodu/:mashaus:/ a v prvním poschodí radní světnici.

K domu náleželo 147 měr polí, z nichž utvořili samostatný obecní statek, na němž obecní úřad hospodařil ve vlastní režii až do devadesátých let devatenáctého století.

Radnice kryta byla šindelem,na střeše byly postranní dřevěné žlaby na dešťovku .Na přední zdi upevněn byl obecní zvonek,

jímž byla svolávána obec do hromady a oznamován požár v obci.Zvonek ten zachoval se a naposled uschován byl prý v době rekvisic válečných kovů v radničním sklepě až do roku 1916, kdy s kostelními zvony byl zabaven a k účelům válečným odvlečen.

Horní radní síň měla prkennou podlahu,jen kolem velkých kamen kachlových s kamnovcem byla cihlová země.

Ve světnici radní nacházel se tvrdý stůl s trnoží, lavice, almara na zámek, stoleček,zazděná almárka, ve stěně římsa.Na té chovány byly cejchované míry: ciment, loket a čtvrť, 12 dřevěných lžic, 3 nože, hliněný džbán, cejnová konvice, dřevěné talíře a 11 zelených hliněných mis.Pro večerní schůze byly zde svícny na svíčky a na skříni uložen byl lichtpuc.Později pořízena byla dubová tabule/stůl/.

Při radnici nacházela se také šatlava s dveřmi na petlici a zámek.

O tom všem inventáři zvěděli jsme z obecních „hlavních počtů.“

Roku 1765 /šedesát pět/ radnice vyhořela.

K jejímu renovírování zakoupeno bylo 26 borovic.

Roku 1780 z neznámé nám příčiny byla přestavěna nákladem 256 renských 88 krajcarů.

Při velkém požáru roku 1805/oheň prý vznikl vinou neopatrného francouz. vojáka-kuřáka/ lehla větší část obce popelem , vyhořela i radnice.Ale už následujícího roku znovu se buduje nákladem patrným z následujících čísel:

Za práci dostali zedníci---------426 renských,
tesaři -------- 215 ren.
nádeníci------ 27 ren.

železo stálo----------------106 renských,
prkna -------------- - 86 " .
Spotřebovalo se 3.500 cihel ---------za 53 renských.
Celkem ,pokud účty vykazují, stálo renovírování radnice
913 renkých. Suma na tehdejší
dobu jistě značná.
Radní dům po všech těch změnách zachoval si svůj základní tvar čtverce v půdorysu. Ten až pozdějšími přístavky pro záložnu na východní straně a byt hostinského na severní straně byl hodně znetvořen do dnešní podoby.

Radnice: A/ Hospodaření na obecním statku.

Na obecním statku ,zakoupeném r. 1604, hospodařila obec ve vlastní režii. Ku vedení tohoto hospodářství každoročně volila obecní hromada 2 hospodáře.,Ti byli povinni ze svého úřadování každoročně obecní hromadě skládati účty.Zachovaly se tak zvané rejstříky obecních hospodářů za léta 1747-1769/české/,1750-2 /německé/.

Obecní statek má všecka potřebná hospodářská stavení: chlív /maštale/, stodolu, sýpku, sklep. drvárnu.

Na obecním statku chovají se stále nejméně 2 koně, také pár volů. K jich obsluze vydržuje se pacholek. Také obecní býci a kanec vydržují se na obecním statku.

Roku 1741 byl koupen býk za 11 zlatých 26 kr a druhý býk za 8 zl 30 kre.

Obecní hospodářství mělo původně jen 147 měr pozemků.

Jednoho roku bylo z rozlohy té oseto na jaře:

7 1/2 míry ječmene, 17 měr ovsa, 3 míry hrachu, na podzim 12 měr pšenice, 20 měr žita. Úhořilo se.

Veškeré práce na obecním statku pomáhali konati sousedé se svojí čeledí za pouhou odměnu pohostění pivem a chlebem.

Ze sklizně obecní uhrazovala se potřeba obecního pivovaru, veškeré deputáty obecním služebníkům a přebytky odprodávaly se obyčejně na trhu ve Znojmě . Za tuto námahu dostávali sousedé akcidenc.

Původně výnosný obecní statek postupem času dával užitky stále menší , zvláště když obdělávání statku bývalo dražbou zadáváno jednotlivcům ze sousedů.Od roku 1807 po řadu let dávány pozemky obecního statku sousedům do nájmu.

Naprostá nevýnosnost tohoto hospodaření přiměla obec, ževůbec veškery pozemky dávala do nájmu.

B / Archiv městečka Rouchovan.

Je s podivem ,kolik vzácných listin a předmětů dochovalo se v Rouchovanech po všech těch pohromách a bouřích dějnných, jež stihly v minulosti městečko, až do dneška. Na radnici /dnes v městském museu:/ chovají :

železnou truhlici se zdobným kováním,
právo rychtářské,
obecní pečetě,stříbrnou a mosaznou,
registra gruntovní , obsahující zápisy kupů a prodejů nemovitostí od roku 1595 do 1854,
parcelní protokol z roku 1826,
nejstarší mapu katastrální z roku 1825,
počty hlavní o příjmech a vydáních městečka Rouchovan za rok 1711,1713,1729, 1741-1752,
rejstříky obecních hospodářů za léta 1747-1769 /české/ 1750-2 /německé/,
ratifikační smlouvy o výplatě z robot /reluice/ za roky 1738-1740,1741-1743,1761-3,1764-8, 1773-5,1777-9,1780-2,
listiny o výsadách městečka Rouchovan

1/ latinský list markraběte Jana ze 3.února 1369 /nejstarší listina rouchovanská/, jímž uděluje se městečku právo odúmrtí,právo mílové a právo vaření piva,

2 / list krále Albrechta z roku 1437 ,v Brně daný, kterým se potvrzují výsady předešlé,

3/ list krále Matyáše/český/ z roku 1486, kterým povyšují se Rouchovány na městečko s právem dvou výročních trhů/na sv.Víta a sv. Jiljí/ s právem užívati zvláštního znaku a pečetě.List vydán byl na Vyškově.

4 / List Jana z Lipého na Krumlově, vrchnosti rouchovanské, jímž dovoluje se Rouchovanům zakoupiti a užívati poloviny dvora v Šamíkovicích,

5/ list téhož z roku 1583 ,jímž zakazuje se obyvatelům na předměstí vařiti pivo a dovoluje se, aby každý majitel vinohradů směl šenkovati své víno jen od vinobraní do sv. Martina. Z každého vyšenkovaného vědra má se zaplatiti do obce půlčtvrta peníze,

6/ Llist Pertolda z Lipého z r. 1574, daný na Krumlově, jímž uděluje se Rouchovanům odúmrť,

7 /list Jana z Lipého z roku 1597,, daný na Krumlově,jímž potvrzují se privileje městečka z roků 1532,1533 a 1574, dále odpouštějí se fůry na desátky obilní do Kotovic a ukládá se místo toho platiti ročně 20 zlatých do panského důchodu, Týmž listem odpouští se městečku prodávání 8 beček vína v obecním hostinci, začež povinno je městečko odváděti do důchodu panského vždy na sv.Václava 100 rýnských. Dále dovoluje se vaření piva jedině v městském pivovaře a toto pivo smělo se prodávati ve všech hospodách celého panství,

8 / list krále Rudolfa I,.jímž potvrzují se všecky dosud uvedené privileje,

9 /list císaře Františka I. ze dne 17.III.1827, jímž udělují se Rouchovanům 4 výroční trhy,

10 /velmi mnoho drobných listin a spisů jako o obhlídce hranic, požární řád a m.j.

Všecky majestáty tyto péčí a nákladem řed. Rudolfa Pavlíčka ,ředitele měšť.školy od r. 1920 do 1933, byly zarámovány a opatřeny sklem.

Ze starého soupisu všech privilegií rouchovských zvídáme také, že král Jiří z Poděbrad u příležitosti návštěvy své u zetě svého pána n Krumlově listem latinským ze dne 20.IV.1458 potvrdil Rouchovským všecky minulé výsady. Listina ta však schází. Prý zapůjčena byla na výstavu

národopisnou do Prahy prostřednictvím tehdejšího vlastneneckého advokáta krumlovského Václ.Perka, a odtud se do Rouchovan nevrátila...

Erb /:znak :. městečka Rouchovan.

V archivu městečka Rouchovan nachází se pergamenová listina, česky sepsaná , s datem :Na Vyškově v středu den svatého Františka let božích 1486, s pečetí královskou /král uherský a český Matyáš,/z níž vyjímáme odstavec týkající se udělení erbu městečku Rouchovanům:

„ ... aby vždy hojnějších našich milostí k sobě užitek poznati mohli, erb jmenovanému městečku na tomto listě malovaný, totiž štít a na štítu v zeleném poli snop pšenice, a ruku polovice po loket šerou barvou místo sukně přikrytou, vníž srp pod snopem drží, dali jsme, chtíc, aby téhož erbu na pečeti i jinde namalování ryté požívati mohli.....“

C / Obecní hospoda.

Po hospodě říkalo se v obecním domě také „v červeném domě."
Hospoda pozůstávala jedině z mazhauzu a hospodský jmenoval se rathouský.

Hospoda na účet obce opatřena potřebným inventářem. Také pekárna zařízena byla při hospodě.

Že hospoda rouchovanská byla velmi dobrým odbytištěm piva z domácího pivovaru, prokazují následující záznamy:

V roce 1764 vyčepovalo se v červené hospodě

v lednu ---- 21 sudů po 5 vědrech,
v únoru ---- 7 sudů,
v březnu
a dubnu---28 sudů,
v máji ---- 7 sudů,
v červnu,červenci
a srpnu --42 sudů,
v září ----- 7 sudů,
v říjnu,list.
a prosinci 20 sudů.Celkem 132 sudů či 660 věder.

Roku 1765 vyčepoval rathouský 88 sudů, roku 1767 jen 69 sudů.
Tehdáž sud o 5 vědrech piva stál 8 renkých.

Původně vedla obec hospodu ve vlastní režii, až počátkem 19.století hospoda s povolením vrchnosti bývala pronajímána.
Ve smlouvě nájemní z roku 1826 uvedena byla sub b/ povinnost rathouského bráti víno jen z knížecích sklepů a prodávati je jen v takové jakosti,jak je pachtéř ze sklepů dostane.Podobně povinen byl hospodský odebírati jen panskou kořalku a to pod trestem zabavení všech cizích nápojů. Nájemní smlouvou zakazuje se pachtéři přechovávání podezřelých lidí a individuí.

S upadajícím obecním pivovarem upadá i obecní hospoda.

Věž obecní v Rouchovanech.

Je to výmluvná památka blahobytu kdysi městečka Rouchovan.
Nebyla nikdy nějakou součástí nějakých městských hradeb, poněvadž Rouchovany nikdy hrazeným městečkem nebyly.
Postavena byla z blahobytu své doby jedině pro representativní umístění zvonů.
Stavěna byla na dvakráte. První její část, spodní a horní sklep se jí říkalo, asi po druhou nynější římsu ve výši zdi as 6 sáhů postavena byla roku 1585. Snad to bývalo původně skladiště -sklep- soli, jejíž rozprodej býval vyhrazen obci. Takto stála věž ve výši se střechou as 15 m po 25 let.
Zatím všecky zvony - tři- umístěny byly od roku 1494 na kostele. Roku 1610 za pánů krumlovských Pertolda Bohobuda z Lipého a jeho manželky Marie Zárubovny, došlo k vybudování věže do nynější výše -as 32 m.
L.P. 1610 ten týden po sv. Jiří/:24. dubna:/ dali se Rouchovští do stavby věže o dalších 6 sáhů. Bylo to nevšední podnikání v té době, kdyžtě provedení stavby svěřili Michalu Ferri-mu, mistru z Vlach. Byla to také stavba nákladná, když tomu mistru za 6 sáhů zdiva, "podle učiněných cedulí" zaplatili 180 rýnských, mimo to ještě 22 měřic žita a jiné přídavky zejména pivem.
Umělec vykouzlil věž ve slohu románském, jak nasvědčují dodnes zbylá okna věžní, přizpůsobuje ráz nové věže starému vedle stojícímu kostelu, ještě tehdáž v původním slohu románském.
Střecha nynější sotva odpovídá rázu původní věže. Spíš dle vkusu doby představili bychom si původní věžní střechu na způsob věže příkladně na kostele běhařovickém v sousedství.
Však také na pořízení vazby na původní střechu pozvali také mistra tesaře Matouše, jemuž říkali Truhlář, a to až z města Jaroměřic. Potřebné dříví k dílu dala obec ze svého lesa Borůvky. Mistr Matouš Truhlář zjednal si tu práci jenom pro umístění jednoho zvonu, protože otcům městečka zdála se

volná prostora ouzkou.

Zatím mistr Matouš překvapil obec , neboť v tom ouzkém prostoru vykouzlil vazbu pro dva zvony. A při tom nebyl mistr drahý, neboť za celé to zdařilé dílo , za spouštění zvonů, za dělání nových hřídelů a za utahování velkého zvona/na ''šroufky'', za tažení zvonů nahoru , za všecko potřebné kování dle všech cedulí i za pivo při té námaze vypité i jiné přídavky obdržel pouze 49 rýnských.Při tom spouštění i vytahování zvonů tenkráte mnozí lidé, pacholata a rodičové oučastni byli.

Malý zvon vytáhli na věž ten čtvrtek po Všech svatých a ten velký hned nato v pátek a 6. listopadu 1610 byl zavěšen.

Plníme jen prosté přání tehdejšího písaře městečka Rouchovan Jana Tišnovského z Ostrovačic , když toto podrobněji doličujeme, aby ''budúcí lidé najdouce toto poznamenání,mohli vzpomenouti tohoto roku 1610.''

A odkud vlastně ty zvony se spouštěly?O tom menším víme dle záznamu, že visel na kostele od 116 let to jest od r. 1494, o tom velkém zvonu se dohadujeme, že byl pořízen nový. Na oba zvony hřídele nové s potřebným kováním pořídil tovaryš mistra Matouše Matěj Vacha ,také z Jaroměřic, týž také obstaral zavření střechy na kostele a vzal za to dílo jen 3 rýnské a 15 krajcarů.

Vybudování věže stalo se za ouřadu městečka Rouchovan, opatrných pánů otců městečka purkmistra Jiříka Vodičky a starších Jana Svobody ,Valentina Tručky,Matouše Kubíčkova, Jíry Pekaře a Viléma Řezníka.

Vybudování celé věže stálo 900 rýnských.

Roku 1747 pořízeny byly na věž hodiny se třemi ciferníky /:na tři strany světové kromě severní :/ nákladem 230 rýnských. Obnos ten splácela obec po 4 roky. Zhoršily se tedy časy oproti roku 1610, kdy obec mohla najednou splatit za stavbu věže 900 rýnských. Za velikého požáru r. 1805, kdy většina městečka lehla

popelem, shořela i střecha věže. K její opravě došlo teprve roku 1811. Stalo se tak za purkmistra Pavla Janače, jenž zaznamenal následující toho vydání:

za křidlice a cihly Kašparovi mlynářovi ---- 21 r. 76 kr,
6 kop latí po 65 kr---------------------- 3 r 90 kr,
železo a kramle------ - 68 r-
zavdaná formanům ---------- - - 40 kr,
17 kop hřebíků po 8 r. 30 kr-------- - 136 r.
tesaři Janu Tvrdočilovi--------- - - - 60 r,
Josefu Jordánovi od práce ----------- - 30 r.
Josefu Dlabálkovi, zedníku, za 5 dní,
dělal říms----------------- 25 r,
za železo na věžku -------------------- 22 r.

Posledně opravována byla věž r. 1889. Při opravě té dne 25. srpna klempíř místní Jos. Klimánek na vrcholku věže umístil nový kříž.

Pivovar městečka Rouchovan.

Výsostné právo vaření piva pro svoji potřebu i na prodej , aniž se kde jinde na míli od městečka smělo vařiti pivo, udělil Rouchovanům už markrabě Jan listem ,latinsky sepsaným v Brně dne 3. února 1369.Originál tohoto majestátu chovají v archivu obecním.

Roku 1538 listem ze dne nedělního před svatým Řehořem zakázal pan Jan z Lipého na Krumlově obyvatelům na předměstí rouchovanském vařiti pivo vůbec.

Roku 1597 Vnuk předešlého Jan III.z Lipého na Krumlově obšírným listem českým vydaným na Krumlově v úterý v den památný sv. Jana Křtitele Božího, když opatrní purkmistr a starší i všecka obec lidí poddaných městečka Rouchovan k němu předstoupili , žádajíce o potvrzení všech svých dosavadních obdarování, mimo jiné také dovolil, aby se v městečku usedlí občané vzdali práva vařiti pro sebe pivo a nařídil, aby se vařilo pivo toliko v pivovaře k obecnému dobru a také určil, aby kdožkoli by se v Rouchovanech usadil ,ať ze stavu panského duchovního nebo obyčejného, nikdo neosoboval si z nich práv pro sebe pivo vařiti,aneb cizí pivo do obce voziti a je zde šenkovati. Týmž listem také nařídil všem obcím okolním na panství, aby jen pivo rouchovanské ve svých hospodách nalévaly, ba dovolil, aby pivo rouchovanské i v obcích cizích panství nalévali, jestli by je dobrovolně odebírati chtěly....

Tato štědrá listina vyvolala k životu obecní pivovar v Rouchovanech ,jenž v dobách nejblíže příštích stal se zlatým dolem a hlavním zdrojem neobyčejného blahobytu v městečku Rouchovanech .

Starý původní pivovar je dnešní obecní „chudobinec" pop. číslo 105.

Je to budova bytelná, do výše zúžená, šťastně pro účely pivovarské položená blízko užitkové vody v dostatčném množství /U potoka:/.Potřebnou vodu na várky piva dodávala nově vybudovaná studna u pivovaru, jež v minulosti byla nazývána „Barborka". Na její v dobrém stavu udržování věnovala obec mnoho péče a nákladu.Při pivovaru bývala zahrada, prostranný dvůr, vše za ohradou s řádnými vraty. Naproti pivovaru asi v místech dnešní školní zahrady bývala po ruce chmelnice.Její výtěžky však uhrazovala jen část celé potřeby chmele pro pivovar/: r. 1711 sklidilo se 16 měřic, r. 1713 jen 9 měřic chmele:/.Na jeden var piva potřebovali tenkráte jednu měřici chmele a varů bývalo do roka průměrně 18.Ostatní potřeba chmele byla uhrazována nákupem jinde zejména v sousední obci Šamíkovicích, kde chmel pěstovali.Chmelnici pivovarskou na starosti měl chmelař, jenž od „dělání chmelnice"dostával ročně 7 rýnských 20 kr a vědro piva v ceně 1 rýn. 24 kr. Ovšem že k této práci přijednával dělníky.

Celou potřebu obilí pro pivovar dodával obecní statek. Potřebné dříví nejvíce dodával obecní les „Borůvka". Roku 1764 stál sáh měkkého dřeva 1 rýnský 7 kr/:tvrdého 1 rýn. 30 kr :/.Míra pšenice přišla na 1 rýn. 20 kr,podobně ječmen i žito./:Oves po 30 kr:/.Měřice chmele stála 45 kr. Ceny piva byly dle toho /:r.1750:/:Sud piva o 5 vědrech za 7 rýnských, vědro za 1 rýn. 24 kr. Máz piva byl za 2 kr.A to bylo pivo.Džbán, jenž zůstal stát na pivem pobryndaném stole, nebylo prý možno druhého dne ani od stolu odlepit...

Provoz pivovaru rouchovanského možno posouditi z těchto čísel Ročně bylo 18 varů, 6 varů po 7 sudech a 12 varů po 6 sudech ajednom vědru.Ročně uvařilo se tedy 114 sudů t.j. 570 věder. Zaměstnanci pivovaru byli : sládek, bednář,nádeníci.

Sládek dostával za každý var 1 rýn.10 kr, bednář po 15 kr a dva pomahači každý za var 30 kr a na oběd 10 kr.
Duší podniku byl ovšem sládek a ten se také vždycky nevydařil.
Roku 1743 sládek Vencl Jacek složil kauci 50 rýn.,ale už roku následujícího kauci sládkovi vracejí a sládek je propuštěn, protože celá obec uznala, že činnost obecního sládka žádný užitek nepřináší , nýbrž obci ku škodě jest, ač toho roku 25 varů navařil, ale „ dolifků" při každé várce byl celý jeden sud...
Od prvopočátku vedla obec pivovar ve vlastní režii.Byly to také na tu dobu ohromné příjmy z pivovaru.Roku 1713 měla obec za 16 varů 578 rýn. příjmů,roku 1764 jen v samotném rathousu rouchovanském vyšenkovalo se 125 sudů po 5 vědrech, což po 8 rýn, činí 1000 rýn.
A k tomu nutno připočísti jen domácích odběratlů piva: pana faráře, celoláníky Martina Cybu, Příhodu, Laštovičku, kteří všichni pobírali pivo po celých vědrech . A což teprve odběratelé ze šírého okolí na panství a obce cizopanské !
Také toho bylo mnoho, co vše musil pivovar ve jménu obce vyčastovati:
Při obnově úřadu každoročně /:renovaci:/ za 30 rýn.piva,
osobám ouředním o vejročních svátcích-o Veliké noci, o sv.Duše,
o vánocích- každému vždy po 4 mázích ,
panu faráři po starém zvyku z každého varu po půl vědru,
ouřadům každou várku po jednom vědru dohromady,
hospodářům a starším při každém spílání piva pohostění pivem,
baračníkům a pastejřům zavdanou každoročně za 1 rýn. 20 kr,
při všech hospodářských pracích na obecním statku sousedům, čeládce i ouřadům,dozor majícím při tom , dáváno bylo pivo.
Roku 1752 panu hejtmanovi od regimentu Leopolda Dauna 3 vědra a jeho kumpanii 1 vědro za to, že o Božím Těle pěkně „paratýrovali,"
roku 1809-10 muzikantům o Božím Těle za 3 rýn. piva.
Z každého varu dostával půlmistr po půl vědru.
Bylo tedy těch povinností pivovaru slušně dosti. Ale pivovar té doby byl opravdu zlatým dolem a právě jen tento bohatý zdroj obecních příjmů mohl dovoliti, že obec byla majitelkou dvojlánu,

obecní kovárny, obecného mlýna /Zárubova nyní Hrubova :/
s věčným právem rybolovu ve stavu, obecní lázně, radního
domu či ratchouzu, kdež pro potřeby obecního ouřadu
vydržován byl obecní kočárek, obecní věže s velikými
zvony, obecní cihelny, dvou budov školních, lesů /:Borůvky:/
a tří rybníků/: Horního, Prostředního a Stejskala :/.
Dokonce rouchovanský obecní ouřad mohl panu krajskému
do Krumlova k svátku posílat presenty , pořádati bohaté
rybolovy na obecních rybnících a to s pozvanými hosty jako
pana purkrabího z Krumlova a pány oficíry.
Doba rozkvětu pivovaru je vůbec zlatou dobou městečka
Rouchovan a je rozpiata tak v období mezi léty 1597 do
1625..
Po Bílé Hoře bylo všude hůře i v Rouchovanech.V století
XVIII. zase nastávají poněkud lepší časy pivovaru ,leč kruté
daně znamenitě snižují zisky jeho.
Roku 1743 byla zřízena při pivovaru sladovna.
Roku 1765 stihla pivovar pohroma požárem..Byl znovu vybudo-
ván, ale r. 1800 obec propouští pivovar obecní z vlastní
režie a dává podnik do nájmu.
Při velikém požáru r. 1805 vyhořel pivovar podruhé.
Toho roku nevykazuje pivovar vůbec žádného užitku. Téhož
roku také zemřel sládek rouchovanský Karel Málek,
zanechav dva sirotky po sobě. Skrze ty dva sirotky byl
mu nájem z pivovaru odpuštěn.Třebaže se po ten celý rok
nevařilo, předce musili Rouchovští zaplatit vrchnosti
ouroku 47 rýn. 46 kr.Roční nájemné z pivovaru té doby
požadovala obec 100 rýnských.
Doby blahobytu pivovaru ale už navždy pominuly. Roku 1812
na znovuzřízení pivovaru po požáru obec musila potřebný
peníz vypůjčiti. Tak půjčil k tomu účelu páter Petr 200 rýn.

občané Antonim Ertl 600 rýn. a Pavel Janač 303 rýn, jiných půjček 971 rýn.,celkem 2074 rýn.
Od těch dob kdysi slavný rouchovanský pivovar jen živoří. Opatrní otcové městečka hledali pro pivovar štěstí na jiném místě. Roku 1850 podařilo se jim odprodati z obecního lesa ,,Borůvky" za 30 .000 zlatých dříví.Obrovský to peníz na tehdejší dobu. Zrovna tenkráte se tvořil okresní soud pro Hrotovský okres. Bylo nabídnuto zámožnému městečku Rouchovanům ve středu okresu zřízení soudu , postarají-li se Rouchovany o potřebnou budovu. Tehdejší hlavy obce odmítly nabídku, prý s postranním odůvodněním, že oni jsou už dost sami páni, že jiných pánů nepotřebují v Rouchovanech , a raději usoudili, že bude lépe za stržený peníz vybudovati nový pivovar. Skutečně vystavěli nový pivovar v městečku za starou školou , za radním domem.Budova ta dnes nese pop.číslo 36 b. str. 263 /:Bývala tam v době od r. 1922 asi po 10 roků zimní hospodářská škola :/.Hlavní nedostatek nového pivovaru tkvěl v nedostatku potřebné vody na vary. Voda musila být do nového pivovaru dovážena a platilo se 13 kr za dovoz jedné lejty vody. Že se tato okolnost neobešla bez posměšků, dosvědčuje záznam v Humorech z r, 1863:„V Rouchovanech na to kápli. Aby jim pivovar starý nepodmokal, vzali ho od vody a postavili na kopci a než by se tam s vodou tahali do kopce, raději přestali pivo vařit..."
Nový pivovar byl dobudován r. 1862. Ještě roku 1866 častoval prý tehdejší sládek -pachtýř na pivovaru- ustupující rakouské vojáky od Králové Hradce rouchovským pivem.
Roku 1867 stěžuje si nájemce pivovaru, že ani obecní ratchouz nechce jeho piva a čítá si tak škody a náhrady 62 zl.50 kr. Téhož roku dne 13.dubna vzdává se nového piva představený obce, radní a obec. hospodáři.
Roku 1874 dne 1.října zprošťuje se hostinský na obecní hospodě povinnosti odebírati pivo z obec. pivovaru.V pivovaře se ale může

pivo šenkovati.

Z tohoto pivovaru zůstala jen pouhá hospoda ,kde říkalo se , „na pivovaře".Ta hospoda zašla r. 1920, kdy obec vzdala se příslušné hostinské koncese.

Tak zašla stará sláva obecního pivovaru v městečku Rouchovanech .

Do starého pivovaru vedla vozová cesta z dnešní branky podél Pasekových , Válalových, starou to cestou pod nynější novou silnicí, jež byla před 40 lety vybudována nákladem okresu.Cesta dále vedla přes potok /:bez mostu:/. Most byl vybudován s novou silnicí. Nad starou cestou pivovarskou směrem k městečku k severu byla holá stráň,kterou nyní protíná bokem nová silnice k mostu.

Zápas Rouchovských proti robotám.

/:Dle pramenů v archivu městečka Rouchovan:/

Je nápadným zjevem v Rouchovanech , že tam není ani panského dvora ani velkostatku, ač na bývalém panství krumlovském není téměř dědiny, aby v ní XVII. a XVIII. století neblahé paměti nezůstavilo nějaké té vykořisťovací továrny na nejhrubší ponížení důstojnosti lidské.

V Rouchovanech má to svoji historii, jež zasluhuje, aby ku cti předků zapomínavému potomstvu byla zachována.

Rouchovany bývaly svobodným městečkem již počátkem XIV. století. Prokazují to německé listiny z roku 1353 a 1355./:Cod. dipl.VIII. č. 194 a 330:/.V nejstarší listině,latinsky sepsané dne 3. února 1369 a chované v místním archivu dále zjišťujeme, že markrabě moravský Jan , bratr Karla IV, uděluje městečku Rouchovanům výsady,jakými charakterisují se právě městečka svobodná/: /:právo volné závěti, mílové právo vaření piva, právo asylu pro přestupníky, právo soudní :/.

Největšími příznivci Rouchovan v dobách pozdějších byli pánové z Lipé , vrchnost na Krumlově.Byl to zejména pan Jan z Lipé/:1575- 1598:/, jenž zvláštním listem českým, daným na Krumlově r. 1597 v úterý na sv. Jana Křtitele,osvobodil městečko od nepatrných poměrně povinností naturálních k vrchnosti, proměniv je na mírný plat.Tak měli Rouchovanští v obecní hospodě vyšenkovati ročně 6 beček panského vína.Místo toho pak odváděli vždy o sv. Václavu 100 rýnských do panského důchodu. Druhá a jediná povinnost rouchovanských majitelů koní odvážeti jarní a ozimý desátek do Troskotovic.Této povinnosti byli také zproštěni za roční poplatek 20 rýnských. Jiných povinností Rouchovanští k vrchnosti své neměli.Že Rouchovany byly městečkem svobodným, ta okolnost lákala mnoho řemeslníků, kteříž proto hojně stěhovali se do Rouchovan a tam se usazovali. Poměry svobodného městečka potrvaly tak do roku 1620.

Toho roku předposlední z rodu pánů z Lipé -Pertold Bohobud pro účast na ohavné rebelii proti císaři Ferdinandovi II. byl odsouzenku ztrátě pravé ruky a všeho jmění.Místo ztráty ruky odpykal dvouleté vězení v Uher. Skalici, kdež také zemřel r. 1643.

R. 1625 ujímá se definitivně vlády na panství krumlovském a tudíž také nad Rouchovany císařský komoří Gundakar z Liechtensteinu a po něm jeho rod.

Za těchto pánů poměry i v městečku Rouchovanech se mění k horšímu.

Obecné pronásledování nekatolíků katolickou novou vrchností způsobuje vylidnění panství a tedy i městečka Rouchovan. Úbytek pracovních sil hledí si vrchnost nahraditi zvýšeným útiskem zbylých. Na Rouchovany také došlo.Nebylo-li možno pracovní síly v Rouchovanech ve prospěch vrchnosti využíti na panských polích pro přílišnou odlehlost jejich, uložena Rouchovským aspoň v bližších panských lesích. Listinou z 21.ledna 1651 vládce krumlovský nařizuje Rouchovanským, že bez rozdílu sedlák jako řemeslník povinni jsou každý dům zpracovati 2 sáhy dřeva /během zimy/ v Horním nebo Dolním panském lese.Nemohouc vrchnost s prospěchem využíti Rouchovanských na práce , ježto poblíž žádného panského dvora právě neměla, ukládá jim místo naturálních robot platy. Tak zachovaly se protokoly o tak zvané reluici robot od roku 1738 do roku 1792. Protokoly ty bývaly uzavírány obyčjně vždy nejdále na 3 léta. Dle těchto zápisů byli Rouchovanští povinni obstarati odvoz desátků z Rouchovan, N. Dvorů, Lipňan a Skrejí. Na penězích odváděl ročně celoláník 16 R, pololáník po 8 R. chalupníci po 3 R , mlynáři po 8 R. Mimo to byli donucováni konati potřebné práce z povinnosti na panských rybnících. V těch časích městečko Rouchovany pozbylo všech svých rybníků. Rybníky staly se majetkem panským. /: O tom vypravují některé listiny v archivu obecním :/.

Jedinou výhodou v kontraktech /protokolech / těch bylo, že vrchnost jako bonifikaci promíjela příslušné platy jen těm ,kdož na neštěstí vyhořeli. Vrchnost vždy při všech reluicích vyhražovala si právo kdykoli zrušiti ujednání a vymáhati naturální roboty dle pověstného patentu robotního z roku 1775.

Také stará povinnost odběru vína panského opětně nastala a to ve zvýšené míře , plat za odpuštěné desátkové fůry do Troskotovic byl zvýšen z původních 20 R na 80 R ročně..

Rok 1811 přinesl státní bankrot, peníze klesly v hodnotě na 1/5. Tím způsobena byla strašlivá ujma na veškerých panských /urbárních/ příjmech . Úbytek ten vrchnost nahrazovala si zvyšováním platů robotních , uzavírajíc z opatrnosti příkladně s Rouchovanskými kontrakty pouze na rok, při čemž chytře využívala klausule smlouvy, že okamžitě zruší úmluvu, nevyplní-li městečtí dokonale podmínek jejích.

Poměry stávaly se Rouchovanským nesnesitelnými. Roku 1819, r. 1823 dožadují se nejprve pomoci a ochrany u milostivé vrchnosti samé, ale nedostávají na své pokorné supliky ani odpovědi. Uchylují se tedy se svými stížnostmi proti nemírným břemenům na dvorskou nejvyšší kancelář. Ta je však odkazuje, aby podle znění cís. patentu hledali odpomoci u své vrchnosti. Rouchovanští v očekávání vyřízení svého podání, neuzavírají na rok 1825 kontraktu a roboty prostě odpírají. Tato neslýchaná neposlušnost má za následek, že do městečka je vyslána vojenská asistence . Proti tomuto opatření vypravuje se z Rouchovan zvláštní deputace ku krajskému úřadu do Znojma a předkládá se písemná stížnost k zemskému gubernium v Brně. Dopisem /českým/ ze 31. března 1825 krumlovský pán Karel kníže z Liechtensteinu oznamuje Rouchovanským, že je ochoten přestupníkům odpustiti, poprosí-li do konce listopadu, aby rokem příštím počínajíc robotu směli konati. Rouchovanští

odhodlávají se k rozhodnému boji proti robotní povinnosti jako obyvatelé svobodného městečka , domáhají se nejprve potvrzení svých starých privilegií postupně u vyšších míst až u samotného císaře. Stále marně. Dne 27. června 1825 odvažují se s písemnou prosbou německy sepsanou-o 20 listech- k císaři do Vídně. Kabinetní kancelář jménem císařovým vyřízením ze dne 29. července 1826 stížnou prosbu zamítá a Rouchovanské vyzývá ku přesnému plnění povinností k vrchnosti. Roku 1827 dne 28. května krajský úřad znojemský dává Rouchovanským první výstrahu, že dojde k přísnému potrestání těch, kdož přes všechna zamítavá vyřízení rekursů roboty konati odpírají a dokonce na vyzvání vrchnosti ani na úřad vrchnostenský se nedostavují. Sám guberniální rada a krajský hejtman prý se dostaví do Krumlova, aby postaral se o přísné potrestání odbojníků. Rouchovanští dne 15. pros. 1827 podávají novou prosbu k císaři za osvobození od naturálních robot a současně prosí krumlovského knížete o povolení kontraktů na řadu let za reluici o zmírněných podmínkách. Kníže povoluje sice novou smlouvu ,leč jen na jediný rok a za těžších podmínek. R. 1828 dopisem ze dne 18. ledna odpovídá Rouchovanským: "Protože obec nepřijala robotního kontraktu s nejvyšší mírností upraveného, nechť zůstane nadále na plné naturální povinnosti dle patentu."

V jedné stížnosti uvádějí Rouchovanští, že na místo robotní práce musí až 4 hodiny ztráviti jízdou sem a tam.. Kníže se rozhoduje, aby vážnou tu námitku odstranil, zříditi velkostatek panský přímo v Rouchovanech. Roku 1829 skutečně podaří se mu koupiti v Rouchovanech dva celolány a sice č. 33 od Jana Thuna a č. 78 od Frant. Papuly. Ježto dle platných dekretů císařovny Marie Teresie žádným způsobem rustikální /selská/ půda nesměla býti

sváděna v nový majetek vrchnostenský, dal kníže oba koupené lány připsati své dceři Anně.
Nyní fronta Rouchovanských obrací se proti rodícímu se panskému velkostatku jakožto zdroje utužení naturální roboty. R. 1830 dne 21. února žádají Rouchovanští knížete , aby zmíněné oba lány rozprodal, neboť ony prý jsou příčinou největšího zbídačení jejich. Vrchnost totiž vymáhá na Rouchovanských naturální roboty v nejvyšší dovolené míře dle robotního patentu a to právě na půdě obou zakoupených gruntů. Na zakročení Rouchovanských krajský úřad ve Znojmě r. 1833 rozhodl, že ve smyslu platných dekretů je kníže povinen bezodkladně oba lány s půdou rustikální odprodati. Kníže mocný dovede všecka sobě nepříznivá rozhodnutí v provedení zdržovati a oddalovati až do roku 1841. Toho roku ocitá se sporná záležitost před nejvyšší instancí úřední - před úřadem fiskálním. Tento úřad konečně zamítá vrchnostenský návrh, dle něhož vrchnost vymění onu rustikální půdu v Rouchovanech za jinou půdu panskou/dominikální/ a ukládá vrchnosti, aby oba grunty sporné rozprodány byly na rustikalisty.
Nevíme přesně, kdy spor ten skončil, ale je skutečností, že v Rouchovanech panské půdy ani velkostatku není. Vypravuje se, že prý krumlovský kníže sám od sporu upustil, když prý kdesi ve vznešené společnosti ve Vídni byl posmíván, že jako říšské kníže vede spory s rouchovanským tkalcem. Tkalcem tím byl míněn Josef Máca, tenkráte půlmistr rouchovanský, zaměstnáním tkadlec.
Jako ve všech tehdejších sporech selských s vrchnostmi bojovníci předních řad bývali zrazováni příslušníky vlastních řad, tak prý i rouchovanští zápasníci v tomto sporu byli zrazováni rouchovanským sedlákem Františkem Makešem, toho času rychtářem z vůle vrchnosti.

Jako právní rádce našich Rouchováků tehdejších uvádí se jakýsi Josef Kratochvíl, bývalý vrchnostenský úředník. Ten nabízel se Rouchovským k přímé audienci u císaře. Nemohli jsme však zjistiti, přijali-li Rouchovští nabídku a došlo-li ku slyšení před Nejvyššíma ušima.

Z příslušných kontraktů robotních zvídáme o míře robotních povinností Rouchovanských.

Celoláníci byli povinni robotovati na panském od Michala do Jana v týdnu 3 dny se dvěma koni, od Jana do Michala 3 dny se 2 koni a 3 dny práce ruční/pěší/ jedné osoby..

Pololáníci robotovali od Michala do Jana 3 dny v týdnu s jedním koněm nebo 3 dny práce ruční jedné osoby, od Jana do Michala týdně 2 dny se 2 koni a 3 dny pěší jedné osoby.

Chalupníci byli povinni pracovati v první polovici roku týdně jeden a půl dne jednou osobou a v druhé části roku 3 dny ruční práce také jednou osobou.

23 domkářů rouchovanských I. kategorie robotovalo po celý rok týdně po jednom dnu a 13 domkářů II.kategorie 26 dní ruční práce od Jiřího do Václava, týdně jeden den.

Tuto povinnost naturální mohli uhraditi následovně:

platem..... celoláník ročně po 16 zlatých,
pololáník ---- po 8 zl,
chalupník ---- po 2 zl 30 kr,
domkář I.kategorie ----- po 1 zl 45 kr,
domkář II. kategorie --- po 1 zl 15 kr

prací...celoláník 28 dní do roka způsobem vrchností určeným,
pololáník prací 14 dní do roka dle potřeby vrchnosti,
chalupník 13 dní , domkář I, kat. 10 dní,
domkář II. kategorie 8 dní do roka.

Kromě panských honů nesmělo býti na roboty používáno
dětí pod 14 roků věku.
Pracovní den robotní počínal o 6.hodině ranní do12 hodin v poledne a odpoledne od 1 do 7 hodin večer.
Neplnění povinností předepsaných bylo trestáno pokutami: za tažní den 1 zl, za den ruční práce 24 kr,bez odepsání robotní povinnosti.
Přes houževnatý odpor zotročenost Rouchovanských kdysi svobodných měšťanů za uvedených podmínek potrvala až do roku 1848. Toho památného roku došlo ke zrušení robot vůbec.

Cechy v Rouchovanech.

Městečko Rouchovany nesporně těšilo se zvláštní pozorné přízni králů z rodu Přemyslova , zejména krále Otakara II.Snadno se domýšlíme, že proudění kolonistů - řemeslníků z Němec, jež právě Přemslovci u nás vyvolali a štědře podporovali, zasáhlo i městečko Rouchovany pod zvláštní přízní královskou./ Král. kancléř Wernr správcem fary rouchovanské . /Pojmenování západního předměstí rouchovanského , , V Němcích" vykládá se právě přílivem německých kolonistů -řemeslníků. Kolem Rouchovan daleko široko svobodného městečka nebylo mimo Rouchovany a řemeslníci právě ve svobodných městech a městečkách se pochopitelně rádi usazovali.

O sdružení řemeslníků,jimž tehda cechy říkali, v Rouchovanech máme první písemnou zprávu z roku 1583. Toho roku připomínají se cechovní artikule, které od vrchnosti krumlovské obdrželi. Dle nich měli cechové rouchovanští právo přijímati a vyučiti učedlníky, poctivých rodičů dítky, a je za řemeslníky vyhlašovati. Učňové byvše přijati do učení , měli také povinnost dodávati do místního kostela vosk. Artikule cechovní a korouhve bývaly ukládány v rouchovanském chrámu Páně. Asi dobře si vedli cechové rouchovanští, když k nim se dávali i řemeslníci cizopanští ku př. až z Vladislavě, Krhova, Ounanova, Křtěnice a Hrotovic.

Dle zachovaného zápisu z roku 1629 byly následující cechy v Rouchovanech : kovářský, kolářský, bednářský, zámečnický, pekařský, mlynářský, krejčířský, ševcovský, hrnčířský, tkalcovský a řeznický.

V chrámu o službách božích měli cechové stavěti se dle tohoto pořádku:

1./ kolářský, kovářský, bednářský a zámečnický,
2./ mlynářský a pekařský,

3./ krejčovský,

4./ ševcovský.

Cechovní listiny vydávány byly podpečetí cechovní.Bohužel jen pečeť cechu ševcovského se dochovala.Ve vlastivědném popsání okresu hrotovského, jež pořídil a vydal r. 1916 býv. profesor třebíčského gymnasia Dr. Fr. Dvorský, na stránce 243. je fotogr. obrázek poháru na přivítanou/vilcum/ cechu ševcovského v Rouchovanech . Pohár byl prý pozlacený. Ale již roku 1923 marně jsme po něm pátrali.
Co cechové v městečku Rouchovanech spraviti nemohli, v tom o radu měli se utíkati k vrchnosti do Krumlova.

Roku 1629 místní kostel vyhořel. Při požáru ku zkáze přišly také všecky cehovní artikule a korouhve.Opatrní pánové purkmistr a starší městečka Rouchovan, přibravše k tomu stejně opatrné pány purkmistra a starší městečka Horních Kounic ,na den sv. Markéty léta Páně 1629 pod pečetěmi osvědčují, jaká ta všechna práva cechovní místním cechům náležela.Na základě tohoto osvědčení vrchnost krumlovská rouchovanským cechům vydala nové artikule.
Staré cechy potrvaly až do roku 1885, kdy nahrazeny byly živnostenskými společenstvy.
V roce 1762 dle soupisu daňového byl v Rouchovanech tento stav řemeslníků: 2 řezníci, 1 hrnčíř, 1 sklenář, 11 tkalců, 5 ševců, 1 barvíř, 5 krejčířů, 2 pekaři a 2 kováři . K těmto poplatným řemeslníkům jsou započítáni podruzi počtem 10, kteří ze svého nádenictví musili platiti 36 kr až 1 rýnský ročně.Řádní řemeslníci platili daně 4 rýnské ročně.
Když na Rouchovany dolehla doba nejhorší za vlády krumlovských Liechtensteinů a Rouchovští přes všecky svoje majestáty a privileje honěni byli na roboty panské,

došlo také na řemeslníky. Každý z nich musil na robotu ročně 13 dní od sv. Jana do sv. Michala. Zmeškání každého robotního dne trestalo se robotou dvou dnu. Nemohl-li

některý řemslník sám na robotu, mohl za sebe zjednati nebo poprositi za výplatu robotní povinnosti v penězích. Z roku 1835 zachovala se listina -list tovaryšský, vydaný tkalcovským cechem v Rouchovanech s pečetí cechovní. List nese podpisy : Fr. Mezník jako starší cechmistr, Josef Mareš jako mladší cechmistr,Martin Vejrosta,vrchnostenský správec jako komisař/Vejrosta býval správcem panského dvojlánu , vzniklého skoupením lánů č. 33 a č. 78 v Rouchovanech :/
Jinou listinou z roku 1843 ševcovský cech v Rouchovanech dává za vyučenou jakémusi Janu Bauerovi pod pečetí cechovní a s podpisy:Josef Růžička ,starší cechmistr, Václav Dufek, mladší cechmistr a Jan Vejrosta, komisař. Listiny jsou v archivu obecním.

Rouchovanské m l ý n y .

Od starodávna patřívaly k Rouchovanům původně 4 mlýny na potoku Rouchovance či Mocle. Dodneška zůstaly z nich při Rouchovanech jen 3 mlýny dle dochovaných starých názvů mlýn Roháčův -nejzápadnější, mlýn Ramachův-Pelebaumův uprostřed a mlýn Zárubův původně obecní. Čtvrtý mlýn „Žlebský" prodal mlynář Josef Stejskal roku 1831 hrotovské vrchnosti pánům z Hrnoncouru, kteráž ze mlýna zřídila myslivnu.Tato ještě roku 1833 patří do Rouchovan pod číslem popisným144.Roku 1902 byla myslivna i s Novými Dvory přečíslována do Hrotovic.
O posledním majiteli mlýna Jos. Stejskalovi dochovala se pověst, že rád za dobrým trunkem putovával do Rouchovan. Cesta do mlýna vedla přes úzkou lávku nad potokem. Pamětníci s humorem vzpomínají, jak prý za noci pro bezpečnost drahého těla ubírával se, po čtyřech" přes lávku k domovu prý vzdychaje o pomoc a ochranu při nebezpečné té pouti:" Panenko Maria , chraň mě, chraň...´" Když býval zpocen šťastně na pevné půdě domovského břehu druhého,prý dovzdychával :"Chraň mě nebo nechaň jen když jsem už doma...".
Roku 1831 uvádí se mlynář Jos.Stejskal jako dočasný majitel obecního mlýna tak zvaného Zárubova.
Ostatní tři mlýny připomínají se v zápisech listinných již v 17. století.
Největší přízni asi těšíval se svobodný mlýn ,majetek tehdáž obce rouchovanské, Nese čílo 148 a obecně nazývá se mlýnem Zárubovým. Roku 1711"obecní" mlynář Jan Záruba platí do obce ročního nájmu 2 R. 20 kr.Od roku 1729 až do 1741 vedle obvyklého nájmu platí Záruba jako "obecní" mlynář 4 R. "do roboty ". Roku 1743 dostává mlynář Záruba jako "obecní" po čtvrti vědra piva z každé várky.

Roku 1749 uvádí se Záruba jako majitel mlýna.Po něm právě zůstalo mlýnu jméno. Roku 1759 od Záruby koupil mlýn Karel Jarolím za 400 R .Roku 1765 zemřel Jarolím a Jakub Vydra podědil mlýn od své manželky,vdovy to po Jarolímovi.Roku 1770 uvádí se jako majitel mlýna Jakub Čermák.Roku 1775 koupil mlýn Vojtěch Procházka ,soused z Ivančic.Mlýn měl 1 složení a bylo při něm 10 měr polí.

Mlýn Zárubův byl prodáván vždy s výminou obce právem věčným lovení ryb ve mlýnském stavu k vlastnímu oužitku početného ouřadu ,poněvadž ten mlýn obecní býval...". Roku 1781 byl majitelem mlýna Matěj Valenta, roku 1831 Josef Stejskal ze žlebského mlýna.
Dnes je majitelem Ludvík Soukup. Mlýn vyhořel roku 1938.

Mlýn prostřední č. 147 zvaný "pod kopcem" jinak Ramachovým, byl majetkem roku 1701 Jiřího Královského z Vejmyslic. Od něho mlýn koupil za 480 R Josef Tkaný.Za Tkaného měl mlýn 2 složení. Roku 1710 koupil mlýn Jan Ramach za 500 R.Roku 1741 platí Ramach "do roboty" jako pololáník 8 R ročně.Roku 1746 podědil mlýn po otci syn Jiří . Roku 1757 jmenuje se jako majitel mlýna Josef Tomek. Roku 1775 je na mlýně František Princ.
V letech 1790 uvádějí se v Rouchovanech pouze dva mlýny: Zárubův a Roháčův. Až roku 1826 je majitelem mlýna Ramachova Jan Šnábl.Roku 1833 náleží mlýn Matyáši Pelebaumovi. S Pelebaumů přechází Ramachův mlýn do majetku rodiny Piruchtů,Od roku 1899 hospodaří na mlýně Karel Piruchta,zvaný pan Otec.
Také sousední mlýn v území již obce Šamíkovic patří rodině Piruchtů.

Největším mlýnem býval mlýn třetí-Roháčův zvaný ,čís. 146, dle zápisu v Registrech gruntovních městečka Rouchovan "mlýn ležící u mostku pod městečkem ". Míval ode dávna dvě složení . .Na zahradě prý stávala také "práchovna" na výrobu střelného prachu.Také pilu měl ten mlýn .
Roku 1647 jmenuje se na mlýně mlynář Peksa,že dostal od obce za dodanou trdlici 30 kr. R.1666 koupil mlýn Jakub Bojanovský za 300 R. Roku 1679 je majitelem mlýna Stanislav Bochníček, roku 1682 uvádí se mlynář David Schotter. Roku 1743 platí obec za 56 prken 56 kr mlynáři "na mlýně u mostka" Roháčovi. Roku 1747 je majitelem mlýna Josef Lukáš.který koupil mlýn s loukou "hodinářkou" a dvěma díly "rozsekaných" od Leona Peksy za 1200 R. Roku 1772 koupil mlýn Karel Máca od Frant. Polického.Mlýn měl tehdy 2 složení,pilu a zahradu pod 9 měr. Cena 1400 R. Roku 1775 je majitelem Karel Máca. Mlýn má 17 a půl míry polí a louku , s níž sklizí se na 2 vozy sena .Platí "do roboty " jako pololáník 8 R. Roku 1792 mlýn vyhořel,protože za odvezení komisaře ze Znojma na shořelý mlýn Roháčův účtují na obci 2 R. Oheň na mlýně prý způsobila práchovna na mlýnské zahradě, jež prý vyletěla do povětří".
Roku 1826 je majitelem mlýna Jan Máca.Roku 1833 patří mlýn Matyáši Jarolímovi.Od let devadesétých sedí na mlýně rod Drexlerův.Nynějším majitelem Roháčova mlýna je Frant.Pachr , zeť Drexlerův.
Mlynář Roháč prý slul pravým jménem Brukner.
V letech 48-tých 19.století byly české mlýny planoucími ohnisky politického probouzení se českého národa. Také našich

mlýnů na Rouchovance dotkla se svatozář těch českých mlýnů,politických to Betlémů našich. Deputovaným zemského sněmu tak zvaného " selského " v Brně roku 1848 za naše Hrotovicko byl Josef Piruchta ,tehdáž mlynář na Dolním mlýně šemíkovském,jenž měl současně selskou usedlost ještě v Heřmanicích.Jeho nástupcem na mlýně byl syn Alexandr Piruchta.Nynější majitel mlýna Ramachova Karel Piruchta je vnukem deputanta našeho kraje na slavném selském sněmu roku 1848.

T. G. Masaryk v Rouchovanech .

V měsíci červnu 1928 zavítal president T.G. Masaryk na západní Moravu. Tehdáž městečko Rouchovany za starosty Fr. Růžičky požádalo kabinetní kancelář presidentovu, aby návštěva městečka Rouchovan byla pojata také do programu cesty páně presidentovy západní Moravou. Kabinetní kancelář však odpověděla, že nelze již měniti programu cestovního, ale že při jiném zájezdu hlavy státu bude na Rouchovany pamatováno... Bohužel, k tomu již nikdy nedošlo.
Když dne 13. června 1928 pan president T.G. Masaryk zavítal do okresního městečka Hrotovic, snad celé Rouchovany vypravily se tam k uvítání drahé hlavy státu. Obě školy i s mateřskou školkou toho dne slavnostně vyšly do Hrotovic, aby pozdravily tatíčka Masaryka.
Rouchovanské děti stály špalírem ,majíce nad hlavami standardu s nápisem "Masarykova škola v Rouchovanech ". Když pan president obcházel se svým průvodem podél řad školních dětí, utkvěl pohledem na standardě a okamžitě se tázal vedoucího učitele:" Vy jste z Rouchovan ?" a hned zamyslil se tiše opakuje :Rouchovany,Rouchovany....
Vedle stojící okresní hejtman krumlovský Kuchynka pomohl vzpomínání slovy: Za studentských let byl Jste, pane presidente, v Rouchovanech návštěvou u Všetečků..."
"Ano, ano ,máte pravdu... "radostně přitakal pan president a na připomínku průvodu, že už je čas k nasedání k další jízdě, ubíral se dále, pokynuv pravicí dětem rouchovanským na pozdrav.

Kdy to tedy bylo ,čemu platilo to tiché vzpomínání páně presidentova na Rouchovany ???

Bylo to současně v týž rok a tytéž dny, kdy T.G.Masaryk navštívil svého přítele z vídeňských studií dra. Jakuba Všetečku v Třebíči.

Dr. Všetečka v Památníku 5o.výročí trvání třebíčského gymnasia o tom píše: Oba jsme vzpomínali já i Masaryk, ale nemohli jsme stanovit rok té třebíčské návštěvy. Až konečně uvažujíce o různých okolnosrech tehdejších /dr. Dreuschuch, Tomáš Weigner / , shodli jsme se na roku 1876."

Dle vzpomínek Všetečkových Masaryk toho roku jedné neděle odpoledne o prázdninách přibyl do Třebíče , aby navštívil přítele Jakuba Všetečku. U Všetečků na Horce přespal. Druhého dne v pondělí odpoledne pěšky vydali se oba Jakub Všetečka s Masarykem do Rouchovan k návštěvě Václava Všetečky, bratra Jakubova. Václav Všetečka byl tenkráte řídícím učitelem na škole v Rouchovanech . U řídícího Všetečky v čísle 36. na náměstí, kdež tenkráte byla škola v Rouchovanech , přespali a následujícího úterka odešli oba Jakub Všetečka a Masaryk přes Mor. Krumlov, Pohořelice a Hustopeč do Klobouk ,kdež bydleli rodiče Masarykovi./Ve sborníku k šedesátinám Masarykovým str. 238 :/

Bylo to tedy léta Páně 1876, kdy vedly kroky, člověka Božího .,jak hodnotí Masaryka Karel Čapek, také přes Rouchovany....

Jarmarky v Rouchovanech.

Královským listem Matyáš roku 1486 ve středu na den sv Františka udělil městečku Rouchovanům právo odbývati dva výroční trhy : na den sv. Víta a na den sv.Jiljí.
V 17. století Rouchovanští koupili ještě právo dalších dvou trhů od městečka Hor. Kounic,které jim udělil král Ferdinand I.
Ovšem nutno pomysliti, že takový starodávný výroční trh potrval po celých 8 dní. Z daleka široka sjížděli se do Rouchovan prodavači.Na značnou účast trhovců na rouchovanských trzích lze usuzovati z obnosů vybraných ze zadávaných míst o jarmarcích. Tak čteme, že roku 1729 vybrali z míst tržních 10 R 36 kr a platívalo se s místa po krejcarech.
Také z vybraného mejta právě o těchto trzích měla obec slušný příjem : roku téhož vybralo se mejta 9 R 19 kr,
Právo vybírati mejto z povozů vjíždějících do městečka ~~mejto~~ obdržely Rouchovany od krále Zikmunda /: 1419 - 1437 /.
V archivu městečka chová se starodávný soupis dovolených mejt.
Strážní a bezpečnostní službu o těchto slavných jarmarcích konávali žoldnéři.Dostávali za to odměny 14 kr za trh dle obecních záznamů tehdejších obec. účtů.
Také nachází se v archivu obecního musea písemná stížnost dalešického pekaře a zároveň" primátora" z roku 1760, že ho prý pekař rouchovanský nechce o jarmarcích v Rouchovanech připustiti se žemličkami na rouchovanský trh. Vrchnostenský ouřad dalešický vzal v ochranu svého poddaného a zakazuje rouchovanskému pekaři prodávati žemličky ~~své~~ ve Slavěticích

a ve Skrejích na panství dalešickém , a že dá mu zboží zabaviti jako kontrabanty, jetliže by primátora dalešického nenechal o rouchovanských jarmarcích žemličky prodávati. Císař František I. listem ze dne 17. března 1827 udělil městečku Rouchovanům právo odbývati 4 výroční trhy a před každým trhem " vejkladitým " trh dobytčí.

Trhy tyto odbývají se od té doby dodnes ve stejné dny v roce.

Dobytčí trhy rouchovanské byly proslulé a obesílány byly něobyčejným množstvím tržního dobytka všeho druhu. Tak roku 1899 přihnáno bylo do Rouchovan na jeden výroční trh dobytčí 101 kráva, 52 jalovic, 23 býků a 11 koz ,celkem 187 kusů .

Na pověstné výroční rouchovanské trhy se zbožím zajišťovali si obchodníci vhodná místa tržní, na několik let předem platíce. Výroční trhy rouchovanské bývaly dostaveníčkem zvláště židovských obchodníků z daleka široka.V záznamech opakují se jména : Rederer, Schneck, Wertheimer, Max Prager, Spira, Beck, Klein, Fried. Přijíždívali obchodníci do Rouchovan na trhy až ze Skutče, ze Svratky, z Brna.

Asi roku 1870 na zahradě u Dufků č. 69 děti zasazovaly si o hodech také "máju ".Jak se jim pak máj vyvrátila, se zemí vyhrnuly se žluté plíšky.Bylo prý jich tak mázní hliněný hrnec. Byly to penízky zlaté tak velikosti haléře. Právě o jednom výročním trhu zvěděl jistý žid o tomto nálezu,jehož cenu vlastně u Dufků neznali. Obchodník vyměnil za ty plíšky několik jídelních příborů. Prý dobře pochodil při tom "kšeftu".Od toho trhu prý se vícekráte v Rouchovanech neobjevil.

Hospodář Dufek -výměnkář dnes stále lituje, že si z ětch "plíšků aspoň jeden neponechal..

Žádný trh rouchovanský na dobytek i koně neobešel se bez návštěv cikánů.

Protižidovské bouře v Rouchovanech 1899.

Poutníkovi po stezkách starými dějinami městečka i jeho účasti v nodobém kolotání polickém vnuká se bezděčně zjištění, že Rouchovany odjakživa bývaly jakousi ozvučnou deskou veřejných vzruchů v českém národě.

V této kapitole pozastavme se u roku 1899. Toho roku dvakráte vzrušil se český národ po všech vlastech českých: jednou / porota vKutné Hoře v září odsoudila Hilsnera :/, kdy žid Hilsner byl obviněn, že zabil křesťanskou dívku k účelům rituálním a podruhé zrušením jazykových nařízení Badeniových dne 16.října 1899.

Na Moravě nevole lidu provalila se proti židům na různých místech zejména v Holešově ,no a v Rouchovanech . Pamětníci rádi uvádějí jako hlavní motiv bouří tu druhou okolnost,ale ani jediný moment však z pohnutých oněch tří dnů rouchovanských pro to nesvědčí. Naopak.Dochoval se příkladně výrok zdejšího tehdejšího účastníka bouří klempíře K,jenž veřejně provolal s dávkou opatrnosti :" Já jsem lump, ale Hilsner je hodný člověk... ". To nasvědčuje tomu, že zjitření tehdejší namířilo proti židům jako původcům ritualní vraždy polenské.

Roku 1899 bydleli tito židovští obchodníci v Rouchovanech : Hauser na náměstí v čísle 30.,Diamant v čísle 121, Roth v domě čís. 33 a Weininger ve vlastním domě č. 20. Před obchodníkem Jos. Bělíkem v čísle 41. bydlil žid Schneck, kterýž však již tenkráte se z Rouchovan vystěhoval.

Bylo tovměsíci říjnu 1899. Již po několik dní vždy za noci byla židovským obchodníkům rouchovanským vytloukána okna. Nejvíce byl postižen obchodník Hauser.Až jedna z dcer Nebertových prý zradivši svého milého Antoníma Ludvíka-

vulgo Bochníčka ,neznámo z jakého popudu, oznámila četníkům v Tavíkovicích/tehdáž ještě nebyla četnická stanice v Rouchovanech,ta vznikla právě v důsledku těchto bouří v Rouchovanech až r. 1902 :/ , že on ta okna židům v noci vytlouká. Ludvík byl zatčen a odveden k okresnímu soudu do Hrotovic. To bylo v sobotu. Zpráva o uvěznění českého člověka k vůli židům-dle mínění lidu člověka nevinného - zjitřila místní lid do té míry, že druhého dne v neděli vydal se zástup Rouchováků v čele se starostou obce Janem Kočím čís. 17 do Hrotovic žádat okresní soud za vydání uvězněného Ludvíka. Vracejícím se - byť s nepořízenou - vyšel vstříc jiný zastup s jezdci na koních v čele. Mohutný zástup těchto lidí za zpěvu národních písní vtáhl do městečka "brankou " . A tu prý Hausrovi dívajíce se z okna na kolem valící se lid posuňky a dokonce nádávkami /:českých psů/ vydráždili účastníky průvodu tak, že srotili se před domem Hausrovým a za ostrého spílání vytloukli u Hausrů kameny okna.Dvéře krámu Hausrova i s ostěním byly vypáčeny.Hauser vida nebezpečí , i s rodinou dvorem přes zeď utekl se do sousední fary ,kdež skryli se ve sklepě. Zatím celé městečko bylo již na nohou a hněv lidu přenesl se na všechny rouchovanské židy.V jedné chvíli rozneslo se v zástupu, že žid Roth v čísle 33. zabedňuje prkny okna. Hned část zástupu přelila se před obydlí Rothových a z nenadání přiletěl ze zástupu velký kámen, pod jehož úderem odletěl Roth od okna i s prknem do vnitra světnice za obrovského jásotu lidu. Následující déšť drobného kamení dodělal spoustu v oknech Hausrova domu.

Odpoledne ke čtvrté hodině dostavilo se do Rouchovan četnictvo z okolních stanic v počtu asi 20 mužů v čele s okresním velitelem Jelinkem z Mor. Krumlova.

Četnictvo procházelo městečkem,hledíc zjednati klid.Ale sotva že četnící odešli z jednoho konce ,řinčela židovská okna na jiné straně. Tak neušel bombardování ani žid Weininger v Němcích čís. 20. Večer téhož dne dostavili se lidé z okolních obcí/ Šemíkovic a Heřmanic/ do Rouchovan a to ozbrojení holemi. Na rozkaz četnický byly hostince v městečku o 9 hodinách večer uzavřeny patrně z důvodu, že v hospodách mnozí prý čerpali "odvahu " k očistnému boji. Na zakročení vůdce Šemíkovských Frant.Severina č. 13. ze Šemíkovic byla v hostincích"prodloužená " do 11 hodin. Když hostince o 11 hodinách byly uzavřeny a rozjaření návštěvníci se rozcházeli po Rouchovanech , aby shlédli výsledky "práce", zaměřili Šemíkovští k domu žida Weingera„V němcích". A zase už řinčela okna...Vyběhne čeledín Weiningerův Koudela z domu, dá se do nadávání,ale s velmi zlou se potázal.Byl nemilosrdně sbit,div o život nepřišel. Šemíkovský Pruška volá na zuřivce:"Pamatujte se, vždyť je to člověk...." ,začež dostalo se mu těžké rány do týla, na niž dodnes vzpomíná.U Weiningerů nezůstalo jediného okna zdravého.Na nový ryk přichvátali z městečka četníci . Mohli však zatknouti jen jediného opilého,protože ten opravdu již nemohl s místa.Když zuřící lid dožadoval se propuštění opilého, četnický strážmistr ELLer z Tavíkovic vyzval lid, aby ustoupil na tři kroky nazpět od něho,sice že střelí.Na to dostalo se mu odpovědi z davu:" Ty lumpe německé, já tě dám tři kroke zpátke,já císařské dragón " Byl prý to Jan Jelínek ,pozdější pohodný ze Šemíkovic. A tak místo lidu ustupoval sám četník před létajícím kamením.Toho celého večera bylo velké náměstí rouchovanské lidmi přeplněno.S nastalou nocí teprve dostavil se také

klid v městečku. A také asi vystřízlivění....
Druhého dne dostavil se do Rouchovan z Morav. Krumlova okresní hejtman Kyczka, aby provedl vyšetřování na místě . Bylo mnoho lidí obviněno z účasti na této bouři a mnoho osob bylo skutečně i potresáno. Soud konal se dílem u okresního soudu v Hrotovicích a většinou u krajského soudu ve Znojmě. Hlavní "viník" Ludvík odejel po odpykání trestu do Ameriky ,z níž se nevrátil .O potrestaných a trestech z pochopitelných důvodů ničeho nezaznamenáváme. Pro úplnost jen poznamenáváme, že tehda v pohnutých dnech byl ve funcki obecního policejního komisaře obchodník Jos. Bělík. Prý na něho okres. velitel Jelinek v jednom okamžiku tasil šavli...
Po těchto bouřích protižidovských Rouchováci byli dlouho postrachem židům v šírém kraji....

Živelní pohromy v Rouchovanech.

Roku 1713 dne 16. října oheň. Shořela radnice, obecní stodola a obecní sýpky se zásobami obilí.

1733 pomrzly vinohrady a ovoce na stromích.

1740 krutá zima. Mrzlo ode Všech svatých do Jana Nepom. O sv. Matouši/:21.září :/ pomrzly hrozny a při česání ovoce padalo toto do sněhu.

1743 menší oheň v Rouchovanech.

1748 velký oheň. Toho roku poskytla vrchnost krumlovská pohořelým rouchovanským bonifikace 327 R.

1755 pozorováno zemětřesní v Rouchovanech.

1765 opět požár v obci. Kníže Emanuel Liechtenstein odpouští obci starých dluhů 811 R "s ohledem na trpící z pádu ohně".

1775 pozorováno v kraji zemětřesení.

1799 neurodilo se žita, tak že obec nemohla dávati žita svým služebníkům deputátem.

1805 Mokrý rok. Toho roku outrata při visitýrování gruntů vymoklých činila 3 R 24 kr.

1805 Četné durchcúky vojenské. Vinou jednoho neopatrného francouzského vojáka při kouření chytlo se v obecním domě a shořela pak skoro celá obec. Toho roku byla nepopsatelná bída v městečku a k tomu nesnesitelné c.k. dávky.

1812 ukazovala se po půl roku kometa.

1830 strašlivé pohromy živelní. V Rouchovanech není co jíst ani čím zasít. Není ani nářadí ani dobytka. Zbylý dobytek hladový a slabý. Ani nejpilnějšímu není s párem koní možno ani 2 míry area denně zorat a zavláčit.

1831 cholera .

1845 chytlo se u Jelínků na náměstí. Shořela celá pravá /:jižní :/ strana náměstí a všechno v barácích.

1846 chytlo se u Konvalinů na náměstí. Shořela celá strana od Šťastných č. 45 až do Němec.

1849 zemřelo cholerou v Rouchovanech 72 lidí-ve farnosti během tří měsíců 90 osob.

1858 shořela část náměstí od Šťastných až k Luži.

1866 až do 23. května mrazy. Všechno kvetoucí pomrzlo. Cholerou zemřelo 13 lidí z Rouchovan a 2 cizí/pruské vojáci :/.

1873 zemřelo cholerou 17 lidí /dle farní matriky/,

1900 velká povodeň na Rouchovance. Po dva dny břehy daleko zatopeny , ve mlýnech spousty.

1922 nepršelo od března do září. Neúroda jaké nebylo prý v Rouchovanech ode sta let. Za to veliká úroda bramborů.

1927 dne 25.7. mezi 9. a 10.hodinou večerní znatelné v Rouchovanech zemětřesení.

Pohromy válečné v Rouchovanech.

Roku 1742 za velkého vpádu Prusů do Moravy navštívili tito také Rouchovany. Dne 25. února major "prandeburský" vynutil na obci výpalné v obvnosu 300 R .Protože však obecních peněz nebylo, zapůjčilo obnos ten několik sousedů.Peníz jim byl ještě téhož roku vrácen.

Byl prý to strašný vpád.Kromě rabování /:i oba obecní býky snědli :/ i rodičům byly odnímány děti od 12 let věku a mladíci odváděni do pruského vojska.Obyvatelé s dobytkem a cennějšími věcmi hledali úkrytu buď v lesích nebo v podzemních skrýších.Dodnes se přichází na tyto staré kryty -lochy pod městečkem.

Toto hrozné utrpení dohnalo Rouchováky k tomu, že vypraveno bylo zvláštní poselstvo z obce do Znojma, kdež tehdáž byl nakvartýrován sám král pruský Bedřich. Poselstvo neslo králi zvláštní memoriál t.j. pamětní spis o těžkých protivenstvích obyvatelstva s prosbou o odpomoc.

Sotva odešli z obce Prušáci, přišlo vojsko saské a po něm císařské. Výloh obci vzniklo náramných.

Také jeden pruský jenerál projel obcí a dal se tu se svým průvodem hostiti.

R. 1746 nové durchcúky císařských regimentů knížete Liechtensteina, Leop.Dampfa, barona Gimersche a sami Panduři.

R. 1752 ležel v Rouchovanech celý regiment na vintrkvartýru.

R.1757 byla obec nucena koupiti 4 koně s celým příslušenstvím, najmouti dva pacholky na odvážení c.k. proviantu,

1805 ~~1797~~ prošlo skrze Rouchovany 12 císařských regimentů.

Byl zde také hostěn císařský major, který měl komando nad 900 francouzskými zajatci.

Také ruské vojsko tudy táhlo.

Toho roku francouzské vojsko zde dlouho pobylo. Za jejich pobytu neopatrností jednoho vojáka vznikl velký oheň.

1806 mašírovali tudy císařští do Salcpurku.

1807 mašírovalo přes Rouchovany vojsko k Ivančicům.

1808 prošel přes Rouchovany slavný regiment Josefa Mitranského.

1809 vozili z Rouchovan proviant Francouzům do Znojma a do Krumlova. Se slámou a ovsem jeli Francouzům dvakráte do Náměště. Do Krumlova vezli chléb pro Francouze.

"Extra vydání " na Francouze tohoto roku bylo
od rathauského na obecní hospodě 284 R,
od rouchovanského sládka 282 R,
od půlmistra Výtvara 299 R.

Na krávy, co se pro Francouze v Rešicích koupili, půjčili sousedé Kropáček a Výtvar 299 R.

Celkové vydání na Francouze činilo obci 2349 R.

1810 opětně Francouzi v Rouchovanech .

1866 už po několika dnech po bitvě u Králové Hradce valili se Prajzi jedním proudem také přes Rouchovany směrem k Tavíkovicům v patách za ustupujícím vojskem rakouským. Prajzi dostihli Rouchovan, když poslední Rakušáci byli na šemíkovském kopci. První den táhli kyrysníci. Odložili a sháněli chleba. Někde padla rána.

Poplach. Objížděli okolí a chytili rakous. koně bez jezdce. Jeden voják byl zastřelen někde u "Dubu". Tam prý je také pochován.

Prý na 80 tisíc lidí protáhlo skrze Rouchovany. Nakonec jely tudy zásobní sbory se střelivem a konečně trupy s dobytkem. Nic zde nerekvírovali.

Lidé naši ze strachu utíkali do lesů.

Za několik dní Prajzi se vraceli přes Rouchovany.

Po 8 dní nikdo nesměl ven, všude pruské hlídky. Nebylo co jíst ani co pít. Prajzi všecko vyjedli a vypili. Rekvírovali dobytek a dávali za něj jen poukázky na peníze.

Napřed přijel ubytovací oddíl. Po 3 dnech pak hlavní voj. Rouchovany byly plny vojska.

Po odpočinku něco odtáhlo, něco zůstalo ještě v Rouchovanech. Vojáci trpěli cholerou. Dva jsou prý pochováni na zdejším hřbitově.

Prajzi se nejvíce poptávali po "cholerašnopsu" t.j. jalovec v líhu.

Staré rody rouchovanské.

Většina dnešních držitelů usedlostí rouchovanských jsou lidé noví, odjinud. Jen několik rodových jmen dnešních shledává se v starých zachovaných zápisech. Není však jisto, zda tyto rody jsou nepřetržité pásmo bývalých s dnešními.
O rodu Svobodů v Rouchovanech máme zápis z roku 1595. Jan Svoboda, krejčíř, r.1602 kupuje v Rouchovanech grunt a r. 1626 půjčuje obci 200 R. Tento pravděpodobně boháč své doby je půlmistrem od roku 1618 po plných 10 roků, v dobách jistě velmi pohnutých.
V čísle 90.starého číslování bydlí r. 1718 chalupník Josef Svoboda.
Nositel jména Smíšků kovář Bartoloměj Smíšek r. 1603 v Rouchovanech kupuje grunt se dvěma nivami a zahradou na Vinohrádcích za kněžskou loukou. Roku 1621 čteme zápis o Bartošovi t.j. Bartoloměji Smíškovi.
Roku 1625 zakupuje se Jan Růžička na dům „v okršleku městečka", dům s loukou za mlýnem a zahradou při domě. Tento Růžička byl povoláním švec.
Roku 1642 vyskytuje se jméno Jana Slováčka jako věřitele obce
V zápisech roku 1748 vyskytují se nejvíce následující rodová jména:

v čísle 3. Kárka Jan, celoláník,
" 10. Škarabela Jiří, celoláník,
" 15. Jelínek Antonín, chalupník,
" 22. Tručka Jakub, chalupník,
" 32. Korydek Jan, pololáník,
" 42 Kárka Matěj, pololáník,
" 63. Hrdlička Matěj, chalupník.

Také na čísledh 72. a 73. jmenují se Hrdličkové.

Na čísle 35.Černý Martin.

V roce 1757 vyskytuje se jméno Jan Konvalina, roku 1792 je půlmistrem Martin Galina -Kalina, roku 1779 do 1791 byl rychtářem Václav Janač.

Čísla domovní jsou dle starého číslování od roku 1778. Tenkráte měl první číslo dům ,jehož majitelem dnes je bednář Horký č. 81. a číslování postupovalo vzhůru po pravé straně a pokračovalo po straně levé náměstí. Nynější počíslování domů s číslem 1 na bývalé pastoušce obecní- dnes domu strojníka Jan Škarabely přes Němce do městečka pochází z roku 1920.

Památnosti v Rouchovanech .

A / Socha sv.Jana Nepomuckého na náměstí.

Roku 1729 bylo provedeno svatořečení Jana Nepomuckého.Od té doby stavěny byly po českých vlastech sochy tohoto světce na znamení dovršení katolické protireformace.

V Rouchovanech socha Jana Nepom. postavena byla za faráře Jana Pohla r. 1747 původně před domem čís. 31 na náměstí.Ve šk.roce 1883-4 byla přemístěna na dnešní svoje místo před tehdejší školou v čísle 36.
Roku 1895 o hasičské slavnosti byl před sochou zřízen "polní " oltář, u něhož sloužil slavnostní mši tehdejší farář Doležel.

B / Boží muka nad lihovarem při silnici k Bořikovicům pochází z 18. století. V prvním nejstarším katastru obecním nacházíme pojmenování tratě příslušné "pod Boží mukou ". Katastr sám pochází sice z roku 1825, ale předchozí měření a zápisy byly provedeny již roku 1787.
Boží muka druhá u domu p.Ondráčka čís. 183 je jednoduchý jehlan z několika kusů na podstavci s letopočtem 1740.
Jelikož nejhroznější dobou pro Rouchovany byl vpád Prusů r. 1741 na Moravu,lze míti za to, že obojí boží muky vybudovala vděčnost Rouchovských nad šťastným přečkáním utrpení oněch let .

C / Na území obce Rouchovan stojí 15 křížů vesměs kamenných.
1/ Kříž postavený Fr. Ludvíkem r. 1911,
2/ Kříž postavený obcí Rouchovanskou r. 1849,
3/kříž postavený Janou a Emanuelem Drexlerovými r. 1882,
4 /obcí rouchovanskou r. 1882,
5/ kříž Sýkorů za mostem r. 1882,

6/Kříž v polích k Litovanům,postavený obcí Rouchovasnkou r. 1849,

7 / Kříž postavený nákladem ctných občanů rouchovanských směrem k Litovanům z r. 1882,

8 /Směrem k Přešovicům stojí kříž od Jana Růžičky z r. 1880,

9 /"Červený" kříž k Hrotovicům od obce Rouchovan z r. 1882,

10 /Kříž na kněžských loukách,

11 /Jan a Amalie Konvalinovi postavili kříž roku 1871,

12 /"Cougalův " kříž ,postavený obcí r. 1849,

13 / Kříž na farském poli směrem k Lipňanům,

14 / Kříž u kostela od farníků z roku 1865,

15 / Kříž u kostela při hlavním vchodu,postavený r. 1906 Vladimírem Šabatou.

Zajívavým je počet tří křížů z roku 1849 a všechny z nákladu obce Rouchovan.

D / Kaple

V okolí rouchovanském nachází se jediná kaplička.Původně stála na obecním pozemku " za Němcama", v levo při okresní silnici k Hrotovicům.Je zasvěcena nejsvětější Trojici. Dal ji na svůj náklad postaviti bývalý rouchovanský farář 1862 Josef Hauer/ 1848- 1887 /.Plány na kapli zhotovil a stavbu provedl stavitel Josef Střešňák.Stavba byla provedena během 4 týdnů a stála ~~164~~ 200 R.

O pohnutce k stavbě vypravuje se toto: Josef Hauer měl u sebe sestru. Ta se rozstonala. Přivolaný lékař přikázal ,jak nemocnou ošetřovati. Leč farář prý nedbal lékařských rad a užil prý prostředků dle svého rozumu. Sestra však zemřela. Farář na upokojení svědomí svého prý dal tuto kapli vystavěti.

Kaple na náklad zemský byla r. 1931 přeložena nad stráň nad Žlebem,když na jejím původním místě postavena hospodář. škola.

E / Masné krámy.

Na náměstí u silnice směrem ks soše sv.Jana jsou vždy po dešti patrny kamenné základy čtverců asi o 3 m délky strany.Takové čtverce dají se zjistiti vedle sebe tři . Jsou to zbytky starých masných krámů .V nich rouchovanští řezníci ode dávna prodávali maso.Krámky ty existovaly již roku 1662.Toho roku s povolením řeznického cechu v městečku Rouchovanech koupil jeden masný krám za 8 R Jan Svoboda, mládenec poctivého řemesla řeznického od Bartoloměje Sládka. Později byly krámky majetkem obce a řezníci z nich platili nájemné do obce. Od roku 1741 do 1801 obnášel příjem obce z masnýcj krámů ročně 4 R 40 kr.Roku 1801 stavěla obec jeden nový krámek a na druhé krámky dávala vazbu a střechu. Roku 1805 prosí řezník, aby mu odpuštěn byl obecní plat, poněvadž krámek shořel. R. 1809 po velkém požáru masné krámky byly zrušeny vůbec.

F / Lochy či doupence.

Sklepy mnohých stavení na městečku jsou ve spojení se všelikými chodbami podzemními , najichž prozkoumání bližší se dosud nidko neodvážil.

Majitelé domů dotčených pouze vypravují, že chodby ty vedou daleko pod městečko a vedou k podzemním úkrytům, kterých prý obyvatelé vyhledávali ve zlých dobách válečných.Chodby ty jsou mnohonásobně prý rozvětveny a jdou nejvíce pod náměstí. Roku 1920 náměstí před číslem 31. se propadlo do hloubky 3 m.Při ohledání propadliště bylo zjištěno, že z té šachty vedou boční chodby do neznáma. Také zybtky zteřelé slámy byly na dně díry nalezeny.

Pod domem číslo 40. ,u domu čís. 37.na náměstí z domovních sklepů vedou dlouhé chodby podzemní ve výši ~~chodby~~ lidské postavy.

Hodí-li se prý kámen do chodby, zapadne prý někam do vody, což prozradí prý žblunknutí v dáli.

Když stavěli dům " u Sachrů" č. 30,přišli prý při kopání základů na chodbu, skrze kterou bylo možno po čtyřech směrem k náměstí dolézti do prostory jak malá světnice.Tam prý byla nalezena zteřelá sláma, hliněné nádoby a očazená stěna.

Fara prý také má podzemní lochy.

U Černých za kostelem č. 27./:dříve říkalo se tam " u Příhodů" /při deštích hromadívaly se spousty vody, zaplavujíce dvůr, síň ve stavení ,ba dokonce voda i do světnice vnikala. Jednou ale voda na síně našla si východ a víříc v tom místě zmizela kdesi v hlubinách. Od té dob prý se voda neukazuje ve stavení.

U Hajnů nyní u Ševčíků čís. čís. 28. je prý veliká podzemní skrýše. Vchod do ní zakrývaly placaté kameny. Ten vchod je prý pod hnojištěm. Za světové války v době rekvisic prý bylo krytu toho s úspěchem používáno.

V domě čís. 18. při stavbě stodoly objevili prý pod zemí hruškovitou jámu. úkryt to tak pro dvě osoby.Otvor do ní byl úzký a jáma dovnitř rozšířená.

U Škarabelů čís. 44 roku 1906 kopali jámu pro kůl a prý se propadli. Směrem do náměstí vedla chodba podzemní. Vypravují, že se tam našel meč a křížek.

G / Soudní právo -pranýř v Rouchovanech .

Král Přemysl Otakar II. vyslal do Rouchovan r. 1273 svého bývalého osobního kaplana -kancléře Wernhera,usadil ho zde jako faráře ,ale nadal ho velkou pravomocí soudní pro Rouchovany. Dle listu markraběte Jana z roku 1369 ze 3. února vedle městských jistých práv udělil Rouchovanům práv asylu jako útočiště přestupníků proti cti.Dle staré tradice na náměstí v místech,kde nyní socha sv.Jana stojí, stával

pranýř na zvláště velikých kamenech.K tomuto pranýři /kůl:/ bývali přivazováni za trest přestupníci zejména v ohledu mravnostním. Také prý dle pověsti při tom pranýři stávala kdysi socha či sloup, čemuž říkali " vatra či Matra na znamení soudního práva rouchovamského.

Původní kameny pranýře byly rozebrány a sice jeden tvoří práh u vchodu do radnice, ze druhého byla prý lavička u Bochníčkových č. 76 a třetí je prý rožním kamenem " v brance ".

Nějaké přesné záznamy se nedochovaly mimo list markraběte Jana ,dnes už nečitelný.

H / Pánova studánka.

Mohutný kdysi les od myslivny "Ve žlebě" směrem k cestě od Hrotovic k Bořikovicům nazývají od starodávna dodnes "Zlodějkou ". Ten les patříval ještě v 17. století obci rouchovanské. Jeden z pánů z Rodenu na Hrotovicích/1762-1826/ zdvihl soudní při o tento nádherný les.Odpřisáhl prý, že je vlastně majetkem rodenovským .Prý přísahal křivě. Les patří dnes k panství hrotovskému a lid od pokolení do pokolení vzpomíná lesu toho jako "zlodějky". Však ten křivopřísežník prý neměl v hrobě pokoje. Dlouho po své smrti zjevoval se prý na různých místech toho lesa ~~nejčastěji~~ v nezvyklém černém šatě a nejčastěji u studánky v lese Zlodějce poblíže silnice z Hrotovic k Bořikovicům.Té studánce se říká "pánova studánka".Proto prý, že se tam u té studánky "Pán" zjevil naposled. To bylo tak v letech 60tých 19. století. Sousedka rouchovanská Kočí- Matelíková z domu č. 8 . prý jednou cestou lesem Zlodějkou poklekla u studánky, aby ukojila žízeň .Když se napila skloněna, pozdvihne obličej a k svému úleku spatří černě oděného pána v nezvyklém šatě.

Vzpamatovavši se z úleku prohodí k pánovi :" Pane, dobrá je ta voda ". Pán prý se usmál a rázem zmizel. Od té chvíle více se nikde neukázal.

Také vypravují , že když Roden křivopřísežník ještě za živa projížděl kočárem místy poblíže studánky, kdež prý o soudě kdysi odpřisáhl, koně klečíce předníma nohama šinuli se ku předu až místo hříchu přejeli.

Při cestě do Borůvky nad lihovarem na bývalém sadu nalézá se studánka nazývaná Valdmankou po rouchovanském achtelníku Valdmanovi. Bývala vyzděna, dávajíc vodu, o níž bájili, že je vodou léčivou zejména v neduzích očních. I za největšího sucha v létě Valdmanka oplývá dostatkem dobré vody, a stačila prý k zásobování celých Rouchovan pitnou vodou za nejtěžších veder.

CH. / Při staré cestě do Hrotovic na bývalém poli Kalinově dnes pole Šabatovo. stojí velký balvan s vytesaným křížem. Není znám pravý význam toho, jen pověst vykládá, že na tom poli kdysi rozvzteklil se kůň a pokousal ženu, která z toho zemřela.

K / Vypravuje se, že kostelní ponocní před dávnými časy od jisté doby nesměli na území starého hřbitova kolem kostela odpískávati dvanáctou hodinu noční. Pokusil-li se který hlásný o to, byl někým neviditelným sbit.

L./ Mstěnice u Nových Dvorů.

ZA Rouchovany pod Novým Dvory k Hrotovicům na trati zvané "Havlínka" nacházejí se zbytky někdejší osady Mstěnice. Při hlubším orání přichází se tam na zbytky silného zdiva. Naproti na zalesněném vrchu je hradisko se dvojím valem . Mstěnice bývalo samostatné zboží, dle něhož vladykové psávali se

ze Mstěnice. V listinách připomíná se osada koncem 14. století. Ku Mstěnicím patříval také mlýn. Jeden z majitelů Jíra ze Šebkovic na Mstěnici proslul tím, že odtud loupežně přepadal cestující. Mstěnice se vším vzala za své za bojů krále Jiřího s uher, Matyášem. Roku 1490 píše se již o Mstěnici jako o vsi pusté.

Nájemce Nových Dvorů Jaroslav Odehnal nyní ve Valči za kopání na troskách bývalé Mstěnice v letech 1921-2 shledal mnoho střepi nádob, kus hliněného pohárku, píchanými čárkami zdobeného, hliněný svícen se zelenou glasurou, železné různé předměty jako hřebíky/šindeláky/ srp, třmen, udidlo, přezky, ostruhy, kus meče a šípy. Vykopávky chová v soukromých sbírkách.

Na polích za Rouchovany za "červeným křížem" objevena byla žároviska z mladší doby kamenné dle archeologa J. Odehnala. Kolem Rouchovan porůznu vyskytují se kamenné sekyrky.

H ř b i t o v .

Původní hřbitov rouchovanský v dobách nejstarších rozkládal se kolem kostela /:Kostel pochází ze století XII.nejpozději:/. Na katastrální mapě nejstarší z. roku 1825 jest původní ten hřebitov přesně zakreslen/:Mapa uložena v obecním archivu:/.

O hřbitovu dočítáme se ve starých registrech gruntovních obce Rouchovan následujícího: Roku 1626 v úterý na sv Matěje, apoštola Páně, s jistým rozmyslem a s povolením všecké obce rouchovanské slovutnému panu Janu Svobodovi všechna obec povinna jest 200 R a nemajíc v tato obtížná leta takového dluhu čím zaplatiti, dobrovolně prodali jsou tomu panu Svobodovi zahradu obecní za stodolou obecní k užívání jakémukoliv na časy budoucí a věčné za sumu 15 R . Však sobě všechna obec od té zahrady vymínila kousek na k r c h o v , od kraje až po krumfešty, kde stodola bývala a to na časy budoucí a věčné. Z takové zahrady pak bude povinen pan Jan Svoboda každoročně pánům správcům církevním městyse Rouchovan dávati v tom čase masopustním po 12 zlatých.

Dodatek. Toto se též v paměť znamená, že dvojctihodný kněz Mikuláš Rájecký ,pan farář krumlovský a městečka Rouchovan, platu masopustního panu Janu Svobodovi byl dobrovolně slevil /:z toho kusu, co od obce na krchov vymíněn jest:/ 8 zlatých.

Tento dodatek pochází z roku 1629 /Poznámka na straně 52 Register./

Brzo na to skutečně na zmíněném pozemku byl nový hřbitov zařízen. Dovídáme se o tom z dalšího zápisu tamže ze dne 2. března 1662, dle něhož prodává se dům v Rouchovanech, zahrada štěpná tak zvaná obora za humny/:dosud se tam tak říká :/, vedle nového hřbitova ležící.

O hřbitově dále zvídáme z obecních účtů roku 1810, že Frant. Stejskalovi, když šel do Brna skrze k i r c h o v ,

byly vyplaceny 2 R, dále že na reparírování kirchovu bylo zaplaceno 42 krejcarů.

Když tento nový hřbitov nestačil, byl dne 1.prosince 1888 od Antonie Novákové sousední pozemek-obora zvaný- za 300 zl na rozšíření hřbitova zakoupen. Rozšíření, opatření hřbitova zdí a úprava jeho na nynější podobu, stála 2000 zlatých nákladu farníků.

Tento rozšířený hřbitov byl dne 26. října 1890 vysvěcen.

Od roku 1724 , kdy počínají záznamy farní, z rouchovanských kněží do roku 1887 zemřelo 10 kněží, ale jen po jediném Josefu Hauerovi, zemřelému roku 1887 , zachoval se na zdejším hřbitově hrob/Napravo od hlavního kříže , nápis již nečitelný:/. Ovšem je oprávněná domněnka/viz dodatek o kostelu :/, že někteří z kněží rouchovanských jsou pochováni v kryptě pod kostelem , jakž ve farních matrikách poznamenáno.

Na rouchovanském hřbitově odpočívá zasloužilý učitel z Přešovic Fr. Mrština a učitel Jos. Čech z Rouchovan.

Také tu našel poslední odpočinek někdejší prý mocný činitel veřejný Jan Kment, obchodník a poštmistr první, člen okres. školní rady a j. /:1827- 1895:/ Hrob jeho je zachovalý.

Nejstarší pamětníci rouchovanští hostinský Kalina a obecní strážník Jelínek, souhlasně tvrdí, že ještě za svých dětských let-tak před 70 roky /psáno 1925/ - vídali na Kouskách nad Zarubovým mlýnem docela patrné hroby. Nedovedli však udati jich původu. Lze za to míti, že tam byli pochováni cholerou zemřelí z roku 1849 1866 .

R. 1849 ~~Tenkráte~~ na choleru pomřelo v Rouchovanech 72 osob a ve farnosti během 3 měsíců na 90 osob. Také roku 1866 za pruské vojny zemřelo v Rouchovanech cholerou 13 osob a 2 pruští vojáci.

Hrad R a b š t ý n .

Území řek Jihlavky a Oslavy je bohato zříceninami starých hradů. Na Oslavě na horním toku vyskytují se zříceniny hradu Lamberka na pravém břehu/u Březníka:/ se svým protějškem na levém břehu hradem Sedleckým a na dolním toku zříceniny druhé dvojice hradů: Ketkovického a Kraví Hory.

Na Jihlavce jsou čtyři bývalí strážcové a svědkové dávné minulosti. Po toku řeky jsou to za sebou: Holoubek u Plešic s protějškem svým Kozlovem/na lev. břehu/, za Dalešicemi Čalonice nad zašlou osadou stejného jména, dále Rabštejn u Skryjí na pravém břehu a poslední v řadě u Biskoupek v katastru obce Jamolic nejzachovalejší zřícenina Templštýna.

Hojnost bývalých hradů v tomto území je nápadnou. Možno to vysvětliti v prvé řadě přirozenou způsobilostí terénu a v druhé řadě tím, že obě jmenované řeky zvláště Jihlavka tvořívaly hranici ve velkých původních hvozdech mezi knížecími kdysi úděly brněnským a znojemským, Oslava na straně brněnské, Jihlavka na straně znojemské.

Nejstarším ze jmenovaných hradů zdá se býti Rabštejn. Strmí na skále 360 m nadmořské výšky na praveém břehu, co levý břeh naproti tyčí se do výšky 410 m, vzdálen od sousedního Templštýna 7 km od Čalonické zříceniny 6 km.

Na rozvalinách lze dobře rozeznati předhradí a vlastní hrad. Také základy jsou zachovány, třebaže zasypané, Jen dva kusy zdivační k obloze jako němí svědkové nejméně sedmi minulých století.

Dle staršinského zákona Břetislavova připadlv-XI. století ovládal úděl brněnský Kunrát, syn Břetislavův,Z rozkazu tohoto údělného knížete prý vybudován byl hrad Rabštejn.Sotva byl to hned hrad kamenný, jehož zříceniny dochovaly se na naše časy.Vždyť v době zmíněné byly hrady jen dřevěné. Vždyť již tehdy významný hrad znojemský, ba sám hrad pražský/za Jana Lucemburského/vyhořel/ byly dřevěné.

Rabštejn spravován býval kastelány. Hrad maje původně jen význam obranný dlouho nedal příležitosti k nějaké zmínce historické. Od roku 1205 vyskytují se na Rabštejně různí držitelé, nejisto však, majitelé. Tohoto roku rytíř na R. k obsluze kaple rabštejnské, zasvěcené sv. Vojtěchu, povolal na hrad kněze řádu benediktinského z Ostrohu a daroval mu k obživě pole při hradě.

R. 1212 držitel Rabštejna jmenuje se Rudolf z Rabensberka.

R. 1247 uvádí se na Rabštejně jakýsi Gottfried, jenž se píše z Rabensheimu. To jest již období panování krále Václava I/1230-1253/. Tehdy Němci houfem stěhují se do českých zemí a s nimi i německé mravy, způsoby a zvyky. Po způsobu německém místo bývalých dřevěných hradů budují se hrady kamenné a dávají jim jména německá.

Jména posledně jmenovaných držitelů Rabštejna dávají tušiti, že za jejich vladaření Rabštejn byl již tvrdě vybudován z kamene a také dostal své nynější jméno. Gottfried byl ratířem řádu Templářů, založeného r. 1118 původně jen na obranu poutníků do svaté země. Řád zrušen byl r. 1312. Rytířský řád Templářů s červeným křížem na bílých pláštích od r. 1232 usadil se také v Jamolicích, kdež r. 1281 vybudovali hrad Templštýn. Na tvrdém Templštýně sídlil řádový komtur jako představený okrsku duchovního- řádové komendy. Údem tohoto řádu byl zmíněný Gottfried na Rabštejně a po něm všichni nástupci rabštejnští až do roku 1325 jsou také nositeli červeného kříže na bílém plášti.

R. 1269 jmenuje se rabštejnský držitel Alšík z Havraníků. Ten za zásluhy své o kláštěr v Louce u Znojma obdržel velké vinice v Havraníkách u Znojma darem od opata louckého.

R. 1271 vladaří na Rabštejně Oldřich z Rabensberka, r. 1289 Albert z Gornicku/Hornich-Havraník/, r. 1298 Alšík z Dukovan.

Král Jan Lucemburský mnoho pobýval v cizině. V nepřítomnosti královĕ mnozí pánové čeští zmocňovali se statků korunních. Král pak musil mnohdy bojem vymáhati na uchvatitelích navrácení statků.

Tak bezpochybně i Rabštejn ,když po zrušení řádu templářského r. 1312 přešel v majetek koruny ,byl zcizen. Na rozkaz králův r. 1318 biskup olomoucký branným lidem svým dobyl Rabštejna, začež v náhradu výloh s dobýváním spojených obdržel biskup Konrád město Ostroh. Nesmíme si však mysleti, že vojenský lid biskupův přišel až kdesi od Olomouce, aby dobýval u nás Rabštejna.Zajisté, že úkol ten provedl branný lid biskupův z bližších statků biskupských jako z Újezda, Biskupic a j. I po dobytí hradu zůstává Alšík držitelem Rabštejna až do své smrti r. 1325.
Král Jan Lucemb. potřeboval mnoho peněz na své královské toulky. Aby si k nim pomohl, prodával vše ,co cenu peněz mělo,nebo to spoň dal v zástavu věřitelům.Prodal korunu i klenoty korunovační, hrad pražský zastavil, tak že neměl ani vlastní střechy.
Nedivno tedy, že mezi mnohými jinými hrady prodal také Rabštejn a sice tehdy nejzámožnějšímu šlechtici tehdejšímu panu Jindřichu z Lipého za 150 kop hrošů i se zbožím dukovanským.Roku 1358 je R. majetkem pánů z Janovic. S nich přechází na pány z Holenštejna Po jich vymření jako odúmrť spadá zase na zeměpána tehdy markraběte Jana ,bratra to Karla IV. Jan Rabštejn se zbožím dukovanským odkazuje svému synu Jan Soběslavovi a když ten stal se biskupem , přechází v majetek mladšího bratra Prokopa. Ten byl údělným knížetem v západní Moravě, co starší Jošt vládl ve východní Moravě.
V domácích následujících bojích a sporech šlechty s králem Václavem IV. přidržel se Prokop krále a také na Moravě rozhodl vítězství v jeho prospěch. Tu nejvíce se zasloužil Hynek z Jevišovic zvaný Suchý Čert a Jan z Lamberka.Tito vůdcové dovedli po 6 týdnů hájiti Prokopova města Znojma a způsobili,že nepřítel téměř útěkem opustil krajinu.
Markrabě Prokop za věrné služby daroval Rabštejn a s ním městečko R o u c h o v a n y Hynkobi Suchému Čertu, kterýž zboží podržel až do své smrti r. 1408. Hynek býval svého času

postrachem svého šírého okolí a v soudních zápiseh té doby čteme vícekráte o jeho obviněních z lupů na veřejných cestách i jinde. Hynek totiž zvěděl, že prý jeho milý pán Prokop byl jat a ve vězení otráven- dokonce na rozkaz svého bratra Jošta-zle se tedy mstil stoupencům Joštovým na majetku i lidech. Po smrti Hynkově /zůstavil dva nezletilé synky/ zmocnil se Rabštejna nebožtíkův bratranec Petr z Jevišovic. Tohoto obžaloval u zem.soudu bratr Hynkův Jindřich řečený Zajímač z Jevišovic , ježto prý je stupníkem nebožtíkovým a tudíž na něho statek Hynkův spadá. Roku 1409 byli Jindřich a Petr Jevišovičtí jati a po 7-denním vyšetřování vBrně pro loupeže k smrti odsouzeni a popraveni.Statek Rabštejn připadl zase zeměpánu -Joštovi- a z rozkazu jeho uvázal se v jeho držení pan Jan z Perštejna,Roku 1425 jmenuje se purkrabím na Rabštejně Jan z Hardeka. Toho roku tábořil u Dalešic v říjnu král Zikmund, táhna k osvobození Třebíče. Když byl Zikmund od Třebíče odražen,Husité čistili kraj a napadli také Rabštejn. Dobyli ho a zanechali v něm svoji posádku. Odtud táhli do Rakous proti Albrechtovi,pomocníku Zikmundovu.

V době obecné nekázně za válek husitských zmocnili se Rabštejna zatím dospělí synové Hynka Suchého Čerta -Hynek a Boček- a podnikali odtud loupežné výpady se strýcem svým Zajímačem z Jevišovic. Ovládli při tom také sousední hrady Holoubek a Čalonice. Při loupežení tom smutně proslul Přech z Kojetic /na Holoubku/.

Poněvadž stížnosti do loupeží se množily, usnesli se páni na sjezdu svém ve Velkém Meziříčí r. 1440 , aby všechny tři jmenované peleše lupičské byly vyvráceny. K tomu však hnedle nedošlo. Holoubek a Čalonice byly rozbořeny r. 1446, ale Rabštejn zachován a správa jeho svěřena mocnému rodu pánů z Perštejna. Roku 1464 ukončen soudní proces synů Hynka-

Suchého Čerta o navrácení Rabštejna. Rozhodnutím soudu stává se Rabštejn trvalým a dědičným zbožím pánů z Perštejna.
Zkáze však R. předce neušel. Za velkých bojů o Třebíč mezi králem Jiříkem a uherským Matyášem došlo na Rabštejn. Z rozkazu Matyášova byl ja hrad jako majetek pana z Perštejna, straníka krále Jiřího, dobyt a zpustošen. Podobnými památkami zhouby, jež tenkráte táhla naším krajem, jsou tehdy zaniklé osady: Mstěnice, Bořikovice a Lipňany. Od těch časů píše se o Rabštejně už jen jako o pustém hradu. Zboží rabštejnské přešlo na pány z Lipého na Krumlově. R. 1596 prodal Jan z Lipého pustý Rabštejn se vsí Dukovany panu Janu Březnickému z Náchoda a na Tulešicích. R. 1658 koupil R. a Dukovany Jan Vilém Müller, menší písař markrabství moravského. Po vystřídání mnohých dalších bezvýznamných majitelů ocitá se R. s Dukovanským panstvím dědictvím r. 1878 na Giselu ze Stadionu, jež provdala se za hrab. Coudenhowe.
Hrad prý míval také podhradí-ves Rabensdorf, která ještě v XV. století čítala 22 domů s dvorem a 119 obyvateli a hřbitovem. R. 1520 byla prý osada zpustošena a zbytek obyvatelů uchýlil se do Dukovan.
Dohrál svou úlohu jistě významnou, jsa položen šťastně mezi dvěma důležitými obchodními cestami: Jihlava- Mor. Budějovice- Znojmo-Vídeň, Jihlava- Třebíč- Brno.

Kdy a kde bylo psáno o R o u c h o v a n e c h ?

Ve vlastivědném sborníku ,,Od Horácka k Podyjí'',vycházejícím ve Znojmě redakcí býv. škol.inspektora Stanislava Maráka:

V I, ročníku - 1923-1924 : Věž v Rouchovanech .
Dr. Masaryk v Rouchovanech.
Lochy a doupence v Rouchovanech .
Cechy v Rouchovanech.
Soudní právo městečka Rouchovan.
Nejstarší rodiny v Rouchovanech.
Živelní pohromy v Rouchovanech .

Ročník II.- 1924-5: Les Zlodějka u Rouchovan.
Pánova studánka u Rouchovan.

Ročník III. -1925-6 : Hrotovsko v dobách husitských.

Ročník IV- 1926-7 : Náš kraj za Jiříka Poděbradského.

Ročník V.- 1927-8 : Kraj náš od Habsburků do Bílé Hory.

Ročník VI. -1928-9 : Zápas Rouchovských proti robotám.

Ročník XI. : Obecní lázně v městečku Rouchovanech.
Pašerákův kámen v Rouchovanech .

Ročník XII. : Po stopách dolování na Hrotovsku.
/:Zvláštní otisk viz na druhé straně: /

Ročník XIII. : Objevy na kostele v Rouchovanech .čís.1
Poznámky k objevům na kostele v Rouchovanech.
Čís. 4.5.

Naším krajem -vydal redaktor A.Stehlík,Třebíč: Na str. 57.
"Rouchovany".

Obsah "D ě j i n"

Oznamujeme všem přátelům a známým, že nás navždy opustil dobrý člověk, pan

Rudolf Pavlíček,

ředitel hlavní školy v. v.

Zesnul tiše po těžkém utrpení dne 22. prosince 1944 ve věku 71 let.

Pohřeb žehem se koná

ve středu dne 27. prosince 1944 o půl 14. hodině

v krematoriu města Brna.

V Brně dne 22. prosince 1944.

Rodina Málkova.

Poznámky k objevům na kostele v Rouchovanech.

Oprava farního kostela v Rouchovanech přinesla několik zajímavých nálezů, jak ukázal ředitel R. Pavlíček[1]) ve svém článku „Opravy na kostele v Rouchovanech". Z nálezů jest nejdůležitější objevení zbytku románské zdi, která nás poučuje o románském umění stavitelském na Moravě.

Pokládám za svou povinnost, abych uvedený článek doplnil v tomto ohledu vlastními pozorováními.

Zbytek románské zdi jest asi 9 m dlouhý a přes 5 m vysoký. Svou délkou odpovídá zeď severní zdi původního kostela. Výška její byla ovšem původně větší. V ní byla dvě okna s kulatými oblouky. Jedno okno jest úplně zachováno, druhé dá se podle stop zjistiti. Obě jsou asi 3'40 nad terénem, 0'70 široká a 1'50 m vysoká. Ke středu zdi se zúžují a snižují. Kdežto zeď jest stavěna z kusů granulitových, jen málo osekaných a v různě vysokých vrstvách kladených, jest zdivo oken jakož i severozápadní roh z pískovcových kvádrů jemně otesaných. Z pískovce jest také čtvercová deska s kulatým otvorem o průměru asi 0'15 m. Je přibližně 3 m vysoko nad terénem a je 2 m vzdálena od severozápadního rohu.

Toto okénko vede k hornímu odpočivadlu schodiště, které začíná asi při terénu, jak se při opravě ukázalo. Má šířku 0'70 m a výšku 2 m ve zdi o síle 1'30 m. Jest zaklenuto valenou klenbou. Při obou odpočivadlech schodiště jsou malé dveře, který vedly do kostela. Dolní dveře jsou tvaru obdélníkového a jsou orámovány kvádry z šedého pískovce, jaký je při oknech. Dveře se otvíraly dovnitř (do schodiště), jak ukazuje zbytek dveřní skoby. Horní dveře mají nahoře oblouk a jsou orámovány kvádry z červeného pískovce. Povšimnutí

[1]) Pavlíček R.: Objevy na kostele v Rouchovanech, Od Horácka k Podyjí, roč. XIII., čís. 1., str. 10.

hodno, že oba druhy pískovce se nevyskytují v okolí Rouchovan a že sem byly dopraveny asi zdaleka, snad až z Čech.

Kromě zmíněného okrouhlého okénka je v téže výši při horním odpočivadle malý okenní zářez, který se z venku dovnitř velmi rozšiřuje. Oba otvory jsou bezpochyby střílny, jaké známe na pozdně románském obranném kostele v Kyjích u Prahy.[2])

Z těchto fakt vznikají především dvě důležité otázky: jednak otázka, jaký byl účel schodů, jednak otázka, z které doby jsou zbytky románského zdiva.

Účelem schodů bylo patrně spojení vnitřku kostela s kruchtou, která při románských kostelích téměř nikdy neschází a která nebyla jako dnes místem pro zpěváky, nýbrž byla vyhrazena patronu kostela[3]) a často měla i vedlejší účel obranný.[4]) Poněvadž patronát farního kostela rouchovanského náležel asi zeměpánu,[5]) musíme souditi, že kruchta byla místem pro zástupce zeměpanských zájmů a že podle zmíněných střílen měla účel obranný.

Podle struktury zdiva, podle jemně otesaných pískovcových kvádrů, podle velikosti kostelních oken a konečně podle podobnosti s obranným kostelem v Kyjích (první třetina XIII. st.), můžeme zbytek zdi položiti pravděpodobně do doby kolem r. 1200.

V rámci oprav uvnitř kostela v roce 1937 budou prozkoumány základy zdiva a i jiné stopy románského kostela a můžeme doufati, že se dojde ještě k zajímavým výsledkům.

Od Horácka k Podyjí..

Ročník XIII. čís. 4-5.

Rudolf Pavlíček, ředitel, Rouchovany:

Po stopách dolování na Hrotovsku.

Hrotovsko má geologickým základem horninu rulu se sledy tuhy a vápence. Jednotvárnost hrotovské ruly je však jen zdánlivou. Znalec bývá zpravidla překvapen rozmanitostí ne tak, ale hojností více méně vzácných nerostů. Vrozenou zištnost člověka na Hrotovsku odedávna upoutával výskyt rudy, železné rudy, hnědele, krevele a v největším množství magnetovce. Jeho bohatá ložiska jsou na Hrotovsku známa hlavně u Rouchovan, Dukovan (6 km na sz. od Rouchovan), u Rešic (5 km), Korduly (2 km) a Slatiny (jz. 8 km).

Jsou to rudné žíly vesměs v sousedství hornin jinorázových (amfibolových) a hadců. Protože žíly rudné všude tu vystupují na povrch, upoutala železná ruda naše pozornost a zájem obyvatelů už dávno. Tomu by nasvědčoval i výklad jména R o u c h o v a n. Známý jazykozpytec a vykladač místních jmen Ph. Dr. Josef Mrázek ze Žatce vysvětluje původ jména Rouchovany od jména Rúdkov (ruda — zdrobnělé rúdka), v němž aspirací změnilo se k na ch, při čemž d vymizelo.

Obyvatelé Rúchova sluli Rúchověné se 4. pádem Rúchověny, Rúchovany. Byla by tedy dle tohoto výkladu známost železné rudy u Rouchovan opravdu dávná, datuje-li se vznik Rouchovan (Rúchovan) někdy do X. století našeho letopočtu. O dolování na železnou rudu u Rouchovan bezpečně víme. Nejstarší pamětníci (zemřelý hostinský Kalina — Angličan) udávají období posledního dolování u Rouchovan asi před 60 až 70 lety. Tehdy bydlil v Rouchovanech důlní mistr, jenž dolování řídil a vytěženou rudu dal koňskými potahy dopravovati do nejbližších tehdejších hutí (náleževších jakési francouzské společnosti) na Zastávku (Boží Požehnání) u Rosic.

Prý pro drahotu této dopravy na tehdejších nedostatečných cestách bylo od dolování u Rouchovan upuštěno. Místo dolů tehdejších bylo objeveno r. 1921 za hřbitovem. Když kopána studně na výrobu cihel pro chystanou výstavbu měšťanské školy v hliništi za hřbitovem, výkop jednoho dne zajistili na stěnách prkenným bedněním. Leč do rána druhého dne celý obsah i s bedněním propadl se do otevřevší se prohlubně. Při bližším ohledání byla tu zjištěna jedna bývalá důlní šachta.

V území od Rouchovan přes osadu Kordulu k Rešicům, zejména k Valově stráni u Rokytné, jsou nevybraná ložiska magnetovce. Také zde se dolovalo. V letech 1710–1730 tehdejší držitel Rešic hrabě z Rödernů vybudoval za účelem dolování celou hornickou osadu, dnešní Kordulu.

Také u Dukovan blíže dvora se kdysi dolovalo na železnou rudu.

U Slatiny v kopci Roudném vlastně „Na Roudnici" se dobývala železná ruda. O slatinských dolech zaznamenal prof. Jiří Wolny ve své topografické Moravě z roku 1846, že „ergiebiges Eisenerz wird für die Werke in Wölkingsthal (Iglauer Kreis) ausgebeutet". (Wölkingsthal — Bolíkovice u Slavonic?)

Když Hrotovsko po slavném táboru lidu z máje 1927 ještě naposled pokusilo se o uskutečnění stavby dráhy z Jaroměřic přes Rouchovany do Ivančic s variantou na Mor. Krumlov, tu z nařízení ministerstva železnic měli jsme mimo jiné věci určitě zodpověděti otázku, zda zmíněné opuštěné doly železné rudy byly by otevřeny v případě, že by „uvažovaná" dráha byla zbudována. V těžké otázce té uchýlili jsme se s dotazem k nejpovolanější čsl. instituci k Masarykově Akademii Práce do Prahy. Akademie Práce má dle svých stanov také „úkol organisovati tech. práci k hospodářskému využití přírodního bohatství čsl. státu k nejvyššímu obecnému prospěchu."

Dne 8. června 1928 došla nás odpověď IV. odboru Akademie: „Horničtí členové-odborníci vyslovili názor, že by se o jmenované magnetové doly jistě ucházely příslušné průmyslové kruhy, kdyby doly skytaly možnost laciného dolování. Jestliže jsou doly opuštěny, tedy se v nich dolování nevyplácí a jsou tudíž vlastně bezcenné. Vyslání hornického odborníka za účelem podání posudku bylo by jistě drahé..."

V důsledku těchto a podobných výsledků šetření pochovali jsme po 50letém živení nadějí i tu naši dráhu do starých svých opuštěných rudných šachet.

Zvláštní otisk z vlastivědného sborníku „Od Horácka k Podyjí" (red. Stan. Marák

Primus Sobotka: „Kratochvilná historie měst a míst československých /:str. 204 / 1919 :

V Rouchovanech na to kápli: aby jim pivovar nepodmokal, vzali ho od vody a postavili na vrch, a než by se s vodou tahali do kopce, raději přestali pivo vařiti- Mimo to mají Rouchovany melu se Skrejskými. Tito říkají rafiji u hodin cágr, z čeho Rouchováci soudíce, že Skrejští hodinám nerozumějí, nedali na věž v tu stranu, která ukazuje ku Skrejím, žádného ciferníku. Skrejští však-čtveráci-dobírají si jich, že prý se báli, aby ciferník v tu stranu ke Skrejím se nenastudil, protože je to strana půlnoční, k vůli čemuž prý dali dělati kožich a rukavice: I není radno tázati se v Rouchovanech, je-li už kožich na ciferník udělán.

Ve Vlastivědném sborníku okresu Mor,Krumlovského a okresu

hrotovského -r. 1925 vydaném prací učitelstva-:

Náš kraj v rámci dějin národních.Otakar Kriebel.

Z našich archivů.

Stavitelské památky.Jan Novotný.

Pověsti našeho kraje.Al.Lehký.

Jak se u nás odívají.Vojt. Bělík.

Obrázek ze staré školy.Tomáš Grmela.

Školy a učitelé.T.Grmela.

Téměř v každém článku Sborníku je zmínka o Rouchovanech.

V deníku, Svobodě pod čarou- roku 1926 : 5.X.

Rouchovany./Vzpomínka jubilejní:/

BESÍDKA. 1926

ROUCHOVANY.

(Vzpomínka jubilejní.)

Letmým pohledem na železniční mapu Moravy lze bez námahy zjistit, že mezi městy Třebíčí, Jaroměřicemi, Znojmem, Ivančicemi a Rosicemi je různoběžník, na Moravě největší (desetina Moravy), jehož územím nevede jediný metr železnice.

A středem tohoto »pustého« ostrova moravského je městečko Rouchovany. Neštastné místo touto svou polohou! Třicet a nejblíže dvaadvacet kilometrů má na železniční stanici. A následkem toho je to nejdražší místo na celém hejtmanství krumlovském. Jediné spojení se »světem« udržuje nespolehlivý poštovní autobus Mor. Krumlov—Rouchovany—Jaroměřice. Ale projížďka touto tratí asi o 40 km stojí jen — 28 Kč. Nedovede si však nikdo dobře představiti, kolik v tomhle zapomínaném kraji utajeno je zdravé síly, činorodé energie a jaký to nevyužitý národohospodářský zdroj! Je tu poměrně na Moravě nejmenší úmrtnost, výnosy pozemkové vyrovnají se nejvyšším hanáckým, rouchovanský chov hovězího dobytka má zvuk dobré ráže, mlékařství, ovocnictví, bramborářství vydávají téměř nazmar v naprostém nedostatku spojení železničního. Rouchovanský hrách, šemikovská čočka (v samém sousedství) a valečský mák jsou přímo speciality tohoto kraje.

A ta živoucí energie Rouchovanských!

Než o ní předložím čtenářstvu výmluvné doklady, vysvětlím, proč právě dnes těch nešťastných Rouchovan vzpomínám. Dnes 4. října je tomu právě 440 let, co Rouchovany povýšeny byly na městečko se všemi právy a výsadami. Stalo se to přízní krále Matyáše k ustavičné prosbě tehdejšího správce statků krumlovských (za nezletilosti pravého vlastníka Jindřicha z Lipého), pana Viléma z Pernštejna, nejvyššího maršálka království čes. a nejvyššího komorníka župy brněnské. O tom chovají Rouchovany pergamenový majestát, česky psaný, s datem na Vyškově léta Páně 1486. Obdarováním tím dostalo se městečku Rouchovanům dvou výročních trhů a práva užívati vlastního erbu. Přes všechnu nepřízeň dob bohatý archiv městečka Rouchovan svědčí o slavné minulosti městečka. První listinná zmínka o Rouchovanech pochází z roku 1243. Nejstarší listinou rouchovanského archivu je latinsky popsaný pergamen s datem 3. února 1369 a podpisem markraběte Jana, bratra Karla IV. Vzácný majestát krále Jiřího — bohužel půjčováním po výstavách se ztratil.

Z pamětihodných událostí nedávné minulosti Rouchovan uvádíme pro vzácnost návštěvu pana presidenta Masaryka z roku 1876, tehdáž právě mladého, právě promovaného doktora filosofie.

Na slavnou minulost čestně navazuje přítomnost městečka Rouchovan, plná nevšedních důkazů činorodé energie občanův rouchovanských.

Osvobození svého národa uctili Rouchovanští vybudováním školy měšťanské nákladem 330.000 Kč. Počinu tomuto dostalo se pocty svolením páně presidentovým, aby nová škola směla nositi jeho jméno.

Parcelací sousedních dvorů (v místě není velkostatku) přiděleno bylo do Rouchovan na 500 měřic pozemků, takže dnes vlastně v Rouchovanech není bezzemků.

Nákladem 315.000 Kč provádí se právě připojení obce na elektrickou centrálu oslavanskou, když stará místní družstvo při elektrárničce dukovanské likvidovalo.

Pravého základu hospodaření této zemědělské obci dostane se provedením scelování pozemků, jež bylo již také zahájeno. Vyvrcholení kulturní činnosti rouchovanský »Sokol« dospívá vybudováním sokolovny nákladem 300.000 Kč. Rouchovany došly uznání jako středisko zemědělského živlu ve svém kraji zřízením zemské hospodářské školy zimní, o níž snad až později budeme moci také s radostnou pýchou psáti....

Smysl pro družstevnictví osvědčili Rouchovanští vybudováním družstevního lihovaru (jednoho ze 12 v malém okresu hrotovském), jehož rozšiřování dokazuje prospívání podniku.

Téměř příslovečnou šetrnost Rouchovanských výmluvně ilustrují 3,300.000 Kč vkladů v místní Občanské záložně při všem tom vylíčeném podnikání a zvelebování městečka.

Věru, že vůdčím heslem Rouchovanských je »Práce a zase práce«, kteráž za rozšafného vedení několika osvícených jednotlivců (Fr. Šabaty, Sýkory, dra Hromádky, Růžičky Fr. a j.) v místě se daří i za podmínek nejtěžších. Je spravedlivo v této jubilejní vzpomínce vděčně uvésti jako největší pomocníky a příznivce městečka mimo jeho hradby pana poslance Staňka a pana přísedícího Stoupala, čestné občany městečka Rouchovan.

Tisícerá přání svoje do lepší budoucnosti městečka Rouchovan a jeho okolí shrnujeme v přání jediné, jehož náplň zhodnotí teprve a zradostní všecko to usilovné podnikání: »dráhu!« Po té marně kraj volá již 48 roků. O splnění ostatních tužeb pro soběstačnost republiky postarají se již Rouchovanští se svými krajany sami. Houževnatý ten podhorácký lid náš připadá nám ve svém ušlechtilém zápolení jako ta horská kleč, jež uchytila se na nevlídné stráni: rve se o ten život se v... živly, aby uhájila své právo na místo také na slunci.....

Pavlíček.

Ve slavnostním sletovém listu "Jihlavských Listů" z 22.VI. 1929.

Sokolovna v Rouchovanech od západu.
Fotto Knoll, Náměšť.

Bohatý archiv městečka Rouchovan přesvědčivě vypravuje o bohaté minulosti městečka tohoto s vlastním znakem, počínaje pergamenem z roku 1369. Dnešní Rouchovany svým vzorným hospodařením ve všech hlavních oborech zemědělství stávají se poutním místem zvědavých a poučení hledajících výprav a jsem přesvědčen, že nebude Rouchovanům daleko široko rovna, až dokončí scelení svých pozemků a začnou „na celkách".

Rouchovská sokolovna ve scenerii svého okolí.
Foto Knoll, Náměšť.

Národní osvobození uctili Rouchovští obětavým vybudováním školství svého od mateřské školky až po IV. třídu měšťanské školy Masarykovy (roku 1876 o prázdninách hostily Rouchovany dr. Tomáše Masaryka), školu živnostenskou a zemskou školu hospodářskou

Rouchovany od západu. — Foto Knoll, Náměšť.

A je to nejsokolštější hnízdo na hrotovsku. Sokolské Rouchovany jsou zdravým údem VI okrsku sokolské župy plukovníka Švece a

Rouchovany, vzor městeček na Moravě.

Na mírné náhorní rovině v nadmořské výši 356 m, 6 km na jihovýchod od Hrotovic, leží na levém břehu říčky Rouchovanky městečko Rouchovany, nejpokročilejší a nejuvědomělejší obec jihozápadní Moravy. Již v roce 1871 byl tam založen čtenářský spolek, který zřídil knihovnu. O deset let později, v roce 1881, založen v Rouchovanech hospodářský spolek a v roce 1882 hasičský sbor.

Rouchovany byly od starodávna statkem zemských pánů, kterým patřil patronát. V roce 1273 daroval Král Otakar II. kostelu v Rouchovanech ves Přišovice. Král Jan Lucemburský, jsa v peněžní tísni, zastavil Rouchovany se dvěma jinými staršími městečky Starčem a Brtnicí Bohušovi ze Steříče. Že Rouchovany již v první polovici XIV. století byly městečkem, vysvítá z listin z roku 1353 a 1355.

Rouchovany často měnily majitele. Za válek husitských obsadil a držel Rouchovany markrabí a pozdější král Albrecht, vévoda rakouský. Značný rozkvět zaznamenaly Rouchovany za pánů z Lipého, kteří se pilně starali o rozkvět městečka, jemuž různé milosti udělovali, čehož dokladem jsou původní listiny, zachované v archivu rouchovanském.

V roce 1620 zúčastnil se odboje proti králi Ferdinandovi II. Pertold VI. Bohobud z Lipého, jenž po bitvě bělohorské pokutou pozbyl všechny statky a úřady, tři roky ztrávil ve vězení a v největší bídě zemřel roku 1643 v Uherské Skalici. Velkostatek krumlovský a s ním také Rouchovany přidělil král Ferdinand II. Gundakarovi knížeti z Liechtensteina. Od té doby zůstaly Rouchovany v majetku tohoto rodu celá desítiletí a sdílely podobné osudy jako město Ivančice.

Rouchovany a celý kraj častokrát duněl válečnými vozy Bratří táborských, byl válečnou šachovnicí zápasů krále Jiřího s věrolomným Matyášem; kraj zúčastnil se třemi členy direktoria i známých událostí v roce 1618 a po roce 1620 synové kraje putovali cestou kříže na Kalvarii, odkud vyšlehly první plameny posledního robotního povstání roku 1821. Městečko v těchto dobách prožívalo těžké doby. Ačkoliv v letech 1817 a 1842 trpěly Ruchovany a okolí velkou neúrodou (několik měsíců vůbec nepršelo) a katastrofálními požáry (poslední velký zhoubný požár byl v roce 1846), z těchto pohrom se přece a dosti brzo vzpamatovaly.

Ze staveb je v městečku zajímavý kostel Nanebevzetí P. Marie. Byl původně postaven ve slohu románském; později byl v gotický pozměněn. Opravy na kostele byly provedeny v letech 1632, 1851 a 1892, kdy byl kostel vymalován a zřízeny nové dva oltáře. V presbytáři visí vzácný obraz sv. Josefa, darovaný kostelu v roce 1868. Krásnou zlatou gotickou monstranci daroval r. 1886 u příležitosti své zlaté svatby občan Karel Sýkora.

Fara v Rouchovanech patří mezi nejstarší na Moravě; zachovaly se o ní písemné zprávy již z první poloviny XIII. století. Nynější farní budova byla vystavěna v r. 1802. Zajímavou stavbou je i radnice, vystavěná v r. 1814. V radnici je ve vzorném pořádku uložena celá řada starých originálních listin, mimo jiné i stará gruntovní kniha z roku 1591 a katastrální mapa z roku 1825.

A proč je městečko vzorem pro všechna ostatní městečka? Znakem Rouchovan je srp a svazek obilí. Zemědělský ráz městečka je nesporný. Zemědělci, většinou absolventi zemské odborné hospodářské školy v Rouchovanech, postarali se již před lety o scelování pozemků a družstevnicky vedou v celém kraji. Zvláštností Rouchovan je, že tam není velkostatek. V bojích proti pokusům vrchnostenským o velkostatek uhájili Rouchovanští privilejemi ověřený ráz městečka svobodného.

V Rouchovanech již v roce 1881 uvědomělí zemědělci založili si hospodářský spolek, který od začátku vyvinoval v místě a širokém okolí záslužnou činnost, která přinesla také užitečné ovoce. Zásluhou tohoto spolku a prozíravé obecní rady byla postavena v městečku pěkná budova odborné školy hospodářské, při níž je nyní i lidová škola hospodářská, zemědělská poradna a meteorologická stanice.

A v rozkvětu jde městečko za obezřetného vedení obecní rady dále. Že se v Rouchovanech práce daří, je zásluhou vzorné spolupráce všech občanů. V Rouchovanech mají dobře a odborně vedené hospodářské družstvo, které má filiálky v Hrotovicích, Tavíkovicích, Biskupicích a Běhařovicích a koná dobré služby zemědělství. Dále je tam hospodářské a mlékařské družstvo, které zřídilo moderní mlékárnu, jejíž provoz se stále zdokonaluje. V Rouchovanech mají dále i družstevní lihovar rolnický.

K rozkvětu městečka a okolí přispěla značně Občanská záložna, založená v roce 1910. Plnou důvěru má i raiffeisenka, která vybudovala pro poštovní úřad krásné místnosti. Úspěšná je i kulturní a sociální činnost. V městečku je obecná a hlavní škola. Vedle odborně vzdělaných zemědělců je v Rouchovanech i řada přičinlivých a svědomitých živnostníků a obchodníků. Zřizování vodovodů a samočinných napajedel a elektrické instalace provádí známá firma Jan Škarabela, zákazníkům dobře slouží i firma Rudolfa Škody, Frant. Paseky, Boh. Illeka a j.

A konečné resumé: hospodářský spolek, hospodářské družstvo, odborná hospodářská škola, lidová škola hospodářská, hlavní škola, rolnická mlékárna, družstevní lihovar, obecní knihovna s několika sty svazků knih, divadlo, zvukový film, dva peněžní ústavy, upravené ulice, koupaliště — není to vzor pro ostatní městečka?

V deníku "Svobodě" dne 11. července 1931:

BESÍDKA.

ROUCHOVANY V DOBĚ BITVY SLAVKOVSKÉ ROKU 1805.

Při příležitosti Napoleonské výstavy ve Slavkově mnoho se vzpomíná na velkého císaře Francouzů Napoleona Bonaparta. Za památkami po něm, pietně snesenými do Slavkova ze všech úkrytů, sletují se také vzpomínky z různých koutů Moravy, kterou proslavil vítězstvím v bitvě tří císařů u Slavkova dne 2. prosince 1805.

Žena se na svém bělouši za fantomem válečnické slávy, navštívil také náš kraj, soustřeďuje svoji armádu na bojiště slavkovské, v patách za ustupujícími rakousko-ruskými vojsky. Dne 16. listopadu 1805 prošla část rakouské pěchoty a ruských kyrysníků Mor. Krumlovem. Měli s sebou z předchozích srážek na 850 zajatých francouzských vojáků. Mezi zajatými Francouzi byl též generál Grandorsk. Tento byl však propuštěn výměnou za rakouského zajatce knížete Mořice Lichtenštejna. V následujících dnech cesta od M. Krumlova směrem k Brnu už se ani netrhla postupujícím vojskem francouzským. Dne 23. listopadu přijel do M. Krumlova sám Napoleon. Ale pobyl tu pouze několik hodin, aby rychle ujížděl směrem k Brnu.

Jiný proud Francouzů postupoval přes Třebíč. Ve dnech 19. až 26. listopadu celý první sbor francouzský pod generálem Bernadottem bytoval v Třebíči, načež hnul se také k Brnu.

Před Francouzi ustupující spojená vojska rakousko-ruská prošla skrze Rouchovany. Celých 12 regimentů protáhlo tudy. Byly to regimenty: Manfredini, Latour, husaři Schwarzenbergovi, Kaunic, Würtenberg, husaři Lichtenštejnští, kanonýři. Prošlo tudy také 900 zajatých Francouzů pod komandem rak. majora, jemuž Rouchovanští připravili dobrý oběd za 1 zl. 45 kr. Vojákům pluku Latour poskytli Rouchovanští 51 porcí chleba.

Za světla po maštalích v celé obci vydali mnoho peněz. Francouze dokonce musili Rouchovanští se světly v noci vodit po cestách. Rusové jim dokonce odnesli lucerny.

»Skrze uvarování braní sena obecního, tak se přehradila obecní podlaha odkorkama...« V pastoušce obecní Francouzi rozbili okna. Z Rouchovan musili foršpony dovézti do Krumlova chleba pro francouzské vojsko. Francouzští husaři žádali ovsa.

Teprve 13. a 14. března 1806 spisovala zvláštní komise obilí a dobytek, který si Francouzi loni v listopadu vzali v Rouchovanech. Při této komisi fungoval hrabě Žerotín s krumlov. panem vrchním. Pohoštění těchto pánů stálo Rouchovanské mnoho peněz.

Konskripce za konskripcí stíhala jedna druhou k vůli asentům, jež se konaly ve Znojmě. Tehdejší purkmistr rouchovanský Tomáš Vitvar a rychtář Martin Kalina měli jistě těžké hlavy z toho všeho. Ani v noci neměli pokoje. Jedné listopadové noci přijelo do Rouchovan 7 francouzských husarů: musili dostat 2 míry ovsa a 4 másy kořalky.

Velmi neblahou vzpomínku po sobě zanechali Francouzi městečku Rouchovanům: Dne 22. listopadu 1805 v noci vznikl oheň a popelem lehlo 50 čísel. Oheň prý vznikl neopatrností jednoho francouzského vojáka na dvoře v rathause. Vyhořely Rouchovany od pastoušky (od 1. čísla) celou řadou až do městečka ke Lhotě. Byl to největší požár, jaký kdy Rouchovany zachvátil. Vyhořela tehdy obecní věž, rathaus, škola nová, všecky 3 masné krámky na náměstí. Po těchto dosud jsou při silnici znatelny čtvercové zděné základy.

Než znovu vybudovali školu příštím rokem, vyučovalo se v soukromých domech a obec po 7 měsíců platila nájemné Michalu Kuchařovi a Martinu Stejskalovi. Také rathaus byl roku 1806 po ohni opraven. Na opravu věže po požáru došlo až roku 1811 za purkmistra Pavla Janače.

Zajímavo je, že za kořalku obecní pokladna mnoho vydala pro vojáky, ale žádné pivo, ač tenkráte byl v činnosti v Rouchovanech obecní pivovar (starý). »Obecní počty z městečka Rouchovan« z roku 1805 dle uvedených ukázek velmi mnoho záznamů obsahují, trpkých to vzpomínek na vojenské průchody před bitvou tří císařů u Slavkova. — Pavlíček.

V deníku "Svobodě" dne 8. srpna 1931 :

PIVOVAR V ROUCHOVANECH.

Rouchovany jsou městečko toho jména jediné v celé republice. Na svých 1080 obyvatelů mají tři hospody a v nich čtvero pivo a nikoli z jedné pípy — na výběr. Ale za žádným z těch piv třeba renomovaných nestojí staletá tradice jako za pivem rouchovanským. dobré paměti. Když v rouchovanském radničním mazhauzu večer na pobryndaném stole zůstaly do rána korbele stát, nemohl jich hospoda druhého dne zrána od stolu ani odtrhnout, jak to staré pivo lepilo...

Ano, jen v tom starém rouchovanském pivě byla nám dnes neznámá síla, jejímž kouzlem ani žádný jeho přítel nemohl se od svého korbílku jen tak odlepit. Dnes ta sláva rouchovanského piva žije bohužel už jen v mlsných vzpomínkách jako jeho prazdroj — rouchovanský pivovar obecní. V Rouchovanech se smutnou pýchou ukáží vám ještě dnes starý pivovar i nový. Ovšem oba halí se v smuteční háv zašlé slávy své i městečka Rouchovan.

Počátek rouchovanského pivovarnictví sahá do XIV. století. V archivu obecním nalézá se latinský pergamen s datem 3. února 1369, kterýmž markrabě Jan uděluje Rouchovským právo vařiti a nalévati jaké oliv pivo a zakázal, aby se na míli od městečka nikde jinde pivo nevařilo. Vrchnost pánů z Lipy na Moravském Krumlově Rouchovanům vždy přáli. Mimo jiné pan Jan z Lipého na svůj svátek 1597 dovolil, aby se toliko v obecním pivovaře pivo k obecnému dobru vařilo. Toho roku také byl vybudován obecní pivovar. Doba rozkvětu pivovaru — od r. 1597 až do roku 1625 je také dobou zlatou městečka Rouchovan. Celou potřebu obilí dodával pivovaru obecní statek (dvojlán), potřebné otopné dříví poskytoval obecní les »Borůvka« a hlavní potřebu chmele. uhrazovala vlastní chmelnice.

Nejvýmluvnějším svědkem bohatství, jež pivovar přivodil do městečka Rouchovan v tomto zmíněném období prvním, jest obecní věž, kterou obec roku 1610 dostavěla značným nákladem skrze vlašského stavitele, za účelem umístění čtyř zvonů.

Po Bílé hoře bylo ovšem i v husitsko-bratských Rouchovanech zle, až zase v XVIII. století nastávají i pivovaru lepší časy.

Obecní počty z těch dob poučují nás o rozsahu i způsobu provozu pivovaru rouchovanského v tomto druhém období rozkvětu. Příkladně roku 1764 stál v Rouchovanech sáh tvrdého dříví 1 rýnský 30 kr., měkkého 1 rýnský 3 kr., míra pšenice přišla stejně jako ječmene za 1 rýnský 20 kr., měřice chmele po 45 kr. Ovšem podle toho vypadly i ceny piva. Sud piva po 7 vědrech stál 7 rýnských, vědro za 1 rýnský 40 kr., máz dobrého piva — neulekněte se prosím — za 2 krejcary.

Dobrého piva, jež se lepilo. Ročně bylo 18 varů po 7 sudech (sud po 5 vědrech) a 12 varů po 6 sudech. Od prvopočátku vedla obec pivovar ve vlastní režii. A byly to neslýchané přímo příjmy z pivovaru. Jen v samostatném rouchovanském rathouse vyšenkovalo se r. 1764 na 125 sudů po 5 vědrech, což představuje na 1000 rýnských příjmů.

A co všechno ten pivovar musil ve jménu obce vyčastovat!

Při obnově úřadu každoročně za 30 R. piva. Osobám ouředním o hlavních svátcích každé vždy po 4 mázích, panu faráři po starém obyčeji z každé várky po půl vědru. Ouřadům při každé várce po vědru. I baráčníkům a pastýřům zadarmo každoročně pohoštění pivem. A těch nejrozmanitějších příležitostí, při nichž se musilo píti!

R. 1752 panu hauptmanu od regimentu Daun 3 vědra a jeho celé kumpanii vědro za to, že pěkně při Božím těle »paratýrovali«. Půlmistrovi každou várku půl vědra.

Byl to věru zlatý důl pro Rouchovany! Jen bohatý ten zdroj příjmů mohl dovoliti, že obec byla majitelkou dvojlánu, obecní kovárny, obecního mlýna (Zárubův) s věčným právem rybolovu ve stavu, obecní lázně, radnice s mazhausem, věže s velkými zvony, cihelny, dvou škol, lesů, pivovaru a tří rybníků.

Opatrný ouřad mohl býti štědrým nejen k vlastním občanům, ale dokonce panu krajskému k svátkům mohl posílat presenty, mohl pořádat slavné rybolovy s pozvanými hosty z Moravského Krumlova a pány oficíry...

Ukrutné platy vrchnostenské později zmenšují zisky pivovaru a roku 1800 obec propouští pivovar do nájmu.

Pivovar tehdy také podruhé vyhořel. Minuly zlaté časy pivovaru. Roku 1812 obec vypůjčuje potřebné peníze na restauraci pivovaru po požáru. Jako by pivovar opustilo štěstí na tom starém místě, otcové městečka rozhodli se vybudovati v městečku nový pivovar. Ale na dovážení potřebné vody musili míti stálého dovážeče. Roku 1866 tehdejší nájemce pivovaru častoval svým pivem prchající rakouské vojáky od Králové Hradce. To bylo také poslední rouchovanské pivo. Toho roku shasla sláva rouchovanského pivovaru.

Městečko Rouchovany však v duchu moderním jde jinými cestami za »slávou« svojí, kterou spatřuje v blahobytu svých vzorných občanů.

Pavlíček.

Zpravodaj
MĚSTSKÉ SPOŘITELNY V TŘEBÍČI

TŘEBÍČ, 31. ŘÍJNA 1940

Rouchovany nové. Byl jsem požádán napsati „něco“ o Rouchovanech a je to šťastná shoda okolností, že právě mám o něčem pěkném o svých Rouchovanech co napsati...

Řekněme: prostě a potichu bez dotěrné reklamy odbyla se v třetím týdnu měsíce září t. r. jednotýdenní výstava v Ivančicích — krajinská (regionální) výstava pod heslem „Inženýrská komora venkovským obcím“. Zajímavějším oddílem výstavy byly „Pohledy do našich obcí“. Právě v tomto oddílu výstavy uplatnily se naše Rouchovany významně a čestně. V této části výstavy 37 obcí z Ivančicka, Rosicka, Hrotovska vystavovalo to nejlepší — řekněme — ze své výbavy. Z Hrotovska pouze 8 obcí zúčastnilo se výstavy a to napořád jen pohlednicemi a fotogr. obrázky ukázek svých úprav.

A v tomto pěkném oddělení výstavy Rouchovany vedly.

Pod korunkou svého městského starobylého znaku (z roku 1486) ve vzorné a jistě nákladné úpravě mohly se právem pochlubiti uměleckými fotograf. snímky (odbor. závod fy O. Knoll v Náměšti) vynikajících budov (školy, kostel po opravě, historický koutek městečka, sokolovna, záložna a pošta s raifeisenkou, lihovar, mlékárna a j.), jakož nádhernými pohledy z přírodních krás nejbližšího okolí. Sami Rouchováci žasli nad nevšední tou krásou, kolem níž dříve snad až tupě nevšímavě denně chodívali.

Takový střízlivý, ale přesvědčivě poučný obraz celého kulturně-historicky-hospodářského rozmachu městečka Rouchovan návštěvníkům výstavy poskytly pracně a věrně pořízené obrovské 3 tabule „Rouchovany v číslech“. Hlavní ukázky prudkého rozmachu Rouchovan v poslední době byly na výstavce pečlivě rozloženy po prostorných stolech. Byly to nákladné plány a projekty obecně prospěšných podniků v obci: mapy provedeného scelení pozemků (1930), projekt obecního vodovodu samospádového, projekt koupaliště obecního a projekt soustavné kanalisace městečka...

Pro tuto výstavu zvláště zhotovený plán kanalisační podnikatelskou firmou ing. Nikel v Brně je dílem umělecké techniky.

V roce 1931 dala obec zhotoviti plány na vybudování nového rybníku v městečku o rozloze půltřetí míry. Leč moudře od tohoto projektu upuštěno a obec. zastupitelstvo rozhodlo se vybudovati ve vhodnější poloze řádné moderní koupaliště. Předběžné práce ku realisaci tohoto pro Rouchovany tak potřebného podniku jsou v proudu a potřebný obnos jak obcí, tak místními peněžními ústavy zajištěn.

Stavební ruch v městečku za posledních 20 roků zaujal již téměř všechnu volnou a vhodnou stavební plochu. Obec sama ze svých pozemků během posledních 10 let lacino odprodala stavebníkům 3 ha a 40 a. Ukázala se nutnost pomysliti na další rozvážné rozšiřování městečka. Za tím účelem obecní zastupitelstvo svěřilo vypracování regulačního plánu obecního firmě ing. B. Fuchs v Brně za 29.000 K.

Obec se postarala o vybudování technicky dokonalé požární nádrže v západní části městečka. Při této zmínce nutno uvésti, že obec, zdokonalujíc výzbroj svého hasičského sboru, zakoupila sboru motorovou stříkačku s výkonností 1.200 l za minutu.

Obec. zastupitelstvo zcela bezplatně propůjčilo místnímu sportovnímu klubu potřebný pozemek na zřízení sportovního hřiště. Na jeho úpravě se pilně pracuje.

Regulace potoku Rouchovanky, pokud protéká městečkem, je dalším článkem programu pracovního naší obce za účelem zvelebení městečka. Příslušné technické úřady byly již o komisionelní zjištění možností úpravy požádány.

Tento letmý náčrtek rouchovanského rozmachu zakončuji odhalením tajemství zrodu tohoto užitečného podnikatelství na obci: Dnes v čele obce stojí muž, který vlastně pokračuje na svém díle, před 10 lety započatém, který v plném pochopení ducha doby prozíravě všeužitečnými podniky nejbezpečněji do budoucnosti zajišťuje svoji obec, který za tím krásným cílem dovedl kolem sebe soustředit činorodé vlivy v obci, čemž může býti jako „okresní starosta“ jiným působivým vzorem. — Vlasti zdar!

R. P.

se na svátek matek. Už před 3 lety obdrželi jsme diplom uznání. Vyvěsili jsme si jej v koutku Masarykově. Ve třídách máme samosprávu. Vedeme třídní kroniky. Konečně, přijďte se na nás podívat. Potěšíte nás. Nejmenší potřebu máme hodně ručníků; větší potřebu: prohlídka a oprava chrupu žáků.

Razítko školy.

Starosta I. tř. Josef Černý v. r.
Starosta II. tř. Josef Severin v. r.
Starosta III. tř. Josef Jelínek v. r.
Starosta IV. tř. Adolf Koudela v. r.

ze strany 268 -->

ních anebo zemských prostředků. To omezení se pak nesporně také jeví v omezení zaměstnanosti a pod.

Rok 1930 byl právě takový, ba ještě kritičtější. Na rok 1930 žádaly okresy v řádných svých rozpočtech 212,248.638 Kč, což bylo upraveno zemským výborem na 164,963.473 Kč. Úhrada na to 29,721.179 Kč — a schodek 111,406.961 Kč. Z toho přirážkami kryto 58,236.109 Kč. (Mimořádný rozpočet pro tento rok žádal 187,393.353 Kč, což bylo upraveno na 162.165.918 Kč.) Při tom uvažme, že z vyrovnávacího fondu nežádají jen okresy pomoc na krytí svých schodků, ale také obce a města, tu teprve jasně vidíme, jaké ohromné tempo hospodářské jest po světové válce v našem komunálním hospodářství nasazeno. Při tom ovšem předpokládám, že požadavky okresů, obcí i měst jsou oprávněné a při nejmenším nutné a že právě směřují za zvýšením úrovně obcí i krajů a tím i obyvatelstva v nich se nacházejícího.

Cifry ze Slovenska anebo z Čech by nám jistě pověděly totéž a tak bychom se pohybovali jen ve vysokých stomilionových cifrách, které byly žádány, kterých snad bylo i třeba, ale jichž tu nebylo, aby se mohly všechny plány uskutečniti. Zdá se také, že v našich obcích, městech a pod. bude museti býti nasazeno trochu jiné tempo, že mnohé obecní, okresní úřady, které spravují určitý druh hospodářského podnikání, jako na př. vodárny, elektrárny a pod., budou se muset zařizovat jako podniky a budou se muset těmto podnikům přidělovat úseky těch částí hospodářských, které vyžadují sice peníze, ale nerentují se. Tak na př. tam, kde jsou elektrické dráhy vedeny jako podniky města, měly by se těmto drahám do podniku přidělit také ulice k úpravě a pod. Vodárnám, které se vyplácejí, měla by se přidělit kanalisace, zkrátka upravit obecní hospodářství spíše jako podnikové a nikoliv tolik jako úředně správní, jako jest tomu dosud. Zavedení podniků do naší komunální politiky znamenalo by také jejich větší životnost, rozšiřování a tudíž také větší možnost zaměstnávati síly a nové přibírati. Dosud tomu všude tak není, ale uvedené cifry dokazují, že si to potřeba vynutí sama. My bychom však neměli vždy čekati jen na dobu, až si vynutí, ale měli bychom mysleti a začíti sami dříve, než jest anebo bude skoro pozdě.

Školní práce Dorostu ČSČK.

Ví se o ní málo, a co se ví, to se pokládá běžně za hraní atd. Místo popisu práce Dorostu necháváme následovati zprávu o činnosti Dorostu na měšťanské škole v Rouchovanech. Zpráva mluví sama. Tolik pěkného, že není třeba, abychom k ní přičiňovali slov. Máme jediné přání, aby tato práce se rozšiřovala na všech školách a zejména středních ještě více, než je dosud rozšířena.

Zpráva velmi názorně ukazuje, kam se má přenášeti těžiště žákovské samosprávy, a co taková žákovská samospráva, vedená dobrým učitelem, dokáže:

1. O čistotu osobní pečujeme takto: dvakráte v týdnu jsou třídní prohlídky všech žáků. Provádí osobně ředitel školy. Každý žák má stále u sebe hřebínek a kapesní zrcadélko. Bez kapesníku není nikdo. Kartáček na zuby mají všichni žáci. V každé třídě je umyvadlo. Mýdlo ve třídách a ručníky jsou stále žactvu k disposici. O čistotu místností dbají hospodáři po dvou v každé třídě, ve funkci střídají se týdně. Starosta každé třídy je za čistotu ve své třídě odpověden.

Lékařskou prohlídku máme 3krát ročně: na počátku roku a v posledním čtvrtletí. O výsledcích vedeme záznamy. Záchody naše nejsou místem ošklivosti, nýbrž nezbytných potřeb. Stálá desinfekce. Bohužel, vodovodu v obci ještě není, pouze plány na obecní vodovod zatím existují. Ale o vodu ve škole nouze není.

2. Na všech chodbách jsou věšáky na svrchní odkládaný šat. Většina žáků, všichni téměř přespolní — je jich 60 procent — používají přezůvek ve škole, za nepohody, sněhu a deště.

3. Naše budova, zejména nová — letos také se dostavuje budova nákladem 105.000 Kč — je vzorně zařízená: okna veliká se sklápěcími okny horními, se samočinným otvíráním. Větrá se každou přestávku. Škrabáků před budovou nezapomene použíti nikdo ze žáků. O dozor je stále postaráno. Dvůr máme veliký, vysázený lipami našeho pěstění. Ale nyní v době stavby nemůžeme udržeti jej v řádném stavu. V hlavních přestávkách vycházíme všichni ven.

4. Spoříme po třídách. Letošní úspory žáků dosáhly na měšť. škole 2236 Kč, na obecné 2331 Kč. Za 6 let, co spoření na měšťanské škole provádíme důsledně, naspořili jsme 22.363 Kč.

Dne 7. března 1930 sehráli žáci divadlo »O Tomáškovi«. Výtěžek 894 Kč věnovali jsme cestovnímu fondu žáků. Ve dnech 3.—8. června 1930 podnikli jsme společný výlet (80 žáků) do Kutné Hory, Prahy, Tábora. Chudým žákům věnovali jsme z cestovního fondu 960 Kč. Letos máme v úmyslu podívati se na Macochu a do Zlína do závodů Baťových. Cestovní fond letos asi padne celý. Dne 19. prosince 1930 sehráli jsme loutkové divadlo. Výtěžek doplnili jsme na 246 Kč a zakoupili jsme 6 žákům boty. Pro dva žáky vyprosili jsme boty od Okresní péče o mládež. Výtěžek loutkového divadla ze dne 15. února 1931 doplnili jsme na 80 Kč a zaslali Lize protituberkulosní. Ve školní zahradě pěstujeme přes 700 stromků, rozprodáváme velmi lacino. Na příklad: 20 lip do Slavětic po 8 Kč, z čehož po 3 Kč z kusu věnovali jsme místní knihovně ve Slavěticích. Naše děvčata při vaření vždy nějakým obědem pamatují na své nejchudší spolužáky. Náš kraj je ryze zemědělský. Krisi opravdovou je znáti citelně a všude. Je to viděti na úsporách. Dne 1. května chystáme